

**Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków
w Łodzi**

*Uchwała Nr XLII/6/06
Rady Miasta Brzeziny
w sprawie przyjęcia gminnego programu
opieki nad zabytkami miasta Brzeziny.*

**GMINNY
PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA MIASTA BRZEZINY**

Opracował zespół w składzie:

<i>mgr inż. arch. Jolanta Welc Jędrzejewska</i>	<i>zasób, wnioski konserwatorskie, program</i>	
<i>mgr Agnieszka Lorenc Karczewska</i>	<i>ochrona przyrody, źródła finansowania</i>	
<i>mgr Anna Michalska</i>	<i>zabytki ruchome, muzealia</i>	
<i>dr Włodzimierz Witkowski</i>	<i>edycja obrazu</i>	
<i>dr Zbigniew Lechowicz</i>	<i>archeologia</i>	
<i>mgr Patrycja Podgarbi</i>	<i>współpraca</i>	
<i>mgr Wiesław Stepień</i>	<i>współpraca</i>	
<i>mgr inż. arch. Paweł Filipowicz</i>	<i>koordynacja</i>	

Listopad 2005 r.

Spis treści:

1. Wstęp
 - 1.1. Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Brzeziny
 - 1.2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami
2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego
 - 2.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Brzeziny z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa:
 - 2.1.1. Strategią rozwoju województwa łódzkiego
 - 2.1.2. Planem zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego
 - 2.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w województwie łódzkim
 - 2.3. Tezy krajowego programu ochrony zabytków
 - 2.4. Strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków
 - 2.5. Krajowe uwarunkowania formalno-prawne i instytucjonalne funkcjonowania ochrony dóbr kultury
3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego miasta Brzeziny
 - 3.1. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości
 - 3.2. Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla miasta
 - 3.3. Zabytki ruchome
 - 3.4. Zasoby muzealne
 - 3.5. Krajobraz kulturowy
 - 3.6. Zabytki archeologiczne
 - 3.7. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego
 - 3.7.1. Zabytków nieruchomości i dziedzictwa archeologicznego
 - 3.7.2. Wynikające ze strategii rozwoju społeczno-gospodarczego miasta
 - 3.7.3. Wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta
 - 3.7.4. Wynikające z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta
 - 3.7.5. Wynikające z uwarunkowań ochrony przyrody i równowagi ekologicznej
4. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami
5. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami
6. Podział na obszary, projekty zadania
7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami
8. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami

9. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami
10. Załącznik graficzny

1. Wstęp

Brzeziny, są miastem o szczególnie interesującej przeszłości. Pierwsza wzmianka o nim pochodzi z 1332 r. Prawa miejskie istniejącego już miasta potwierdził Kazimierz Wielki w 1364 r. Ze skromnej osady Brzeziny przekształciły się na początku XVI w. w kwitnący ośrodek gospodarczy i kulturalny. W tym wieku były także ośrodkiem arianizmu (synody, szkoła). Stąd pochodzili: Paweł Grzegorz z Brzezin – pisarz i ideolog reformacji, A. Burski – profesor i rektor Akademii Zamojskiej. Przez pewien czas przebywał tu także pisarz polityczny Andrzej Frycz Modrzewski. W XV w. powstał sądowy powiat brzeziński z Brzezinami, jako jego ośrodkiem, w którym odbywały się sądy.

Od XVI do końca XIX w. Brzeziny były także znanym w kraju ośrodkiem piwowarstwa, wyrobu sukna oraz krawiectwa chałupniczego. Jakość wyrobów suknienniczych była wysoka – określenie „brzezińskie sukno” było określeniem dodatnim, świadczącym o tym, że jakość tego sukna przewyższała jakość sukien polskich.

Gospodarczy rozkwit miasta w II połowie XIX w, czego następstwem był ożywiony ruch budowlany, spowodował wymianę drewnianej zabudowy miejskiej na murowane budynki i kamienice czynszowe z oficynami. Spowodowało to istotne zmiany w przestrzeni centrum - przy Rynku i głównych ulicach miasta, gdzie rozbierano drewniane domy i zastępowano je obiektami murowanymi. Zabudowa drewniana zachowała się przy ulicach podrzędnych i niektórych drogach wylotowych.

Historycznie ukształtowana zabudowa miasta zajmuje niemal całą centralną część jego obecnego obszaru w granicach administracyjnych.

Brzeziny położone są wśród morenowych pagórków, na krawędzi Wyżyny Łódzkiej. Do północnych granic miasta przylegają: Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich oraz obszar chronionego krajobrazu Mrogi i Mrożycy.

Poza wymienionymi walorami ukształtowania powierzchni terenu, dominującą rolę w krajobrazie miasta odgrywają struktury przestrzenne, których głównymi elementami są obiekty i zespoły zabudowy tradycyjnej, w tym zabytkowe, nadające miastu indywidualne piętno, wyróżniające je spośród miast polskich.

Brzeziny wraz z okolicami posiadają własną tożsamość kulturową – wykształtował się tu odrębny region kultury brzezińskiej.

Poszanowanie tradycji historycznej, utożsamianie się z krajobrazem kulturowym miasta – małej ojczyzny jego mieszkańców, tworzy swoiste poczucie „dumy” z miejsca zamieszkania i jest warunkiem koniecznym do przeprowadzenia prac rewaloryzacyjnych i zachowania środowiska kulturowego Brzezin.

Gminny program opieki nad zabytkami, stanowiący instrument koordynacyjny wdrażania miejskich polityk przestrzennych, powinien przyczynić się do istotnej poprawy stanu zasobów miejskiego dziedzictwa kulturowego miasta poprzez określenie działań organizacyjnych, finansowych i realizacyjnych oraz upowszechniającym świadomość potrzeby i zasady ochrony środowiska kulturowego wśród społeczeństwa miasta.

1.1. Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Brzeziny

Opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami ma na celu poprawę stanu zachowania miejskiego środowiska kulturowego. Środkiem prowadzącym do jego realizacji jest ustalenie w programie uwarunkowań dotyczących finansowania i organizacji działań ochronnych wobec środowiska kulturowego oraz edukacyjnych i wychowawczych wobec społeczności miejskiej. Spodziewanym efektem będzie, poza poprawą stanu środowiska kulturowego, stworzenie atrakcyjnego, markowego produktu turystycznego, przy wykorzystaniu dóbr kultury, rozwój przedsiębiorczości oraz uwrażliwienie mieszkańców miasta na potrzeby związane z utrzymaniem i ochroną środowiska kulturowego.

Art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 163 poz. 1568) stanowi, że w krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami określa się, w szczególności cele i kierunki działań oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji. Przez analogię podobny zakres powinno mieć opracowanie sporządzane w skali gminy.

Cele opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami określone zostały w art. 87 ust.2 w/w ustawy. W myśl tego przepisu gminny program opieki nad zabytkami ma na celu w szczególności:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

1.2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Podstawę prawną opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Brzeziny stanowią:

1. Rozstrzygnięcia ustawowe:

- Art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz.1591 z późniejszymi zmianami), stwierdzające, że „Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy ... kultury, w tym ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.”

- Art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 163 poz. 1568).

Artykuł ten stanowi, że:

- wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami.
- gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków
- gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym
- z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

2. Gminna ewidencja zabytków dla miasta Brzeziny wykonana przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Łodzi w grudniu 2004 r.

3. Umowa z dnia 21 kwietnia 2005 r. nr 94/05 i KOBiDZ/W/20/2005 zlecająca Regionalnemu Ośrodkowi Badań i Dokumentacji Zabytków w Łodzi wykonanie gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Brzeziny.

2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego miasta Brzeziny

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Brzeziny autorstwa mgr inż. arch Ewy Murawskiej z zespołem uznano, że spośród uwarunkowań zewnętrznych rozwoju miasta najistotniejsze dla rozwoju jego struktury funkcjonalno-przestrzennej są między innymi:

- Położenie miasta, zgodnie z koncepcją przestrzennego zagospodarowania kraju, w strefie wielofunkcyjnego, ekologicznie uwarunkowanego rozwoju z narastającą koncentracją, głównie w istniejących ośrodkach miejskich, potencjału cywilizacyjnego i ekonomicznego konkurencyjnego w skali europejskiej i światowej. Brzeziny znalazły się w obszarze przyspieszonego rozwoju na linii Łódź - Warszawa, stymulowanego przez procesy integracji z Unią Europejską. Istotne jest perspektywiczne łączenie się aglomeracji Łodzi i Warszawy w potencjalny dwubiegunowy obszar metropolitalny, jeden z ważniejszych w Europie.
- Związki funkcjonalne z aglomeracją Łodzi oraz najbliższymi miastami stanowiącymi otoczenie Łodzi i znajdującymi się wraz z Brzezunami i powiatem brzezińskim w granicach obszaru metropolitalnego Łodzi. Miasta sąsiednie o zbliżonej wielkości to: Koluszki, które dodatkowo stanowią ważny krajowy węzeł kolejowy, Głowno i Stryków. Powiązania funkcjonalne występują również z gminami i miejscowościami stanowiącymi przedmieścia Łodzi, jak: Nowosolna i Andrespol.
- Podział wojewódzki oraz powiatowy państwa służy odbudowie roli Brzezin jako lokalnego ośrodka obsługi w obszarze metropolitalnym Łodzi i w zakresie podmiejskiego pasma urbanizacji Aglomeracji Łódzkiej. Podział administracyjny po 1975 r. nie sprzyjał rozwojowi Brzezin jako ośrodka subregionalnego, choć więzi funkcjonalne i kulturowe Brzezin z gminami tworzącymi dawny powiat brzeziński były bardzo silne. W wyniku tego podziału zakłócone zostały natomiast relacje z Koluszkami.
- Wynikające z realizacji Programu Budowy Autostrad na obszarze województwa łódzkiego powiązanie miasta z autostradami A-1 i A-2 będzie służyło Brzezynom, jak i ich otoczeniu, w tym miastu i gminie Koluszki. Daje to perspektywę rozwoju różnych rodzajów transportu oraz logistyki w powiązaniu z węzłem komunikacji kolejowej w Koluszkach i lotniskiem w Lublinku.
- Położenie miasta w sąsiedztwie obszarów turystyki weekendowej o znaczeniu regionalnym, związanych z Parkiem Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich, obszarów chronionego krajobrazu dolin Mrogi i Mroźycy pozwala na perspektywiczne postrzeganie miasta jako ośrodka obsługi i rozrządu ruchu turystycznego, zapewniającego obsługę dla ruchu masowego, a przez to ochronę najcenniejszych przyrodniczo terenów chronionych przed nadmierną penetracją turystyczną.
- Atrakcyjne krajobrazowo położenie miasta, tradycje historyczne, znaczny zakres usług podstawowych i ponad podstawowych, bliskość Łodzi sprzyjać mogą rozwojowi mieszkalnictwa, w tym zabudowy rezydencjalnej oraz funkcji unikatowych w ramach struktury aglomeracji Łodzi, jak: szkolnictwo specjalistyczne i wyższe, sport, opieka społeczna i zdrowotna, rehabilitacja.
- Powiązanie infrastruktury społecznej i technicznej miasta z terenami sąsiednimi, zwłaszcza gminą Brzeziny, otaczającą miasto, stwarza możliwości współdziałania i partycypacji w budowie wspólnych przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodno-

ściekowej, energetyki i zapotrzebowania w gaz, komunikacji kołowej i transportu zbiorowego oraz rozwoju infrastruktury społecznej.

Równocześnie studium zwraca uwagę na konieczność uwzględnienia również zewnętrznych ograniczeń rozwojowych, w tym konieczność zachowania drożności systemu powiązań ekologicznych w mieście, jako powiązań lokalnych wspierających krajowy system powiązań ekologicznych ECONET Polska, decydujących o kondycji zieleni miejskiej oraz atrakcyjności terenów przyległych do centrum dla potrzeb turystyki i środowiska zamieszkania. System korytarza ekologicznego dolin rzecznych Mrogi i Mrożycy oraz dolinek bocznych łączy obszar miasta z obszarem węzłowym w sieci powiązań ekologicznych, jakim jest Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich.

2.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Brzeziny z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa

2.1.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Brzeziny ze strategią rozwoju województwa łódzkiego.

W strategii rozwoju województwa łódzkiego główny cel rozwoju województwa – misja została zdefiniowana następująco:

Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego
w strukturze regionalnej Polski i Europy
jako obszaru sprzyjającego zamieszkaniu ludzi i gospodarce
oraz dążenie do budowy wewnętrznej spójności regionu
przy zachowaniu różnorodności jego miejsc;
wykorzystując atut centralnego położenia regionu,
przekształcanie jego gospodarki z produkcyjnej (przemysłowo-rolniczej)
na usługowo-produkcyjną.

Określone kierunki działań dla realizacji tak sformułowanej misji rozwoju województwa łódzkiego zawierają w sobie elementy ochrony i opieki nad zabytkami w niżej wymienionych działaniach:

A. Wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa

- Podniesienie poziomu wykształcenia i rozwój kulturowy mieszkańców
- Podniesienie jakości życia i stanu zdrowotności mieszkańców
- Uporządkowanie gospodarki przestrzennej

B. Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki

- Zwiększenie dostępności regionu poprzez rozwój infrastruktury transportowej i informacyjnej
- Tworzenie nowoczesnej bazy gospodarczej
- Tworzenie, w kraju i zagranicą wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego do zamieszkania, inwestowania i współpracy

C. Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturalną i gospodarczą

- Wspomaganie i promowanie różnych form edukacji regionalnej dzieci, młodzieży i dorosłych
- Inicjowanie i wspomaganie rozwoju różnych form i przejawów kultury regionalnej oraz ruchów regionalistycznych
- Stymulowanie przemian w sieci osadniczej województwa, polegających na wzroście roli miast w organizacji funkcjonalno-przestrzennej regionu.

Spodziewane dla opieki nad zabytkami miasta Brzeziny rezultaty tak ukierunkowanych działań to:

- osiągnięcie społecznej akceptacji i świadomości wagi spraw związanych z ochroną środowiska kulturowego
- powstrzymanie degradacji centrum historycznego miasta
- poprawa estetyki przestrzeni miejskiej
- poprawa warunków zamieszkania w centrum miasta
- wzmocnienie identyfikacji mieszkańców z miejscem zamieszkania
- przebudowa i modernizowanie układu komunikacyjnego
- wprowadzenie do historycznego centrum miasta funkcji gospodarczych tworzących miejsca pracy
- ożywienie centrum miasta
- promocja i rozwój markowego produktu turystycznego
- znalezienie współinwestorów zainteresowanych rewitalizacją centrum miasta
- szersze zaangażowanie sektora prywatnego w ochronę dziedzictwa kulturowego
- nadanie miastu odpowiedniej rangi w systemie osadniczym województwa łódzkiego
- wykorzystanie atrakcyjnego pod względem krajobrazowym i przyrodniczym otoczenia miasta dla jego rozwoju gospodarczego

2.1.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Brzeziny z planem zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego uznaje, że województwo stoi przed szansą zdyskontowania swego potencjalnie dogodnego położenia w kraju i przestrzeni europejskiej poprzez wykorzystanie:

- projektowanego zwornika autostradowego A-1 i A-2, położonego w dogodnej relacji do aglomeracji łódzkiej koncentrującej wysokokwalifikowaną kadrę oraz stanowiącej duży rynek wewnętrzny,
- dogodnych technicznie i tanich ofert lokalizacyjnych (tanie grunty, energia, rynek pracy),
- bliskości metropolii stołecznej i stworzenie z nią silnego, bipolarnego europola.

Główne cele polityki przestrzennej województwa plan formułuje jak niżej:

1. Kształtowanie mechanizmów generujących efektywny rozwój województwa w dostosowaniu do zróżnicowanych przestrzennie uwarunkowań i zasobów
2. Stała poprawa standardu cywilizacyjnego społeczeństwa poprzez przeciwdziałanie procesom peryferyzacji i marginalizacji
3. Przeciwdziałanie tendencjom degradacji środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz kształtowanie ładu przestrzennego i ekologicznego
4. Stworzenie regionu zintegrowanego, posiadającego własną tożsamość kulturową.

Dla ochrony i kształtowania środowiska kulturowego plan przyjmuje zasadę prowadzenia działań mających na celu wykluczenie możliwości dokonywania niekontrolowanych przemian krajobrazu kulturowego, a jako priorytetowe przyjmuje działania zapewniające ład i harmonię. Zakłada się, że działania te prowadzone będą z różnych skalach – od krajobrazu całego województwa, poprzez zespoły urbanistyczne, ruralistyczne i krajobrazy otwarte, do pojedynczego dzieła architektury, techniki czy obiektu przyrodniczego.

Plan uznaje, że ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej, a kształtowanie środowiska kulturowego powinno generować rozwój innych dziedzin życia regionu (osadnictwo, turystykę i rekreację, leśnictwo i rolnictwo). Obiekty kultury materialnej winny być wykorzystane i użytkowane z zapewnieniem opieki konserwatorskiej, rewaloryzacji i nadania im odpowiednich funkcji użytkowych.

W planie przyjęto, że ścisłej ochronie konserwatorskiej powinny podlegać tereny, na których zachowały się zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków. Celem takich działań jest zachowanie ich historycznego charakteru oraz zapewnienie ochrony i rewaloryzacji. Na terenie województwa łódzkiego obejmują one głównie centra historycznych miast i wsi. Przy tym działania ochronne należy rozumieć jako całokształt poczynań gospodarczych na rzecz przywrócenia i utrwalenia ich historycznych walorów, nadania współczesnej treści, jak również ich funkcjonalnej i kompozycyjnej integracji z całością organizmów miejskich i wiejskich.

Plan stwierdza, że ochrona dziedzictwa kulturowego i zachowanie go dla przyszłych pokoleń jest zadaniem najwyższej wagi w planowaniu przestrzennym.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego dla zachowania i ochrony walorów środowiska kulturowego sprecyzowano jak niżej:

1. Ochrona obszarów o unikatowych i najwyższych wartościach kulturowych poprzez objęcie ich ochroną prawną i ustanowienie instrumentarium kształtowania krajobrazu kulturowego

2. Działania rewaloryzacyjne w historycznych centrach miast i wsi posiadających najwyższy walor zabytkowy, z czytelnym układem komponowanym, w tym w Brzezinach
3. Ochrona historycznych obszarów rozwoju przemysłu, stanowiących wartościowe relikty epoki pierwszego uprzemysłowienia
4. Ochrona i rewaloryzacja zabytkowych układów zieleni
5. Ochrona dolin rzecznych
6. Wyznaczanie tras szlaków turystycznych z uwzględnieniem najwybitniejszych zespołów zabytkowych województwa
7. Ochrona materialnych i niematerialnych przejawów tradycji kultury ludowej
8. Ochrona stanowisk archeologicznych
9. Ochrona miejsc pamięci narodowej i świadectw przeszłości historycznej
10. Eksponowanie indywidualnych cech środowiska kulturowego województwa łódzkiego
11. Wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza zabytkowe układy urbanistyczne, w tym w Brzezinach
12. Traktowanie celu ochrony środowiska kulturowego jako przesłanki polityk przestrzennych formułowanych na poziomie gmin

Plan zakłada, że dla ochrony dziedzictwa kulturowego, jak również kształtowania harmonijnego krajobrazu kulturowego, niezbędne jest opracowanie kompleksowego „Programu ochrony środowiska kulturowego województwa łódzkiego” opartego na studiach krajobrazowo-przestrzennych, uwzględniającego specyfikę poszczególnych regionów kulturowych.

Równolegle z opracowaniami planistycznymi należy prowadzić działania uświadamiające mieszkańcom województwa nadrzędność wartości tradycji w kształtowaniu najbliższego środowiska zamieszkania, ułatwiającej im identyfikację ze swoją małą ojczyzną.

Spodziewane dla opieki nad zabytkami miasta Brzeziny rezultaty tak ukierunkowanych działań to:

- dostępność miasta dla potencjalnych inwestorów w związku z jego korzystnym położeniem w stosunku do projektowanych tras przebiegu autostrad A-1 i A-2 oraz węzła autostradowego na ich skrzyżowaniu
- położenie miasta w obszarze metropolitalnym Łodzi
- położenie miasta w strefie zintegrowanego regionu metropolitalnego warszawsko-łódzkiego, znaczącego w przestrzeni kontynentalnej/Unii Europejskiej
- uwzględnienie w rozwoju obszaru województwa zróżnicowanych uwarunkowań przestrzennych oraz zasobów
- przeciwdziałanie degradacji środowiska przyrodniczego i kulturowego miasta
- ochrona prawna historycznego centrum miasta
- rewaloryzacja historycznego centrum miasta
- ochrona i rewaloryzacja parków i cmentarzy
- ochrona doliny rzeki Mroźnicy
- eksponowanie walorów kulturowych miasta w połączeniu z walorami krajobrazowymi okolic miasta, w tym sąsiadującego z nim Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich
- ochrona stanowisk archeologicznych
- wyprowadzenie ruchu tranzytowego z historycznego centrum miasta.

2.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w województwie łódzkim

Wojewódzki program opieki nad zabytkami sporządzany jest co 4 lata przez zarząd województwa. Program wykonany z uwzględnieniem celów analogicznych, jak i w programie gminnym, przyjmowany jest do realizacji przez sejmik wojewódzki po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami zarząd województwa co 2 lata sporządza sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami, przedstawiane sejmikowi województwa. Jednocześnie sprawozdanie takie jest przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu, aktualizacji i realizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2.3. Tezy krajowego programu ochrony zabytków

Ochrona i konserwacja zabytków jest istotnym elementem polityki kulturalnej państwa. Dobra kultura, w tym zabytki są nie tylko materialnym śladem przeszłości, lecz także cennym elementem kultury, przyczyniającym się do kształtowania współczesnego, przyjaznego otoczenia człowieka.

Uznaje się, że w najbliższych latach zadaniem głównym polityki Państwa w dziedzinie ochrony zabytków jest stworzenie mechanizmów porządkujących tę strefę – dostosowujących ją do warunków gospodarki rynkowej zarówno w drodze korekt przepisów prawnych, jak i korekty kompetencji i zasad działań instytucji ochrony zabytków, aż po zmiany strategii i organizacji ochrony. Zmiany te powinny zapewnić pełną ochronę wypracowanego w kraju dorobku intelektualnego i praktyk odnoszących się do bezpośredniej ochrony zabytków przy równoczesnym wskazaniu możliwości i zakresu adaptacji w kraju zasad funkcjonowania ochrony zabytków w zjednoczonej Europie.

Opracowanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami jest ustawowym obowiązkiem Ministra Kultury. Program określić ma cele i kierunki działań organów i jednostek administracji publicznej oraz zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, warunki i sposób finansowania planowanych działań, a także harmonogram ich realizacji.

W trakcie prac nad programem przyjęto poniżej podane tezy dotyczące jego zakresu:

1. Uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami, stan zabytków ruchomych i nieruchomych, pomniki historii i obiekty wpisane na listę światowego dziedzictwa.
2. Stan zabytków archeologicznych, stan zabytków techniki, stan służb konserwatorskich, stan opieki nad zabytkami, stan uregulowań prawnych.
3. Działania o charakterze systemowym: powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, polityką przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa.
4. Wypracowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego i wprowadzenie jej do polityk sektorowych.

5. System finansowania: stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.
6. Dokumentowanie, monitorowanie i standaryzacja metod działania: dokumentowanie, monitorowanie, ujednoczenie metod działań profilaktycznych, konserwatorskich, restauratorskich i ochronnych.
7. Kształcenie i edukacja, kształcenie specjalistyczne, podyplomowe i system uznawalności wykształcenia, edukacja społeczeństwa, edukacja właścicieli i użytkowników.
8. Współpraca międzynarodowa: współpraca z instytucjami i organizacjami, współpraca z obszarze Europy Środkowej.

2.4. Strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków

W opracowanym w Ministerstwie Kultury Narodowym Programie Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004 – 2013”, służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013, określono nową filozofię działań wobec dziedzictwa kulturowego, wzbogacając go ekonomicznymi mechanizmami wzmacniającymi skuteczność ochrony dóbr kultury.

Uznano, że dziedzictwo kulturowe stanowi przedmiot ochrony i równocześnie potencjał, który powinien zostać wykorzystany dla rozwoju – tylko jego umiejętne włączenie do trwających przemian społeczno-gospodarczych daje gwarancje skutecznej ochrony. W krajach wysoko rozwiniętych ochrona dziedzictwa stała się ważnym instrumentem rozwoju regionalnego i wpływa na stały wzrost rynku pracy. Ochrona dziedzictwa kulturowego obecnie powinna także oznaczać mądre zarządzanie zmieniającą się funkcją obiektów zabytkowych i zmieniającym się ich potencjałem oraz funkcjonować w drodze poszukiwania kompromisu pomiędzy koniecznością zachowania substancji zabytkowej a nieuchronnymi zmianami w uwarunkowaniach jej istnienia. Należy przy tym uznać fakt, że obecnie dziedzictwo jest także produktem rynkowym.

Równocześnie niezbędne jest uwzględnianie kwestii tożsamości, indywidualnej tradycji i rodzimości poszczególnych kultur – da to gwarancję równouprawnienia zabytków, w tym np. dziedzictwa mniejszości narodowych i religijnych.

Potrzeba ochrony zabytków powoduje ograniczanie prawa własności ze względu na interes społeczny. Podporządkowując interes prywatny interesowi publicznemu państwo utworzy system pomocy kompensujący dodatkowe obowiązki nałożone na właścicieli zabytków.

Niezbędne jest przy tym dokonanie zmiany prawno-finansowych aspektów ochrony zabytków w kraju. Istniejący system ulg podatkowych powinien ulec rozszerzeniu. Konieczne jest utworzenie, na podobieństwo Funduszu Ochrony Środowiska, systemu ochrony zasobów kulturowych opartego o mechanizm Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków.

W obecnie obowiązującej ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zgodnie z konstytucyjnymi zasadami decentralizacji, zastosowano regułę przekazywania niektórych zadań ochrony dóbr kultury jednostkom samorządu terytorialnego, a w szczególności gminom.

Ustawowo zagwarantowany czynny udział służb konserwatorskich w konstruowaniu opracowań planistycznych wymaga rezerwowania środków finansowych w celu zapewnienia możliwości opracowywania różnorodnych specjalistycznych ekspertyz bezpośrednio przydatnych dla treści studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin.

Niezbędne jest także dokonanie zmian dotyczących usamodzielnienia służb konserwatorskich w województwach i podporządkowanie ich bezpośrednio Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Kulturowego. Doprowadzenie do takiej sytuacji powinno być jednym z celów strategicznych polityki państwa w zakresie ochrony zabytków w Polsce.

Omawiany dokument wśród najważniejszych celów strategicznych państwa w zakresie ochrony zabytków wymienia w pierwszej kolejności:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej
- ograniczenie uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie.

W programie zwraca się uwagę na turystykę, która w dużym stopniu wykorzystuje środowisko kulturowe, zwłaszcza w miastach historycznych i stanowi dla tych obiektów zarówno szansę jak i zagrożenie. Rozwój turystyki może stać się ważnym mechanizmem rozwoju wielu ośrodków i skutecznym instrumentem ochrony dziedzictwa kulturowego. Wymaga to jednak zintegrowanego podejścia do zagadnień ochronnych, funkcji miejskich i rynku. Turystyka jest obecnie postrzegana przez władze samorządowe jako jeden z istotnych czynników rozwoju ekonomicznego. Jednak trzeba mieć na względzie, że szybkość i selektywność konsumpcji turystycznej stanowi zasadnicze zagrożenie dla dziedzictwa kulturowego. Przy tym, w okresie globalizacji lokalność zyskuje na wartości i znaczeniu, również w wymiarze rynkowym.

Gwarancją skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie wolnorynkowym jest umiejętne powiązanie dziedzictwa ze sferą gospodarczą. Oznacza to konieczność znalezienia kompromisu pomiędzy kanonami ochrony a wymogami ekonomii – jedynie skuteczna strategia zarządzania umożliwi skuteczną ochronę zabytkowego obszaru.

Celem strategicznym Narodowego Programu Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego” jest:

Intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.

Celami cząstkowymi programu są:

- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych
- promocja polskiego dziedzictwa kulturowego w Polsce i za granicą, w szczególności za pomocą narzędzi społeczeństwa informacyjnego
- rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej

- zabezpieczenie zabytków przed nielegalnym wywozem za granicę.

Cele programu będą realizowane w ramach 2 priorytetów i 5 działań:

Priorytet 1

Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe

Działanie 1.1.

Wzmocnienie ośrodków dokumentacji zabytków oraz budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków.

Celami częściowymi Działania 1.1. są

1. poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w sferze dokumentacji i ochrony zabytków
2. zrównoważone „urynkowanie zabytków”
3. wykształcenie zachęt dla przedsiębiorców i osób fizycznych do inwestowania w zabytki

Działanie 1.2.

Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne.

W ramach działania formułowane będą projekty rewaloryzacji zabytków i ich adaptacji na cele społeczne. Projekty te muszą posiadać znaczący ekonomiczny wpływ na rozwój regionalny, w tym szczególnie przyczyniać się do wzrostu dochodu i zwiększać ilość miejsc pracy. Program wymienia projekty:

1. Program „Polskie regiony w europejskiej przestrzeni kulturowej”, którego głównym celem jest przygotowanie potencjalnych wnioskodawców do opracowania kompleksowych projektów do funduszy strukturalnych.

2. Program: „Promesa Ministra Kultury”, którego celem jest dofinansowanie wkładu własnego beneficjentów do projektów realizowanych w ramach funduszy strukturalnych i innych funduszy europejskich.

Działanie 1.3.

Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych

Działanie będzie realizowane poprzez programowanie i wdrażanie kompleksowych programów dotyczących markowych produktów turystyki kulturowej w Polsce w latach 2004-2013:

1. Program Narodowy Produkt Turystyczny Miasta Stołecznego Warszawa „Trakt królewski” którego celami jest umocnienie tożsamości narodowej i zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń oraz zwiększenie atrakcyjności Warszawy i konkurencyjności regionu na europejskim rynku turystyki kulturowej

2. Program „Fryderyk Chopin 2010” mający na celu stworzenie właściwych warunków dla przywrócenia Polsce właściwej, pierwszoplanowej roli w dziedzinie kultywowania i ochrony dziedzictwa Fryderyka Chopina – postaci symbolizującej w oczach społeczności międzynarodowej szczytowe osiągnięcia kultury europejskiej.

Priorytet 2

Edukacja i administracja na rzecz dziedzictwa kulturowego

Działanie 2.1.

Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego

Działanie będzie realizowane poprzez:

- podnoszenie wykształcenia kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego
- podnoszenie zainteresowania społeczeństwa problematyką ochrony zabytków
- powołanie zespołu naukowego zajmującego się badaniami naukowymi z sferze wpływu zachowania i rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego na rozwój społeczno-ekonomiczny regionów
- promowanie zachowania dziedzictwa kulturowego wsi poprzez aktywizację społeczności wiejskich

Działanie 2.2.

Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granice

Działanie będzie realizowane poprzez wdrożenie programu „Absent Patrymonium” – sieci informacji wirtualnej o zabytkach wywożonych i zaginionych.

Spodziewane dla opieki nad zabytkami miasta Brzeziny rezultaty tak ukierunkowanych działań to:

- realizacja zasad partnerstwa publiczno-prywatnego w sferze adaptacji zabytków do nowych funkcji
- ustanowienie skutecznych zasad interwencyjnych robót zabezpieczających podejmowanych w przypadku zagrożenia zabytkowej substancji oraz skutecznej egzekucji zwrotu poniesionych kosztów
- określenie zasad zagospodarowania i adaptacji zabytków oraz nadawania im nowych funkcji w celu zwiększenia atrakcyjności komercyjnej zabytków
- zasilenie sfery ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez pozyskanie dodatkowych środków (w tym państwowy fundusz celowy)
- wieloletnie gwarancje Ministra Kultury dla kredytów inwestycyjnych w sferze dziedzictwa kulturowego zaciąganych przez instytucje publiczne.
- wykorzystanie wypracowanych zasad postępowania i metod działania dla stworzenia markowego produktu turystycznego w Brzezinach
- podniesienie świadomości społeczeństwa co do wagi ochrony dziedzictwa kulturowego
- wzbogacenie obszarów aktywizacji społecznej
- dostęp do informacji o zabytkach.

2.5. Krajowe uwarunkowania ustawowe i instytucjonalne funkcjonowania ochrony dóbr kultury

Uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się w szeregu obowiązujących ustaw, w tym w:

1. ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568),
2. ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627 i Nr 115 poz. 1229 z późniejszymi zmianami),
3. ustawie z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2001 r. Nr 99 poz. 1079, Nr 100 poz. 1085, Nr 110 poz. 1189 i Nr 145 poz. 1623 z późniejszymi zmianami),
4. ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2000 r. Nr 46 poz. 543 z późniejszymi zmianami),

5. ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 8 poz. 717)
6. ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2000 r. Nr 106 poz. 1126, Nr 109 poz. 1157 i Nr 120 poz. 1268 z późniejszymi zmianami).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach określone zostały w:

1. ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 1997 r. Nr 5 poz. 24 z późniejszymi zmianami),
2. ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85 poz. 539 z późniejszymi zmianami).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

1. ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2002 r. Nr 171 poz. 1396 i Nr 241 poz. 2074).

Art. 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Art. 4 tej ustawy stwierdza, że ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Według art. 6:

1. ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.
- 2) zabytki ruchome będące w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,

- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach,
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,
- 3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami
 - d) reliktnymi działalnościami gospodarczej, religijnej i artystycznej.
2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.
- Umieszczony w rozdziale drugim art. 7 stanowi, że formami ochrony zabytków są:
- 1) wpis do rejestru zabytków,
 - 2) uznanie za pomnik historii,
 - 3) utworzenia parku kulturowego,
 - 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.
- Zgodnie z art. 16:
- 1. Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.
 - 2. Uchwała określa nazwę parku kulturowego, jego granice, sposób ochrony, a także zakazy i ograniczenia, o których mowa w art. 17 ust. 1.
 - 3. Wójt (burmistrz, prezydent miasta), w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, sporządza plan ochrony parku kulturowego, który wymaga zatwierdzenia przez radę gminy.
 - 4. W celu realizacji zadań związanych z ochroną parku kulturowego rada gminy może utworzyć jednostkę organizacyjną do zarządzania parkiem.
 - 5. Park kulturowy przekraczający granice gminy może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być urządzony.
 - 6. Dla obszarów, na których utworzono park kulturowy, sporządza się obowiązkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.
- Zgodnie z art. 18:
- 1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
 - 2. W planach i studiach, o których mowa w ust.1, w szczególności:
 - 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
 - 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu,

- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniając opiekę nad zabytkami.

W myśl art. 19:

1. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia
- 2) innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
- 3) parków kulturowych.

2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust.1, ustala się w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20 stanowi, że projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

W art. 21 zapisano, że ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Według art.22 ust.4 wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

Rozdział dziewiąty ustawy określa organizację organów ochrony zabytków.

Zgodnie z art. 89 organami ochrony zabytków są:

- 1.) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków,
- 2.) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje w tym zakresie wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

W art. 91 ust. 4 precyzuje zadania, które wykonywać będzie wojewódzki konserwator zabytków. Są to w szczególności:

- 1.) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 2.) sporządzanie, w ramach przyznanego środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 3.) prowadzenie rejestru o wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie,
- 4.) wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych,
- 5.) sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych,
- 6.) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- 7.) opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów,

- 8.) upowszechnianie wiedzy o zabytkach,
- 9.) współpraca z innymi organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków.

3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego miasta Brzeziny

Rozwój przestrzenny Brzeziny można podzielić na kilka wyraźnie wyodrębniających się okresów:

1. do lokacji miasta, która prawdopodobnie miała miejsce w końcu XIII w.
2. okres rozwoju w XIV – XV w.
3. okres od początków XVI w. do 1820 r., w którym kształtował się wielocłonowy zespół osadniczy,
4. lata 1820 – 1945 okres nieudanych prób uprzemysłowienia i stagnacji w rozwoju przestrzennym,
5. okres po 1945 r. dynamicznego rozwoju miasta i kształtowania obecnego układu przestrzennego.

W przestrzeni miasta wyróżniają się czytelne elementy historycznych układów przestrzennych: obszar dawnej wsi leżącej na zachodnim brzegu rzeki Mroźnicy, teren miasta lokacyjnego na jej wschodnim brzegu oraz dawne przedmieścia – Szydłowiec, Nowe Miasto i Lasocin. W okresie międzywojennym Brzeziny w zasadzie nie rozwijały się przestrzennie, a po drugiej wojnie światowej nowe tereny zabudowy pozostawały w harmonii z ich historycznym układem komunikacyjnym.

Jak wynika z powyższego na współczesny układ przestrzenny miasta wywarły wpływ dwie tendencje rozwoju:

- w ramach wykształconego układu przestrzennego miasta lokacyjnego i historycznych przedmieść – poprzez uzupełnianie zagęszczanie zabudowy w sposób nie wprowadzający deformacji historycznego układu przestrzennego
- poprzez zabudowę terenów stanowiących historyczne rozłogi miejskie.

Do 1865 r. Brzeziny zabudowane były w zasadzie zabudową drewnianą. Urozmaicały ją jedynie trzy murowane kościoły. Zabudowa drewniana zachowała się do dziś głównie przy ul. Józefa Piłsudskiego i Tadeusza Kościuszki. Budynki drewniane stawiane były na zrąb, oszalowane i nakryte dachami dwuspadowymi z naczółkiem. Ustawiano je na podmurówce z kamieni i cegieł. Rozwiązane na rzucie prostokąta posiadały symetryczny układ dwutraktowy z sienią na przestrzał.

W 2 połowie XIX w. nastąpiła całkowita wymiana elementów zagospodarowania przestrzeni miasta - drewniana zabudowa miejska zastępowana była murowanymi budynkami i kamienicami czynszowymi z oficynami, szczególnie przy rynku i głównych ulicach miasta.

Nowa zabudowa powstawała stopniowo, połączona z fragmentaryczną regulacją pierzei rynkowych i ulicznych. Same obiekty budowano z reguły na szerokich, nie zmienionych regulacją posesjach. Część kamienic wznoszono razem z murowanymi oficynami – jedną lub dwoma. Ich program użytkowy przeznaczał przyziemie na lokale sklepowe lub po części mieszkania i sklepy. Nad sklepami mieściły się mieszkania składające się dwóch lub jednej izby z kuchnią. Były to mieszkania właściciela budynku oraz jednego lub kilku lokatorów – pozostali zajmowali gorsze lokale w oficynach. W prawie wszystkich mieszkaniach dwuizbowych podział funkcjonalny był jednakowy: jeden pokój służył celom mieszkalnym, drugi przeznaczony był na pracownię krawiecką.

W wyniku zniszczeń w zabudowie miejskiej, jakie dokonały się w czasie działań wojennych I wojny światowej, po jej zakończeniu prowadzono prace budowlane przy

porządkowaniu i odbudowie zniszczonej zabudowy. Realizowano także nowe budynki na terenach dotychczas niezabudowanych.

W okresie pomiędzy I i II wojnami światowymi zrealizowano wiele budynków murowanych i drewnianych, z reguły na przedmieściach miasta.

Działania II wojny światowej doprowadziły do zniszczenia około 20 % budynków murowanych i 30 % drewnianych. We wrześniu 1939 r. zburzeniu uległy głównie budynki usytuowane w narożnikach ulic. Pozostałe zniszczenia wiązały się z likwidacją getta brzezińskiego obejmującego obszar śródmieścia oraz działaniami wojennymi prowadzonymi w końcu II wojny światowej.

Po zakończeniu wojny rozebrano wiele spalonych budynków murowanych i drewnianych. Prawie do końca lat pięćdziesiątych miasto odbudowywało się bardzo powoli. Nowe budynki mieszkalne, jednorodzinne, prawie zawsze parterowe, lokowano na peryferiach.

Od początku lat sześćdziesiątych, w południowym bloku przyrynkowym (na miejscu zabudowy zniszczonej w czasie wojny) oraz na wschód i północny wschód od centrum zrealizowano zabudowę mieszkaniową i usługową w formie osiedli budownictwa jedno i wielorodzinnego. Wprowadzono także zmiany w układzie komunikacyjnym miasta – zrealizowano w śródmieściu, w sąsiedztwie wymienionych osiedli nową ulicę Matuszewskiego, stanowiącą przedłużenie ulicy 1 Maja na południe i Stefana Żeromskiego na północ.

Historycznie ukształtowana zabudowa miasta zajmuje niemal centralną część jego obecnego obszaru administracyjnego. Poza nią i osiedlami budownictwa wielorodzinnego, niewielkie zespoły zabudowy rozproszone są głównie wzdłuż dróg wylotowych. Pozostała część obszaru miasta to tereny zielone – głównie użytki zielone i lasy.

3.1. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości

Na terenie miasta do rejestru zabytków wpisanych jest 51 obiektów (budynki, układy zieleni, stanowiska archeologiczne) oraz układ urbanistyczny jego historycznego centrum.

Wykaz obiektów położonych w obrębie miasta Brzeziny wpisanych do rejestru zabytków

<u>Ulica</u>	<u>Obiekt</u>	<u>Nr. rej.</u>	<u>Data wpisu</u>
Reformacka	Kościół o.o. Reformatów	4/8	1967.05.27
	Klasztor o.o. Reformatów	62	1967.05.27
	Dzwonnica kościoła Reformatów	729	1984.06.01
Tadeusza Kościuszki	Kościół pw. Podwyższenia Krzyża	61	1967.05.27
	Dzwonnica kośc. Podwyższ. Krzyża	728	1984.06.01
	Kościół pw. Świętego Ducha	65	1967.05.27
	Dzwonnica kośc. Świętego Ducha	67	1967.05.29
św. Anny	Kościół pw. Świętej Anny	66	1967.05.27

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	Dzwonnica kośc. Św. Anny	69	1967.05.28
	Dom (kamienica z oficyną) nr 1	743	1984.06.01
	Dom (kamienica z oficynami) nr 13	744	1984.06.01
	Dom (kamienica) nr 15	733	1984.06.01
	Dom (kamienica z oficyną) nr 20	926	1993.02.22
	Dom (kamienica) nr 21	927	1993.02.22
	Dom (kamienica z oficyną) nr 34	928	1993.02.22
Berka Joselewicza	Dom (kamienica) nr 2	745	1984.06.01
Tadeusza Kościuszki	Dom (plebania) nr 48	450	1977.03.20
Adama Mickiewicza	Dom (kamienica z oficynami) nr 7	738	1984.06.01
	Dom (kamienica z oficyną) nr 10	740	1984.06.01
	Dom (kamienica z oficyną) nr 12	739	1984.06.01
Stanisława Moniuszki	Dom (kamienica) nr 12	930	1993.02.22
Stefana Okrzei	Dom nr 4	1008	1998.10.12
Józefa Piłsudskiego	Dom (kamienica z oficynami) nr 18	451	1977.03.29
	Dom nr 35	730	1984.06.01
	Dom (kamienica) nr 36	452	1977.09.29
	Dom (willa) nr 41	453	1977.09.29
	Dom nr 45	732	1984.06.01
	Dom (pałacyk) nr 49	430	1976.09.30
	Oficyna przy pałacyku	449	1977.03.20
	Dom (dworek) nr 69	731	1984.06.01
Reformacka	Dom (kamienica z oficyną) nr 3	736	1984.06.01
	Dom nr 7	1002	1997.12.24
Henryka Sienkiewicza	Dom (kamienica z oficyną) nr 1	741	1984.06.01
	Dom (kamienica z oficynami) nr 2	747	1984.06.01
	Dom (kamienica z oficyną) nr 3	742	1984.06.01
	Dom (kamienica z oficynami) nr 4	746	1984.06.01
	Dom (kamienica) nr 6	748	1984.06.01
	Dom (kamienica) nr 8	749	1984.06.01
	Dom (kamienica) nr 11	750	1984.06.01
Marii C. Skłodowskiej	Dom nr 10	931	1993.02.22
Stanisława Staszica	Dom (kamienica) nr 1 i 1b	734	1984.06.01
	Dom (kamienica) nr 3	735	1984.06.01
	Dom (dwie kamienice, 3 oficyny) nr 8	751	1984.06.01
	Dom (oficyna) nr 12a	737	1984.06.01
Romualda Traugutta	Dom nr 12	752	1984.06.01
Wojska Polskiego	Dom nr 2	753	1984.06.01

Układ urbanistyczny miasta	671	1984.03.20
Osada z XIV/XVI wieku	756	1984.07.30
Relikty zamku Lasockich	884	1992.12.22
Osada „Krakówek”	885	1992.12.22
Cmentarz rzymsko-katolicki	854	1992.01.02
Cmentarz żydowski	935	1993.11.10
Cmentarz przykościelny kościoła o.o. Reformatów	989	1995.02.22

Wymienione wyżej obiekty objęte są rygorami prawnymi wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr.162 poz. 1568).

W gminnej ewidencji miasta Brzeziny znajdują się także obiekty położone przy:

- ul. św. Anny
 - dom nr 16
 - dom nr 23 (destrukt)
 - dom nr 27
 - dom nr 28
 - dom nr 30
 - dom nr 31
 - dom nr 33/35
 - dom nr 40

- pl. Jana Pawła II
 - dom nr 6
 - dom nr 7
 - dom nr 14

- ul. T. Kościuszki
 - dom nr 2
 - dom nr 8
 - dom nr 18
 - dom nr 21
 - dom nr 26
 - dom nr 46
 - dom nr 50
 - dom nr 52
 - dom nr 54
 - dom nr 56

- ul. Lasockich
 - dom nr 22
 - dom nr 37

- ul. 1-go Maja
 - dom nr 2

- ul. A. Mickiewicza
 - dom nr 3
 - dom nr 6/8
 - dom nr 9a
 - dom nr 11
 - dom nr 13
 - dom nr 15
 - dom nr 22
 - dom nr 24

- ul. Reformacka
 - dom nr 5
 - dom nr 10
 - dom nr 14

- ul. H. Sienkiewicza
 - dom nr 13
 - dom nr 37
 - dom nr 87
 - dom nr 94

- ul. M. Curie Skłodowskiej
 - dom nr 14

- ul. S. Staszica
 - dom nr 4
 - dom nr 6
 - dom nr 10

- ul. R. Traugutta
 - dom nr 1
 - dom nr 9

- ul. Wojska Polskiego
 - dom nr 7

- ul. S. Żeromskiego
 - dom nr 10

3.2. Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla miasta

Wśród obiektów zabytkowych na terenie miasta Brzeziny szczególnie cenne są:

Kościół parafialny pw. Podwyższenia św. Krzyża położony na zachodnim krańcu miasta, po północnej stronie ulicy Tadeusza Kościuszki, na niewielkim wzniesieniu przy drodze prowadzącej do Łodzi. Kościół erygowany w 1321 r. otoczony jest oszkarpowanym murem. Mimo wielu przebudów ten jednonawowy kościół stanowi harmonijne połączenie elementów gotyku, renesansu i baroku. Przy prezbiterium i nawie od północy usytuowana jest piętrowa zakrystia, przy niej od wschodu kruchta. Do zakrystii przylega kaplica św. Krzyża. Po południowej stronie prezbiterium usytuowane są dwie kaplice: Matki Boskiej Różańcowej oraz grobowa Lasockich. Proboszczem w tym kościele był Andrzej Frycz Modrzewski.

Stojąca przy kościele dzwonnica zbudowana w latach 1929-1930 prezentuje tym budowli modernistycznej.

Kościół pw. św. Ducha usytuowany jest po północno-zachodniej stronie dawnego rynku (Pl. Jana Pawła II), przy wlocie ulicy Tadeusza Kościuszki. Prezbiterium kościoła zwrócone jest na zachód. Od południa do kościoła przylega budynek klasztorny. Kościół barokowy zbudowany został w latach 1737 – 1750 z fundacji Józefa Lasockiego na miejscu XV – wiecznego kościoła drewnianego. W tym samym czasie powstała, ustawiona przed kościołem po stronie wschodniej dzwonnica barokowa. Budynek klasztorny, dobudowany do kościoła od strony południowej, wzniesiony został w latach sześćdziesiątych XX wieku.

Kościół pw. św. Anny położony w południowej części miasta przy ul. św. Anny. Wzniesiony w 1719 r., jednonawowy, z prostokątnym prezbiterium skierowanym na południe. Kościół drewniany, o konstrukcji zrębowej, szalowany deskami, z zachowaną przy prezbiterium wcześniejszą murowaną kaplicą - zakrystią. Dzwonnica usytuowana w północno-wschodnim narożniku cmentarza przykościelnego, założona na rzucie kwadratu jest także drewniana.

Kościół i klasztor o.o. Reformatów usytuowany jest przy zbiegu ulic Reformackiej i Stefana Okrzei. Istniejące dziś obiekty zrealizowane zostały w początku XVIII wieku na miejscu drewnianych – kościoła i klasztoru wzniesionych w XVII w. Jednonawowy murowany kościół pw. św. Franciszka wzniesiony w 1754 r., z prezbiterium skierowanym na południe, dobudowany do wschodniej ściany kościoła budynek klasztorny z kwadratowym wirydarzem oraz wzniesiona w czasie budowy zespołu kościelno-klasztornego dzwonnica stanowią jednolity, barokowy zespół przestrzenny.

Pałacyk neogotycki zlokalizowany jest w południowej pierzei ulicy Józefa Piłsudskiego. Wolnostojący, murowany z fasadą od strony północnej, zbudowany został około 1903 r. w stylu angielskich pałaców myśliwskich. Obiekt mieści Muzeum Regionalne ze stałą ekspozycją historii krawiectwa.

Zabytek archeologiczny Osada Krakówek (stanowisko nr 8) z XIV-XVII wieku położony na północny zachód od dawnego rynku, przy ulicy Ludwika Waryńskiego, na lewym brzegu rzeki Mroźnicy. Jest to pozostałość osady targowej z relikami zabudowy, studnią i fragmentami bruku ulicy, stanowiąca cenne źródło badań dziejów miasta i jego rozwoju przestrzennego.

Historyczny układ przestrzenny, który ukształtował się w wyniku procesu osadniczego.

3.3. Zabytki ruchome

Najcenniejsze obiekty ruchome wpisywane są do rejestru zabytków na mocy decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Centralną ewidencję zabytków ruchomych prowadzi Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie, w którego zasobach znajduje się 6 decyzji o wpisie do rejestru zabytków. Decyzje te obejmują 63 obiekty ruchome z terenu miasta Brzeziny.

Zabytki ruchome stanowią z reguły wyposażenie brzezińskich kościołów, przy czym swoistym muzeum sztuki sakralnej jest kościół parafialny p.w. Podwyższenia św. Krzyża. Znajduje się w nim 36 zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków (na mocy 2 decyzji o wpisie do rejestru zabytków) oraz 20 ujętych w ewidencji zabytków.

Jako cenne przykłady sztuki rzeźbiarskiej w tym kościele wymienić należy: dwie gotyckie kropielnice z XV w., niegdyś polichromowane renesansowe figury apostołów (umieszczone w niszach w ścianach zewnętrznych świątyni), rzeźbę Chrystusa w Ogrójcu z ok. 1500 r., późnorenesansową płaskorzeźbę Ukrzyżowania, XVII-wieczny krucyfiks, czy wreszcie barokowe konfesjonały.

Najbardziej wartościowym obiektem malarskim jest obraz umieszczony w ołtarzu głównym, ukazujący Chrystusa na krzyżu z Matką Boską i św. Janem (z pocz. XVII w.). Na uwagę zasługują również przedstawienia Ofiarowania w Świątyni oraz św. Zofii z córkami z 1 poł. XVII w. z ołtarza w kaplicy Matki Boskiej Różańcowej (pierwsze w predelli ołtarza, drugie obecnie na ścianie kościoła). W kościele znajdują się także obrazy z XIX w.

Jako przykłady złotnictwa wymienić należy relikwiarz srebrny - pacyfikał z herbem Brzezin (1628 r.) i monstrancję wieżyczkową (z 1 poł. XVII w.).

Największą jednak sławę przynoszą świątyni zabytki sepulkralne, stanowiące obiekt badań naukowych, wymieniane niejednokrotnie w literaturze zarówno fachowej jak i popularnej. Jest to zespół renesansowych grobowców (murowane z detalem wykonanym z piaskowca), piaskowcowe płyty nagrobne z XVI w. łączące w swej formie cechy stylu gotyckiego i renesansu oraz grupa płyt epitafijnych z XVII i XVIII stulecia. Obiekty te związane są z rodem właścicieli miasta, Lasockich.

Zwiedzający kościół zwracają również uwagę na barokowe organy (1654 r.), renesansowy portal drzwiowy prowadzący z zakrystii do prezbiterium, a także na sztukaterie w kopule kaplicy Matki Boskiej Różańcowej.

W kościele p.w. św. Ducha znajduje się 5 zabytków ruchomych wpisanych do rejestru zabytków. Nie ma tu zabytków objętych ewidencją konserwatorską.

Dużą wartość przedstawia usytuowany w ołtarzu obraz (XVIII w.) przedstawiający Matkę Boską – swobodna kopia wcześniejszego ujęcia z XV-XVI w, a także krucyfiks z początku XVI.

Od pewnego czasu w kościele ss. bernardynek znajduje się (przekazany z klasztoru franciszkanów reformatów), pochodzący z XVIII w., obraz ukazujący św. Barbarę.

W kościele p.w. św. Anny wpisanych do rejestru zabytków jest 14 obiektów ruchomych, zaś 1 znajduje się w ewidencji zabytków.

Do najbardziej wartościowych zabytków ruchomych zaliczyć należy ołtarz główny reprezentujący styl późnorenesansowy wraz z obrazem przedstawiającym Świętą Trójcę (1 poł. XVII w.), ołtarz boczny p.w. św. Walentego (pocz. XVIII w.) zawierający malarskie wyobrażenie patrona, krucyfiks z początku XVI w. oraz rzeźby nieznannej świętej (z 1 poł. XVII w.) i anioła z chustą św. Weroniki.

Najstarszym zabytkiem w kościele jest XV-wieczna kropielnica gotycka, wykonana z piaskowca.

W kościele i klasztorze o.o. Reformatów do rejestru zabytków wpisanych jest 8 obiektów ruchomych, natomiast 7 znajduje się w ewidencji zabytków. Po poważnych zniszczeniach w czasie II wojny światowej zespół klasztorny został odbudowany. Zachowały się późnobarokowe drzwi wejściowe (wewnętrzne), snycerskiej roboty z datą 1754 r. Również i w kościele reformatów znajduje się zabytkowy krucyfiks pochodzący najprawdopodobniej z XVII wieku. Najcenniejszym obiektem malarskim jest tu obraz ukazujący Przemienienie Pańskie. Do rejestru zabytków został również wpisany prospekt organowy z XIX w.

Poza ruchomymi zabytkami sakralnymi na uwagę zasługują również eklektyczne balkony ozdobione żelaznymi balustradami i bramy wjazdowe w brzezińskich kamienicach.

Zabytki ruchome występują także na cmentarzach brzezińskich.

Cmentarz katolicki, usytuowany przy zbiegu ulic Łódzkiej i Mikołaja Kopernika założony został przed 1816 r. W 1852 r. cmentarz ten powiększono w drodze przyłączenia usytuowanego w bezpośrednim sąsiedztwie terenu po byłym cmentarzu ewangelickim. Na cmentarzu katolickim znajdują się, stanowiące przedmiot ewidencji konserwatorskiej:

- kwatera powstańców z 1863 r. poległych pod Dobrą, a w niej nagrobek Józefa Skrzyńskiego (najstarszy na cmentarzu)
- grób zasłużonego dla regionu M. Rogozińskiego (1870 r.)
- nagrobki z lat ok. 1900 - 1939
- grób żołnierzy z okresu II wojny światowej
- kwatera żołnierzy radzieckich.

Cmentarz ewangelicki założono w 1816 r. w bezpośrednim sąsiedztwie cmentarza katolickiego. W 1827 r. gmina ewangelicka przeniosła swój cmentarz na przedmieście Lasocin, przy szosie wiodącej do Łowicza. Do czasów współczesnych na cmentarzu tym zachowało się kilka płyt nagrobnych, w części z nieczytelnymi inskrypcjami.

Cmentarz prawosławny założony został po północno-wschodniej stronie cmentarza katolickiego, prawdopodobnie wskutek jakiegoś ogólnego rozporządzenia władz po 1849 r.

Cmentarz żydowski założony został w XVI w. Zachowały się na nim nieliczne nagrobki (macewy).

Cmentarz rzymsko-katolicki oraz cmentarz żydowski wpisane są do rejestru zabytków.

3.4. Zasoby muzealne

Najważniejszą w mieście placówką zajmującą się gromadzeniem obiektów zabytkowych jest Muzeum Regionalne w Brzezinach, powstałe w 1972 r. Od początku miało charakter typowego, małego muzeum regionalnego, prowadzącego terenowe badania etnograficzne i archeologiczne. Mieści się ono w neogotyckim, zabytkowym budynku w stylu angielskich pałacików myśliwskich położonym przy ul. Józefa Piłsudskiego nr 49. Muzeum podzielone jest na działy tematyczne: Archeologii, Etnografii, Sztuki, Historii z Numizmatyką i Oświatowy.

W muzeum zgromadzono ponad 5 000 eksponatów. Do najciekawszych należą: zabytki żelazne z okresu rzymskiego I-II w. n.e., srebrne monety XIV-XV wieczne (skarby z Dmosina), kolekcja brzezińskiego stroju ludowego, kowalstwo artystyczne, plecionkarstwo. Na szczególną uwagę zasługują zabytki krawieckie dokumentujące tradycyjne rzemiosło w miastach: maszyny do szycia z XIX i początku XX wieku, dawne

żelazka blokowe, węglowe z kominem i bez, na duszę – mosiężne i żeliwne, gazowe, na paliwo płynne i elektryczne oraz prasulce i nożyce.

Muzeum organizuje również wystawy czasowe, głównie poświęcone twórczości artystów ludowych działających na terenie regionu łódzkiego. W roku bieżącym (2005) zorganizowano ekspozycję rzeźby Mieczysława Żeglińskiego (zbiory wypożyczono z Muzeum w Rawie Mazowieckiej). W planach Muzeum jest również przybliżenie odbiorcom prymitywnego malarstwa lokalnej artystki Henryki Hakowej.

Różnorodność zbiorów muzealnych wzbogaca ofertę turystyczną miasta.

Placówka prowadzi także szeroko zakrojoną działalność edukacyjną. Dział Oświatowy organizuje zajęcia cykliczne (przy współpracy z Miejskim Ośrodkiem Kultury) o tematyce plastycznej, muzycznej, technicznej a nawet tanecznej. Bierze w nich udział ok. 60-70 uczestników. W zajęciach edukacyjnych biorą udział uczniowie wszystkich brzezińskich szkół, Muzeum współpracuje także z przedszkolami.

Poza zajęciami cyklicznymi odbywają się również imprezy okazjonalne, nie zawsze jednak związane z profilem działalności Muzeum, jak np. „Przeгляд zespołów rockowych”.

3.5. Krajobraz kulturowy

Brzeziny położone są wśród morenowych pagórków, na krawędzi Wyżyny Łódzkiej, stanowiącej najbardziej na północ wysuniętą część Wyżyn Południowopolskich.

Główne zręby współczesnej rzeźby okolic miasta kształtowały się w okresie czwartorzędu. Szczególny wpływ na rzeźbę terenu miasta wywarły zlodowacenia epoki plejstocenijskiej, głównie drugie, obejmujące okolice Brzezin - środkowopolskie, warciańskie. Granica południowa zasięgu lodolodu przebiegała około 2 km na południe od miasta.

Część osadów glacialnych objęta jest strefą spiętrzeń i wyciśnień wywołanych naciskiem lodowca.

Wysepki mułków, piasków i żwirów kemowych oraz ozów i moren martwego lodu otaczają Brzeziny półkolem na północy - od zachodu do wschodu, w odległości 5-7 km. Różnice wysokości terenu wahają się od 175 do 235 m n.p.m.

Wysokie walory krajobrazowe obszaru miasta i jego okolic są jednym z atutów podkreślanych w analizie SWOT dla miasta Brzeziny. Walory te zostały również wyróżnione w „Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego miasta Brzeziny” wskazującej na dbałość o środowisko naturalne jako jeden z priorytetów kierujących rozwój miasta.

Zróznicowane ukształtowanie terenu nakłada obowiązek wielkiej staranności projektowej czy to w przypadku planów architektonicznych czy działań szerszych – urbanistycznych.

Najcenniejsze krajobrazowo są obszary wzgórz nad doliną Mroźnicy, a także szeroka dolina rzeki. Mroźnica jest wielkim bogactwem miasta. W jej dolinie koncentrują się, potwierdzone archeologicznymi znaleziskami, pierwotne osady ludzkie stanowiące, o sięgającej mezolitu, historii kultury osadnictwa na obszarze miasta. Dolina rzeki stanowi niezaprzeczalny walor krajobrazowy, przyrodniczy, który uzupełnia bogactwo historyczne miasta. Zielone łąki nadrzeczne tworzą ciąg korytarza ekologicznego i naturalny łącznik miasta z otaczającymi go strefami krajobrazowymi.

Do północnych granic miasta przylega obszar chronionego krajobrazu rzeki Mrogi i Mroźnicy oraz Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich

Zabudowa miasta znajduje się na obszarze wyniesionym, lekko opadającym ku przepływającej przez nie rzece Mrożycy. Atrakcyjne są widoki wewnątrz historycznego śródmieścia, przenoszące rozplanowanie miasta na drugi i trzeci wymiar:

- widok kościoła parafialnego pw. Podwyższenia Krzyża św. Przez zieleń parku miejskiego przy ul. Piłsudskiego, w perspektywie ulicy Łódzkiej oraz z ul. Elizy Orzeszkowej,
- widok budynku narożnego pl. Jana Pawła II/ul. św. Anny z osi ulicy Józefa Piłsudskiego,
- widok zespołu kościoła św. Ducha z narożnika pl. Jana Pawła II/ul. Romualda Traugutta,
- widok zespołu kościoła o.o. Reformatów we wglądzie ze zbiegu ulic Henryka Sienkiewicza i Adama Mickiewicza oraz spomiędzy zabudowy przy ul. Sportowej, oraz widoki panoramiczne na miasto:
- z ulicy Lasockich przez dolinę rzeki Mrożycy w kierunku południowo-wschodnim,
- z ulicy Małczewskiej w kierunku północnym

3.6. Zabytki archeologiczne

Obecne rozplanowanie miasta to efekt długotrwałego procesu jego kształtowania. Wobec braku dostatecznych materiałów pisanych oraz całkowitego braku wczesnych materiałów kartograficznych i ikonograficznych szczegółowe rozeznanie dotyczące rozwoju przestrzennego Brzezin, zaprezentowane w opracowaniu „Brzeziny. Studium historyczno-urbanistyczne” opracowanym w 1983 r. przez PP. Pracownię Konserwacji Zabytków Oddział w Warszawie, autorstwa mgr inż. arch. Eleonory Bergman, nie sięga poza II ćw. XIX w.

Na terenie miasta prowadzono dwukrotnie badania archeologiczne. W 1978 r. w poszukiwaniu „zamku Lasockich” dokonano pod kierunkiem Andrzeja Szymczaka ratowniczych badań archeologicznych w sąsiedztwie kościoła św. Ducha. Śladów wcześniejszego osadnictwa miejskiego poszukiwał w 1982 r. Henryk Wiklak. Wymienione badania nie doprowadziły jednak do jednoznacznych rezultatów. Prace wykopaliskowe prowadzone na lewym brzegu Mrożycy w sierpniu 1982 r. potwierdziły istnienie tam wczesnego osadnictwa. Podjęcie badań poprzedziło przypadkowe odkrycie w 1957 r. studni z drewnianą cembrowiną oraz drogi brukowanej. W 1982 r. w bezpośrednim sąsiedztwie wspomnianej studni odkopano fragmenty trzech budynków drewnianych, kamienne fundamenty nieznannej budowli, piec piekarski (?) oraz paleniska. Studnia oraz budynki drewniane datowane są na XIV – XV w., a pozostałe zabytki na 1 poł. XVI w. Przeprowadzone badania archeologiczne nie pozwoliły na określenie zasięgu tego osadnictwa.

Omówione wyżej stanowiska archeologiczne są rejestrowane na karcie Archeologicznego Zdjęcia Polski, na obszarze 65-54 pod numerem 33 (relikty zamku Lasockich) i 30 (osada „Krakówek”). Ponadto stanowiska archeologiczne występują na terenie kościoła parafialnego p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego (nr 36), w południowo-zachodniej części miasta (stanowiska nr 24, 25 i 26) oraz w dolinie rzeki Mrożycy (stanowiska nr 1, 9 i 10).

3.7. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego

3.7.1. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zabytków nieruchomych i dziedzictwa archeologicznego

Stan istniejący zagospodarowania przestrzennego historycznego centrum miasta oraz poszczególnych obiektów zabytkowych jest efektem działań prowadzonych przez ich właścicieli i użytkowników oraz władze miejskie. Jak stwierdzono podstawowym działaniem ochronnym w stosunku do obiektów i obszarów historycznych było wpisanie ich do rejestru zabytków oraz uwzględnienie odpowiednich ustaleń w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i obowiązującym obecnie miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Brzeziny.

We wcześniejszych opracowaniach planistycznych odpowiednimi zapisami nie zapewniono realizacji nowoprojektowanych obiektów o formach architektonicznych nawiązujących do lokalnych tradycji kształtowania i sytuowania zabudowy. Wobec tego w historycznym centrum pojawiły się budynki mieszkaniowe wielorodzinne o formach typowych dla powojennego budownictwa mieszkaniowego (bloki) z reguły w zabudowie rozproszonej, nie respektującej historycznie wykształconej linii zabudowy (budynki przy zbiegu ulic Adama Mickiewicza i Reformackiej, przy wylotach ul. św. Anny i ul. Józefa Piłsudskiego do placu Jana Pawła II). Nie przeprowadzono równocześnie remontów kapitalnych i napraw bieżących zabudowy tradycyjnej ulegającej dekapitalizacji. Nie dbano także o porządkowanie wnętrza kwartałów mieszkalnych – nie weryfikowano faktycznych potrzeb istnienia i realizacji nowej zabudowy gospodarczej. Likwidację takiej zabudowy wykluczał także fakt braku w centrum miasta odpowiedniej infrastruktury komunalnej, w tym szczególnie wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej i ciepłej zdalaczynnej.

Stan zachowania obiektów zabytkowych jest różny. W najlepszym stanie są obiekty sakralne. W znacznie gorszym stanie technicznym jest zabudowa mieszkaniowa administrowana przez Towarzystwo Budownictwa Społecznego, stanowiące własność TBS bądź stanowiąca własność prywatną. Budynki te są zaniedbane, o bardzo niskim standardzie uzbrojenia oraz ogólnie złym stanie technicznym. Poszczególne lokale mieszkalne remontowane są przez lokatorów w zakresie odpowiadających ich możliwościom finansowym – z reguły z zastosowaniem najtańszych materiałów budowlanych, w tym plastikowej stolarki okiennej. Montowanie takiej stolarki wprowadza istotne zmiany w elewacjach wpisanych do rejestru zabytków kamienic.

Obiekty zabytkowe nie są odpowiednio oznaczone, a brak informacji o statusie prawnym kamienic jest często przyczyną ich niewłaściwego użytkowania lub podejmowania niewłaściwych z punktu widzenia zasad ochrony konserwatorskiej działań.

Innym, bardzo ważnym dla ochrony historycznego centrum miasta jest przebiegająca przezeń trasa komunikacyjna – droga krajowa Łódź-Warszawa. Stanowi ona istotną uciążliwość we właściwym zagospodarowaniu i utrzymaniu tego obszaru. Samochody przejeżdżające tranzytem przez centrum Brzeziny emitują spaliny wpływające negatywnie na zdrowie mieszkańców i tkankę zabytkowej zabudowy. Warunki

aerosanitarne pogarszają także dymy emitowane przez źródła lokalnego ogrzewania zabudowy.

Niezbyt dobre warunki zamieszkania są między innymi przyczyną zmniejszania się liczby mieszkańców centrum, co stanowi zagrożenie dla utrzymania w bieżącym użytkowaniu zabytkowej substancji mieszkaniowej.

Na uznanie za nieodpowiednie warunki zamieszkania, mają także wpływ zaniedbania w zagospodarowaniu i utrzymaniu stanowiącej korytarz ekologiczny doliny rzeki Mroźnicy przepływającej przez historyczne centrum miasta oraz niewielka powierzchnia zieleńców i trawników.

Obiekty zabytkowe są stosunkowo trudno dostępne ze względu na brak wystarczającej ilości miejsc postojowych dla samochodów, brak ścieżek rowerowych (wprowadzających m.in. do miasta ruch turystyczny z obszaru Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich), niewystarczającą bazę noclegową, generalnie zły stan jezdni i chodników ulic miejskich oraz wspomniane wyżej problemy w zagospodarowaniu i utrzymaniu doliny rzeki Mroźnicy.

Poza zaniedbaną zabudową problem stanowi także zaniedbana przestrzeń publiczna historycznego centrum miasta, w tym także jego rynku – placu im. Jana Pawła II. Działań rewaloryzacyjnych wymagają także plac (teren dworca autobusowego) przed kościołem p.w. św. Anny i plac targowy pomiędzy ulicami Adama Mickiewicza i Andrzeja Frycza Modrzewskiego.

Z dwu wpisanych do rejestru zabytków stanowisk archeologicznych jedno (relikty zamku Lasockich) znajduje się na terenie cmentarza przykościelnego kościoła p. w. św. Ducha. Drugie stanowisko archeologiczne – osada „Krakówek”, znajdujące się na terenie stanowiącym własność prywatną, jest przedmiotem zagrażających jego istnieniu działań właściciela terenu. Dzieje się tak mimo zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ustalającego wymogi i wyznaczającego obszary obowiązkowego, ustalanego w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, nadzoru archeologicznego dla prac ziemnych prowadzonych na terenach o potencjalnych możliwościach wystąpienia zabytków archeologicznych.

Cmentarze brzezińskie są materialnym śladem wielokulturowości zamieszkujących miasto wyznawców religii rzymsko-katolickiej, prawosławnej, ewangelickiej i żydowskiej. Tereny tych cmentarzy lub ślady po ich istnieniu powinny podlegać opiece zapewniającej przetrwanie ich dla pamięci przyszłych pokoleń.

Ustalenie zasad zagospodarowania i zakresu niezbędnych prac przewidzianych do przeprowadzenia w zabytkowym centrum Brzezin powinno nastąpić w drodze opracowania planu rewitalizacji, pozyskania środków na jej realizację i konsekwentnego wdrażania go w życie.

3.7.2. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego wynikające ze strategii rozwoju społeczno-gospodarczej miasta Brzeziny

Jak stwierdzono w opracowaniu „Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Brzeziny” wykonanym przez dr Iwonę Jażdżewską w 2004 r., w części dotyczącej diagnozy stanu społeczno-ekonomicznego miasta, „dotychczasowe zarządzanie najbardziej wartościową pod względem historycznym częścią miasta nie było odpowiednie, gdyż poza

wpisaniem do rejestru zabytków części zabudowań, nie uwzględniono odpowiednich rozwiązań architektonicznych nowo powstałej zabudowy. Nowe budynki nie były odpowiednio zaprojektowane, a stare ulegały dekapitalizacji. Stąd w historycznie ukształtowanym centrum brak spójności – obok siebie stoją zabytkowe kamienice, drewniane komórki i socjalistyczne bloki. Brak jest zadbanych zabytkowych obiektów, brak informacji o nich i ich poprzednich właścicielach oraz przeznaczeniu a ich stan techniczny wskazuje na wieloletnie zaniedbania. Historyczne śródmieście wymaga rzetelnego planu rewitalizacji i konsekwentnej jego realizacji oraz współpracy samorządu i właścicieli tych obiektów.”

Z analizy priorytetów inwestycyjnych mieszkańców miasta, dokonanej w tym opracowaniu wynika, że wśród najważniejszych są:

- przebudowa układu komunikacyjnego i obsługi transportowej (budowa obwodnicy, modernizacje sieci dróg wewnątrz miasta) - 62 wskazania na pierwszym miejscu (24,4 % wskazań ogółem)
- budowa nowych mieszkań – 27 wskazań na pierwszym miejscu (10, 5 % wskazań ogółem)
- modernizacja istniejących zasobów mieszkaniowych – 25 wskazań na pierwszym miejscu (9,1 % wskazań ogółem).

Około 25% mieszkańców Brzeziny deklaruje chęć udziału w wymienionych przedsięwzięciach zarówno dla własnej korzyści (podjęcie pracy, ekspertyzy i decyzje w ramach pełnionych funkcji, podjęcie działalności gospodarczej lub udostępnienie terenu pod inwestycje), jak i z pobudek społecznikowskich (datki pieniężne, promocja, rozdawanie folderów, zbiórka pieniędzy, nawiązywanie partnerskiego dialogu, tworzenie odpowiedniej fundacji lub działalność w komitetach, a także działania proekologiczne).

Przeprowadzona w opracowaniu analiza SWOT wskazuje mocne i słabe strony uwarunkowań rozwoju miasta:

W sferze społecznej w interesującej nas problematyce mocne strony to mierzony wskaźnikiem wykształcenia poziom kwalifikacji mieszkańców miasta – poziom ten wyróżnia je korzystnie wśród podobnej wielkości miast województwa łódzkiego, oraz wysoka aktywność społeczna mieszkańców miasta.

Słabe strony to zmniejszanie się liczby mieszkańców, wysoki poziom bezrobocia (szczególnie wśród osób w wieku mobilnym), znaczna polaryzacja postaw wobec władz lokalnych powodujący rozbitcie kapitału społecznego, przewaga postaw roszczeniowych mieszkańców wobec władz miasta.

W sferze infrastruktury społecznej mocne strony to wysoki poziom lecznictwa zamkniętego, zainwestowanie w urządzenia rekreacyjne oraz dobry dostęp do placówek oświatowych.

Słabe strony to niewystarczająca oferta kulturalna dla dzieci i młodzieży, brak kompleksu sportowego, brak ścieżek rowerowych.

W sferze infrastruktury technicznej mocną stroną jest funkcjonująca w mieście oczyszczalnia ścieków.

Słabe strony to brak sieci gazowej, przeciążenie sieci elektroenergetycznej, brak rozbudowanej sieci ciepłowniczej, wciąż modernizowana oczyszczalnia ścieków, zły stan składowiska odpadów.

W sferze komunikacji mocną stroną jest dobra dostępność komunikacyjna miasta oraz sąsiedztwo będącej w realizacji autostrady A-1.

Słabe strony to brak obwodnicy wyprowadzającej ruch tranzytowy z centrum miasta, brak linii kolejowej, brak miejsc parkingowych w centrum miasta, zły stan ulic – jezdni i chodników.

W sferze przyrodniczej mocnymi stronami są: ukształtowanie doliny rzeki Mrożycy, urozmaicona rzeźba terenu w okolicach miasta wraz z atrakcyjnymi punktami widokowymi, ochrona prawna sąsiadującego z miastem obszaru Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich.

Słabe strony to brak infrastruktury turystycznej, uciążliwość ruchu tranzytowego w centrum miasta, słaba dostępność dla turystyki atrakcyjnych terenów, zaniedbania w zagospodarowaniu i utrzymaniu doliny rzeki Mrożycy.

W ocenie warunków zamieszkania za słabe strony uznano jeden z najniższych w województwie wskaźników powierzchni użytkowej mieszkań na jedną osobę, jeden z najwyższych wskaźników liczby mieszkańców liczonych na jedną izbę i na jedno mieszkanie, występowanie budynków mieszkalnych o bardzo niskim standardzie uzbrojenia oraz zły stan techniczny budynków w centrum miasta.

W ocenie zieleni miejskiej mocnymi stronami jest występowanie na terenie miasta lasów oraz park istniejący wokół zbiornika na rzece Mrożycy. Za słabą stroną uznano zaniedbaną zielenią i brak trawników.

W sferze gospodarczej mocnymi stronami są wzrost liczby firm usługowych w sferze niematerialnej, przedsiębiorczość mieszkańców, wzrost dochodów i wydatków budżetu miasta, funkcjonujący program pomocowy dla podmiotów gospodarczych tworzących nowe miejsca pracy.

Wśród słabych stron należy wymienić wysoki poziom bezrobocia, małą liczbę terenów pod inwestycje, brak stałej współpracy pomiędzy przedsiębiorcami a władzami miasta oraz słabą współpracę pomiędzy administracją gminną (miejską) a powiatową.

W sferze obejmujące dziedzictwo kulturowe mocnymi stronami są: wielonarodowe dziedzictwo kulturowe stwarzające możliwość postrzegania Brzezin jako miasta przyjaznego dla innych narodowości, zabytkowy układ przestrzenny, zabytkowa zabudowa, sławni mieszkańcy Brzezin, cmentarze różnych wyznań, muzeum regionalne.

Słabe strony to zaniedbana zabudowa centrum miasta, mało reprezentacyjny rynek (plac Jana Pawła II), brak ogólnodostępnej informacji o zabytkach miasta, zaniedbane cmentarze ewangelicki i żydowski, brak szacunku mieszkańców dla dziedzictwa kulturowego miasta.

Omawiana strategia precyzuje także wynikające z uwarunkowań zewnętrznych szanse i zagrożenia dla rozwoju Brzezin.

W interesującej nas problematyce warto wśród szans wymienić:

- pozyskiwanie funduszy strukturalnych z Unii Europejskiej
- napływ kapitału zagranicznego, inwestycje zagraniczne

- wzrost poziomu cywilizacyjnego w Polsce
- podnoszenie kwalifikacji kadr samorządowych
- położenie geograficzne miasta i krajobraz w jego sąsiedztwie
- położenie komunikacyjne
- szybka realizacja autostrad
- realizacja szybkiej kolei pomiędzy Łodzią a Warszawą z przystankiem w Koluszkach
- uporządkowanie polityki przestrzennej
- sprzyjająca polityka mieszkaniowa rządu RP
- poprawa materialnych warunków życia Polaków
- poprawa stanu środowiska przyrodniczego
- spadek bezrobocia w Polsce.

Wśród zagrożeń, poza okolicznościami stanowiącymi „negatywy” wymienionych wyżej szans, należy wymienić:

- słabą aktywność i brak kompetencji w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych
- niski poziom inwestycji w województwie i kraju
- ucieczkę młodzieży z miasta po zakończeniu nauki
- brak porozumienia samorządu z mieszkańcami
- postępującą degradację dróg
- brak skutecznych i nowoczesnych rozwiązań komunikacyjnych w mieście, województwie i kraju
- brak nowoczesnej polityki przestrzennej
- wzrost przestępczości i patologii społecznych
- utrwalający się wzrost bezrobocia
- brak poczucia przynależności do regionu.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Brzeziny główną misję miasta Brzeziny definiuje jak poniżej:

Poprawa jakości życia mieszkańców oraz wzrost konkurencyjności Brzezin
jako miejsca zamieszkania, inwestowania nieuciążliwych firm,
posiadającego własny, atrakcyjny wizerunek.

Strategia ustala cztery priorytety wskazujące kierunki rozwoju miasta do roku 2020:

1. Dbłość o środowisko naturalne
2. Poprawa warunków życia mieszkańców
3. Wzrost konkurencyjności miasta
4. Wykreowanie wizerunku miasta i tożsamości mieszkańców.

Wymienione wyżej priorytety zostały uszczegółowione w postaci celów strategicznych, a te z kolei podzielono na cele operacyjne, które są konkretnymi przedsięwzięciami realizacyjnymi. Ostatnim ogniwem są konkretne działania przewidziane do wykonania w ciągu najbliższych 10 lat (patrz tabela nr 1):

3.7.3. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta opracowanym przez mgr inż. arch Ewę Murawską z zespołem stwierdzono, że w związku ze zmianą uwarunkowań rozwoju gospodarki istotnego znaczenia nabiera kształtowanie przestrzeni sprzyjającej konkurencyjności rozumianej jako zdolność obszarów i działających w mieście podmiotów gospodarczych do sprostania nowym wyzwaniom jakie niesie integracja europejska i globalizacja gospodarki (adaptacja i antycypacja światowych trendów gospodarczych i tworzenie szans na zrównoważony rozwój).

Konkurencyjność obszaru jest weryfikowana poprzez atrakcyjność dla zewnętrznego kapitału, mierzona ilością i jakością inwestycji.

Czynnikami przestrzennymi sprzyjającymi wzrostowi konkurencyjności, a następnie społecznej i gospodarczej spójności z Unią Europejską są:

- elastyczność struktur przestrzennych w zakresie podatności na przemiany i dostosowania się do sytuacji rynkowej, otwartości na wymianę towarową, zachowującą walory i zasoby środowiska, krajobrazu i kultury stabilizującej społeczeństwo oraz zapewniającej mu możliwość kształcenia i udziału w wymianie myśli,
- ochrona tożsamości lokalnej i dziedzictwa kulturowego terenu, jako ważnych składników tworzących środowisko życia zwłaszcza w małych miastach,
- dostępność infrastruktury technicznej, komunikacyjnej i społecznej (zwłaszcza w zakresie informacji i szkoleń) na poziomie standardów europejskich,
- wykorzystaniu efektów mnożnikowych rozwoju, jakie daje komplementarny układ miasto – tereny wiejskie tworzących razem całość przestrzenną o zróżnicowanych relacjach i uwarunkowaniach oraz integracja różnych środków transportu, przy tworzeniu struktur osadniczych ograniczających ruch samochodowy, redukujących intensywność użytkowania terenów otwartych i tworzenie systemów oszczędzających energię.

Jako obszary problemowe wynikające z uwarunkowań środowiskowych i kulturowych studium wskazuje następujące obszary wymagające aktywnej ochrony oraz regulowania przekształceń:

- Obszary o znacznych zasobach przyrodniczo – krajobrazowych (otulina Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich i tereny leśne), stanowiące przedpole obszarów prawnie chronionych tj. Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich i Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego "Górnej Mroźnicy".

Potrzeby gospodarcze eksploatacji kruszywa naturalnego oraz „chaotyczna” presja urbanizacji powodują, że obszary te wymagają aktywnej ochrony przed degradacją oraz ekstensywnego użytkowania rolno-leśnego, leśnego, ograniczania i regulowania zabudowy, ograniczania intensywnej penetracji turystycznej terenów szczególnie chronionych na rzecz rozwoju obsługi turystyki masowej poza tymi terenami.

- Pasowe zagospodarowanie terenu wzdłuż ulic, w przebiegu drogi krajowej i dróg wojewódzkich, gdzie ruch samochodowy jest emitorem hałasu oraz wibracji jak również zanieczyszczeń gazowych. Są to także tereny „nadzwyczajnych zagrożeń” z uwagi na transport materiałów niebezpiecznych drogami tranzytowymi prowadzącymi przez miasto. Jest to szczególnie istotne w miejscach kolizji ruchu z użytkowaniem terenów mieszkaniowych.

- Obszar doliny rzeki Mroźnicy w obrębie której funkcjonuje nadal szereg zrzutów nie oczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych oraz "dzikie" miejsca składowania odpadów. Zdegradowana dolina wymaga rekultywacji przyrodniczej skierowanej na wzmocnienie potencjału biologicznego, wzbogacenie walorów dla zaakcentowania jej w krajobrazie miasta oraz eliminację zagrożeń środowiska. Obszary doliny rzeki oraz dolinki boczne wymagają ochrony przed erozją oraz zanieczyszczeniami wód, jak również odbudowy ciągłości ekosystemów, w tym realizacji obiektów małej retencji.

- Część staromiejska o niekorzystnych warunkach aerosanitarnych i akustycznych – wymagająca zintegrowanej polityki przestrzennej i ochrony środowiska, w tym eliminacji źródeł zanieczyszczeń i zagrożeń, głównie ze strony nadmiernego ruchu kołowego oraz rozproszonych źródeł ciepła na paliwo stałe.

- Historyczny układ przestrzenny objęty ochroną konserwatorską wymagający ochrony rozplanowania, predysponowany do realizacji funkcji mieszkaniowej i unikatowych, w tym rekreacyjnych i dydaktyczno-wychowawczych, kultury.

- Obszary zabudowy śródmiejskiej starego miasta (wraz z miastem XIX wiecznym) wymagające rewaloryzacji i rewitalizacji istniejącej zdekapitalizowanej substancji mieszkaniowej i usługowej, preferowania zabudowy pierzejowej i odbudowy jakości przestrzeni publicznej.

- Obszary eksponowane w krajobrazie, w szczególności obszar staromiejski wymagający ochrony przed dalszą dewastacją krajobrazu oraz starannego wkomponowania nowo realizowanych obiektów w otoczenie,

- Obszary znalezisk archeologicznych wymagające spełniania wymogów ochronnych podczas inwestowania na tym terenie.

- Obszary osiedli zabudowy wielorodzinnej wymagające ukierunkowania na rozwój oferty usług, tereny rekreacyjne i tworzenie atrakcyjnego połączenia z obszarem centrum staromiejskiego.

- Mozaikowy układ terenów zielonych w mieście narażonych na dewastacje oraz przerwanie łączności z terenami o znacznej bioróżnorodności.

Studium definiuje misję – generalny strategiczny kierunkowy cel rozwoju jak poniżej:

Brzeziny – miasto zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, wykorzystujące położenie w obszarze metropolitalnym Łodzi i w potencjalnym obszarze metropolitalnym Warszawa - Łódź, dla zaoferowania mieszkańcom i przybyszom wysokiego standardu środowiska zamieszkania, pracy, nauki, rekreacji i działalności gospodarczej, otaczające ochroną walory przyrodnicze i kulturowe, otwarte na współpracę z sąsiednimi miastami i gminami dla podnoszenia konkurencyjności obszaru w gospodarce rynkowej oraz tworzenia ładu przestrzennego w skali regionalnej i lokalnej.

Za cele strategiczne rozwoju miasta studium uznaje:

W zakresie polityki ekologicznej – dalszą, systematyczną poprawę warunków środowiska służących zdrowiu mieszkańców i przybyszów, ochronę zasobów przyrodniczych i więzi ekologicznych, wykorzystanie walorów przyrodniczych i kulturowych miasta dla rozwoju nowych funkcji, zwłaszcza obsługi turystyki, rekreacji, mieszkalnictwa rezydencjonalnego.

W zakresie polityki społecznej i kulturalnej - przeciwdziałanie bezrobociu i patologiom społecznym, wykorzystanie istniejącej infrastruktury społecznej, tożsamości lokalnej mieszkańców dla likwidacji obszarów nędzy i rozwoju rynku pracy, ochronę najsłabszych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

W zakresie polityki gospodarczej - wzmocnienie pozycji miasta wraz z subregionem w strukturze funkcjonalnej obszaru metropolitalnego Łodzi i potencjalnego obszaru metropolitalnego Łódź - Warszawa, przy generalnej zmianie funkcji miasta z przemysłowej na usługowo - produkcyjną, obsługi transportu, mieszkańców i rolnictwa, pozyskiwanie inwestorów strategicznych przy jednoczesnym wspieraniu małych firm, wspieranie kooperacji i współpracy w ramach subregionu brzezińskiego i regionu łódzkiego.

W zakresie polityki przestrzennej – przeorientowanie trendów rozwojowych miasta w związku ze zmianą zewnętrznego krajowego układu komunikacyjnego, restrukturyzacją regionu łódzkiego i ochroną systemów przyrodniczych, wykorzystanie struktury przestrzennej miasta do tworzenia ładu przestrzennego, rozbudowę systemów infrastruktury technicznej oraz systemu komunikacyjnego, tworzenie przestrzeni publicznych, integrujących miasto i poszczególne jego części, rewaloryzację zespołu staromiejskiego, tworzenie systemu terenów otwartych we współpracy z sąsiednimi gminami i miastami oraz instytucjami zarządzającymi obszarami chronionymi.

Przyjęte w studium generalne kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta oraz przypisane im polityki przestrzenne zamieszczone zostały w tabeli nr 2

Tabela nr 2

Generalne kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta	Polityki przestrzenne
1.	2.
Rozwój niekonfliktowych funkcji mieszkaniowo-usługowych	1. Rewaloryzacja staromiejskiego centrum miasta i zespołów przestrzennych o cechach historycznych <hr/> 2. Modernizacja i humanizacja istniejących zespołów zabudowy mieszkaniowo-usługowej z przewagą zabudowy wielorodzinnej oraz obsługi komunalnej <hr/> 3. Rozwój zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej
Przywrócenie rangi i podniesienie jakości przestrzeni publicznej w mieście	1. Modernizacja i adaptacja historycznych wnętrz urbanistycznych <hr/> 2. Realizacja przestrzeni publicznych tworzących elementy krystalizujące plan nowego centrum miasta oraz powiązań przestrzennych <hr/> 3. Tworzenie stref ruchu uspokojonego
Rozwój funkcji obsługi turystyki i rekreacji	1. Tworzenie oferty produktu turystycznego <hr/> 2. Tworzenie możliwości realizacji zabudowy mieszkaniowo-rekreacyjnej – drugich domów oraz funkcji unikatowych
Rozwój funkcji produkcyjno-usługowych miasta	1. Adaptacja i modernizacja istniejących obiektów i terenów przemysłowo-składowych do obecnych wymogów technologicznych i rynkowych
Przebudowa układu komunikacyjnego i obsługi transportowej	1. Odciążenie centrum miasta od ruchu tranzytowego <hr/> 2. Dostosowanie układu ulicznego w mieście do ciężarów i powiązań regionalnych oraz pomiędzy poszczególnymi obszarami miasta <hr/> 3. Rozwój obszarów ruchu uspokojonego skorelowany z realizacją przestrzeni publicznych <hr/> 4. Poprawa standardów obsługi komunikacyjnej terenów mieszkaniowych i mieszkaniowo-usługowych oraz obszarów aktywności gospodarczej <hr/> 5. Rozwój transportu zbiorowego <hr/> 6. Realizacja ścieżek rowerowych
Rozwój infrastruktury technicznej i obsługi komunalnej	1. Docelowe zapewnienie dla terenów mieszkaniowo-usługowych, turystycznych oraz produkcyjno-usługowych standardów europejskich w zakresie zaopatrzenia w media infrastruktury technicznej oraz przebudowa urządzeń i obiektów kolizyjnych z funkcją terenu

	2. Zapewnienie sukcesywnego zaspokajania potrzeb na obsługę komunalną w zakresie utrzymania czystości w mieście
Ochrona środowiska przyrodniczego	1. Kształtowanie ciągłości systemu przyrodniczego miasta i jego powiązań z otoczeniem 2. Poprawa warunków aerasanitarnych miasta i eliminacja tranzytowego ruchu kołowego z centrum miasta oraz przewozu ładunków niebezpiecznych 3. Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych przed zanieczyszczeniami
Ochrona środowiska kulturowego i krajobrazu	1. Poszanowanie wymogów konserwatorskich w zagospodarowaniu przestrzeni i obiektów o cechach historycznych 2. Uregulowanie stanu formalno-prawnego obiektów i obszarów zabytkowych 3. Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu

Studium ustala strefy polityk przestrzennych, z których interesującej nas problematyki dotyczą:

Strefa ekologiczna (E5) – dla ochrony istniejącego zagospodarowania oraz zachowania walorów przyrodniczych, w tym krajobrazowych i kulturowych obejmująca między innymi strefę przewietrzania miasta i powiązań ekologicznych - do zachowania jako tereny otwarte ekstensywnie użytkowane rolniczo w postaci łąk i zadrzewień. W strefie tej wskazana jest ochrona bioróżnorodności oraz odbudowa powiązań przyrodniczych z kompleksami leśnymi Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, z dopuszczeniem realizacji nieuciążliwych obiektów gospodarki wodno-ściekowej i małej retencji wodnej oraz ochrony przeciwpowodziowej i zieleni komponowanej w pobliżu i na styku z terenami zurbanizowanymi.

Strefa mieszkaniowo – usługowa do ewolucyjnego rozwoju i uzupełnienia istniejących funkcji mieszkaniowo-usługowych miasta obejmująca między innymi:

- Strefę staromiejską MU₁ - obszary historycznie ukształtowanego osadnictwa miejskiego (miasto lokacyjne wraz z dzielnicą XIX - wieczną) - do objęcia programami rewitalizacji i sanityzacji oraz miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i rewaloryzacji oraz kształtowania historycznych wnętrz urbanistycznych.

- Strefę historycznych ośrodków osadniczych MU₂ - obszary historycznych ośrodków osadniczych (przedmieście, nowego miasta i wsi przedlokalcyjnej oraz reliktywów założenia parkowo-pałacowego Ogińskich) – do adaptacji na cele usługowe i usługowo-mieszkaniowe z zachowaniem wymogów i zaleceń konserwatorskich oraz w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

3.7.4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego wynikające z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta Brzeziny zatwierdzony uchwałą Rady Miasta Brzeziny, opracowany przez mgr inż. arch Ewę Murawską w zakresie wymogów ochrony środowiska kulturowego i zabytków ustala:

- W terenach położonych w granicach stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków wymóg stanowiący, że podjęcie robót związanych z zabudową i zagospodarowaniem terenu, a wiążących się z usunięciem wierzchniej warstwy gleby podczas realizacji wszelkich inwestycji i zalesień wymaga przeprowadzenia ratowniczych badań archeologicznych. W obszarach ochrony stanowisk archeologicznych stanowiących rejon obserwacji archeologicznych tj. w odległości do 250 m od granic stanowisk archeologicznych plan wprowadza wymóg ustanowienia nadzoru archeologicznego oraz nadzoru merytorycznego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków podczas prac ziemnych związanych z usunięciem wierzchniej warstwy gleby podczas realizacji wszelkich inwestycji i zalesień. W przypadku stwierdzenia znalezisk archeologicznych w obszarze ochrony stanowisk archeologicznych nadzór archeologiczny może zostać zamieniony na ratownicze badania archeologiczne, które winny poprzedzać wykonywanie robót związanych z zabudową i planowanym zagospodarowaniem terenu.

- Dla terenów położonych w strefie ochrony konserwatorskiej oznaczonej odpowiednim symbolem graficznym na rysunkach planu jako tereny położone w strefach: A – ścisłej ochrony konserwatorskiej (obejmującej centrum miasta oraz zespół kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego) i B – strefie ochrony zasadniczych elementów rozplanowania, ustala niżej wymienione zasady ochrony:

- W strefie „A” obowiązuje zasada pełnej ochrony struktury układu przestrzennego. Na objętym nią obszarze nie wolno wprowadzać żadnych zasadniczych zmian w rozplanowaniu i ukształtowaniu zabudowy bez opracowania szczegółowego projektu adaptacji całego zespołu zabudowy w obrębie poszczególnych działek, z uwzględnieniem powiązań z terenami i działkami sąsiednimi. Ochronie podlegają tu: rozplanowanie ulic i placów w historycznych liniach rozgraniczających, linie rozgraniczające ulic i placów (historyczne linie regulacyjne) i linie zabudowy oraz granice podziałów własnościowych, historyczna zabudowa miejska, w szczególności objęta ochroną w formie wpisu do rejestru zabytków, znajdująca się w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz obiekty historyczne tj. obiekty zaznaczone na rysunku planu jako obiekty zabudowy tradycyjnej zasługującej na zachowanie, charakter wnętrza miejskich określony przez elementy nawiązujące do lokalnej tradycji kształtowania zabudowy: gabaryty budynków, podziały elewacji, proporcje otworów, formy i pokrycie dachów oraz powiązania widokowe a także zespoły zieleni zabytkowej zieleni urządzonej (park, cmentarz).

- W strefie „B” ochronie podlegają zasadnicze elementy rozplanowania i skala zabudowy. Na terenie położonym w tej strefie plan dopuszcza możliwość wprowadzania zmian w strukturze przestrzennej, z zachowaniem zasady integracji elementów kompozycji historycznej i współczesnej. W omawianej strefie ochronie podlegają: zasadnicze elementy historycznego rozplanowania, układ ulic i placów w historycznych liniach rozgraniczających, historyczne linie zabudowy, obiekty zabytkowe i objęte ewidencją konserwatorską, skala i tradycje kształtowania zabudowy.

Celem ochrony w strefie „A” jest sukcesywne uporządkowanie przestrzeni miasta, z uwzględnieniem następujących rygorów:

- nakazu stosowania nawierzchni z wyrazistym rozdzieleniem poszczególnych typów posadzki urbanistycznej,
 - nakazu stosowania oświetlenia, małej architektury, zagospodarowania (wyposażenia) przestrzeni publicznej i ogólnodostępnej w postaci urządzeń i sieci infrastruktury technicznej, siedzisk, koszy na odpadki itp. w sposób zharmonizowany z architekturą obiektów i historycznym rozplanowaniem przestrzeni publicznej,
 - nakazu usytuowania reklam zewnętrznych w sposób zharmonizowany z architekturą (w tym jej kolorystyką oraz historycznymi podziałami elewacji).
- Przy realizacji zabudowy uzupełniającej (plombowej) lub modernizacji istniejącej zabudowy plan ustala nakaz utrzymania historycznie wykształconych wysokości oraz linii zabudowy (obowiązujących linii zabudowy) a także linii gzymsów pośrednich, wieńczących oraz podziałów elewacji oraz stosowanych materiałów wykończeniowych elewacji, stolarki zewnętrznej i pokrycia dachu.

Celem ochrony w strefie „B” jest poprawa ekspozycji chronionych zabytkowych zespołów przestrzennych (tj. objętych ścisłą ochroną konserwatorską oraz wartościowych, historycznych układów przestrzennych miasta) poprzez:

- nakaz uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków lokalizacji, form i gabarytów nowo realizowanych obiektów, stopniowego eliminowania obiektów dysharmonijnych – pogarszających ekspozycję zabytkowych układów przestrzennych (w ramach prac związanych z przebudową lub wymiany istniejących obiektów i zagospodarowania terenów),
- zakaz wprowadzania nasadzeń zielenią oraz ogrodzeń przesłaniających widok z tras ruchu kołowego i pieszego w kierunku zabytkowych zespołów przestrzennych.

- Ochroną konserwatorską w obszarze miasta Brzeziny objęte są objekty i obszary wpisane do rejestru zabytków oraz objęte gminną ewidencją zabytków wymienione w punkcie 3.1. niniejszego programu oraz objekty zabudowy tradycyjnej przewidziane do zachowania.

Dla zapewnienia ochrony konserwatorskiej układu przestrzennego miasta plan utrzymuje przebieg ulic pozostających poza granicami strefy B, a szczególnie ciągów komunikacyjnych wiążących objekty objęte ewidencją konserwatorską. Dotyczy to ulic: Lasockich, Marii Curie-Skłodowskiej, Wojska Polskiego i Jana Kilińskiego.

Plan przewiduje, że objęcie innych obiektów lub terenów ochroną konserwatorską oraz zmiana rygorów ochronnych wobec obiektów i terenów wpisanych do rejestru zabytków i objętych gminną ewidencją zabytków następować będzie w sposób zgodny z przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony zabytków.

Plan ustala wymóg nadzoru wynikający z kompetencji prawnych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nad realizacją wszelkich inwestycji, w tym uzyskiwanie stosownej zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dotyczącej rozbudowy, nadbudowy, remontów i modernizacji i zmiany sposobu użytkowania budynków, zmiany formy lub kolorystyki elewacji, zmiany zagospodarowania, w tym wyposażenia przestrzeni publicznej, formy elementów małej architektury, lokalizacji i formy reklam w strefie ochrony konserwatorskiej, w obrębie obiektów i obszarów wpisanych do rejestru oraz objętych gminną ewidencją zabytków oraz w stosunku do obiektów zabudowy tradycyjnej zasługującej na zachowanie a także – w strefie o szerokości 50 m od tych obiektów (jako - w sąsiedztwie i w strefie ekspozycji tych obiektów w krajobrazie otwartym oraz krajobrazie miejskim). W strefie ochrony konserwatorskiej oraz w strefie o szerokości 50 m od obiektów wpisanych do rejestru zabytków plan ustala zakaz realizacji ogrodzeń z betonowych elementów prefabrykowanych i lokalizacji oraz umieszczania na obiektach wolnostojących reklam wielkoformatowych. Docelowo plan wskazuje na konieczność skablowania napowietrznych sieci infrastruktury technicznej (energetycznych i

telekomunikacyjnych) oraz konieczność realizacji nowych sieci infrastruktury technicznej jako podziemnych, w tym kablowych.

- Plan wprowadza wymóg, stanowiący, że bez zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nie wolno zmieniać sposobu użytkowania i funkcji zabytku (tj. obiektów i terenów objętych wpisem do rejestru zabytków, położonych w strefach ochrony konserwatorskiej, obiektów i terenów znajdujących się w ewidencji konserwatorskiej tj. objętych gminną ewidencją zabytków miasta Brzeziny oraz innych obiektów o cechach historycznych oraz terenów o cechach historycznie ukształtowanego rozplanowania. Bez zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nie można umieszczać reklam na obiektach objętych ochroną konserwatorską, w tym na wszystkich obiektach znajdujących się w strefie ochrony konserwatorskiej. W szczególności plan zaleca: sukcesywną sanację podwórzy kamienic czynszowych położonych przy ulicach Stanisława Staszica, Adama Mickiewicza i Henryka Sienkiewicza w ramach podejmowanych prac przebudowy oficyn i zabudowy gospodarczej. Plan ustala nakaz zachowania szpaleru drzew przy południowej granicy działki przy ul. Henryka Sienkiewicza nr 6, wyznaczający przebieg dawnej drogi, zachowania linii regulacyjnych i ukształtowanych historycznie linii zabudowy Placu Jana Pawła II oraz ulic: Romualda Traugutta, Stanisława Staszica, Adama Mickiewicza, Henryka Sienkiewicza, Reformackiej, św. Anny, Józefa Piłsudskiego, Tadeusza Kościuszki, 1-go Maja, Berka Joselewicza, Lasockich – leżących w obrębie strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej.

- Plan zaleca, by wszelkie zamierzenia inwestycyjne wobec zabytków i ich otoczenia w granicach 50,0 m strefy były poprzedzone wydaniem wytycznych konserwatorskich przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Zagospodarowanie zabytku na cele użytkowe winno być poprzedzone opracowaniem dokumentacji konserwatorskiej określającej stan zagospodarowania zabytku i działki, na której zabytek się znajduje, uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków programu zagospodarowania i użytkowania zabytku i jego otoczenia (działki), ewentualnie wykonania ekspertyzy określającej możliwości zaadaptowania zabytku na określony cel, uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektów wszelkich prac remontowych, adaptacyjnych i budowlanych oraz prac konserwatorskich.

- W strefach „A” i „B” ochrony konserwatorskiej plan ustala nakaz uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków projektów zmian w zagospodarowaniu przestrzeni publicznej, w szczególności – lokalizacji sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, lokalizacji obiektów budowlanych i inżynierskich oraz wyglądu i formy reklam.

- W terenach posiadających walory krajobrazowe, oznaczonych symbolami: 87 MNu, 107 ZP,RZ,W, 116 ZP,RZ,W oraz dla terenów RZ,W i RZ,W, RL znajdujących się w dolinie rzeki Mroźnicy, plan ustala nakaz stopniowego eliminowania obiektów dysharmonijnych, pogarszających walory krajobrazowe, zakaz wprowadzania napowietrznych sieci infrastruktury technicznej z zaleceniem jej docelowego skablowania oraz konieczność realizacji nowych sieci infrastruktury technicznej jako podziemnych w tym kablowych, zakaz lokalizowania wielkoformatowych reklam (o powierzchni przekraczającej 1,5 m²) oraz zakaz wprowadzania nasadzeń i ogrodzeń przesłaniających wgląd w krajobraz doliny rzeki.

- W terenach eksponowanych w krajobrazie plan ustala wymóg harmonijnego kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu, szczególnie poprzez harmonijne wpisanie w zastane otoczenie (o walorach krajobrazowych) poprzez stosowanie zasady kontynuacji - w przypadku zgodności ustalonej planem funkcji terenu z dotychczasowym sposobem użytkowania tego terenu lub przekształcenia – w przypadku wprowadzania nowych funkcji – w sposób tworzący zrównoważoną kompozycję przestrzenną w

krajobrazie miasta i pozwalający na przekształcenia realizowane w sposób zgodny z prawem. Plan ustala w tych terenach konieczność stosowania stonowanej, naturalnej kolorystyki obiektów i przekryć dachowych.

3.7.5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego wynikające z uwarunkowań ochrony przyrody i równowagi ekologicznej

Ochronie ustawowej podlega krajobraz kulturowy - efekt działalności człowieka w przyrodzie, a zatem łącznie elementy naturalne i celowo ukształtowane przez człowieka w trakcie rozwoju historycznego.

Dużym atutem miasta Brzeziny jest bezpośrednio sąsiedztwo wzniesień łódzkich, objętych formą ochrony przyrody w formie ustanowienia Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich. Dla terenów Parku oraz jego otuliny opracowany został przez Wojewodę Łódzkiego plan ochrony. Granica PKWŁ opiera się na północnej granicy Brzezin, a fragment otuliny Parku znajduje się w granicach administracyjnych miasta (w planie ochrony jednostka planistyczna ustalona w mieście Brzeziny oznaczona jest symbolem BM.2.1). Część miasta położona w granicach otuliny Parku obejmuje stanowisko dokumentacyjne „Parowy Brzezińskie” (obszar ok. 43,6 ha) o dominującej funkcji leśnej. Jest to teren pokryty systemem parowów o łącznej długości ok. 1500 m., których rozgałęzienia rozciągają się na stoku doliny rzeki Mroźnicy. O wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych parowów stanowi bogata rzeźba terenu z punktami widokowymi, a także różnorodność występującej flory leśnej oraz flory charakterystycznej dla wilgotnych łąk w dolinie rzeki. Ochronie podlega tu krajobraz ekologiczny, który jest kompleksem ponadekosystemowym typowym dla krajobrazu doliny rzeki - zespołu pagórków denudacyjnych.

Jak wynika z opracowań przygotowanych dla potrzeb planu ochrony Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich, teren obejmujący fragment doliny Mroźnicy oraz kompleks parowów poerozyjnych, znajdujących się w otulinie Parku, a usytuowany w granicach administracyjnych miasta Brzeziny, należy do najcenniejszych w Parku.

Ustalenia planu ochrony wskazują na szereg koniecznych na terenie miasta działań podejmowanych w celu zachowania i wykorzystania istniejących walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Plan łączy te działania z dbałością o elementy lokalnej kultury materialnej. Celem ochrony tego obszaru jest zachowanie go w stanie niezmienionym, bez zmian sposobu użytkowania tak krajobrazów otwartych, jak i szczególnie zagrożonych antropopresją obszarów leśnych z drzewostanem brzożowo – sosnowym w rejonie parowów brzezińskich, w dolinie rzeki Mroźnicy. Na obszarach tych plan ochrony postuluje zakaz przekształceń, urbanizacji, parcelacji i grodzenia. Autorzy planu podkreślają, że zachowanie tych terenów w niezmienionym stanie, przyczyni się do zwiększenia ich atrakcyjności zarówno dla mieszkańców jak i promocji regionu.

W aneksie do planu ochrony Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich sugerowana jest konieczność poszerzenia granic Parku oraz jego otuliny. Proponuje się wytyczenie na terenie miasta Brzeziny dwóch nowych jednostek planistycznych BM 3. 1. oraz BM 3.2., tworzących wraz z istniejącą BM 2.1. szeroki pas otuliny Parku wzdłuż północnej granicy miasta.

Obszar jednostki planistycznej BM 3. 1, miałby obejmować duże obszary mało zurbanizowane z systemem dolinek denudacyjnych i, w części wschodniej, stokami rzeki Mroźnicy, stanowiących o ich walorach krajobrazowych. Krajobraz wart zachowania to malownicze, tradycyjne rozłogi rolne. Szczególne walory tego terenu tworzą panoramy Brzezin z południowego skraju Fary (krajobraz obniżenia dolinnego cieków wodnych –

dopływu Mroźcy, ze stawami hodowlanymi między Farą a Brzezinami) oraz kilka punktów widokowych:

- z zachodniego skraju lasu na kompleksy leśne Polik i Paprotnia oraz przedmieścia Brzezin,

- z rejonu zwirowni na kompleks leśny okolic Tadzina, dolinę Mroźcy i Brzezin, Obszar jednostki planistycznej BM 3.2 to malowniczy krajobraz o pofałdowanej rzeźbie terenu. Atrakcją krajobrazową są otwarcia widokowe oraz panoramy: na obniżeniu wzdłuż cieków wodnych, prowadzące z Przeclawia oraz w kierunku Brzezin.

Włączenie tych jednostek do otuliny Parku wiąże się z koniecznością opracowania analizy możliwości wykorzystania rekreacyjnego i turystycznego tych obszarów - zagospodarowanie dla celów turystyki nieinwazyjnej poprzez zaprojektowanie ścieżek dydaktycznych i wyznaczenie nowych tras turystycznych, w tym ścieżek pieszo - rowerowych. Na omawianych terenach dopuszczona byłaby możliwość wznoszenia niewielkich obiektów kubaturowych nie naruszających czytelności krajobrazu. Znaczenie gospodarcze miałyby gospodarcze wykorzystanie otuliny Parku i włączenie jej do systemu rekreacyjnego poprzez rozwój agroturystyki. Wobec tego działania samorządu powinny zmierzać do ochrony tych obszarów przed urbanizacją. Rozwój urbanizacji wpłynie na zmniejszenie atrakcyjności terenów nad Mroźcą, a co za tym idzie ograniczy możliwości wykorzystania ich dla celów agroturystycznych.

W celu realizacji swych zadań statutowych Dyrekcja Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich prowadzi szereg przedsięwzięć dotyczących ochrony przyrody, które mogą znaleźć swoją kontynuację na obszarze Brzezin. Prowadzenie tych działań na teren miasta wymaga jednak pogłębienia problematyki łącznej ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego. Przy współpracy Dyrekcji Parku i władz miasta Brzezin, mogą powstać nowe ścieżki turystyczne, dydaktyczne szlaki kulturoznawcze wytyczone w celu kształtowania świadomości kultury osadnictwa lokalnego.

Przez teren miasta Brzezin wyznaczone zostały szlaki piesze łączące szczególnie interesujące elementy przyrodnicze Parku i krajobrazu kulturowego miasta:

- szlak czerwony „Z Brzezin do doliny Mrogi”. Jego pętla wiedzie przez: Brzezin (pl. Jana Pawła II, ul. Stanisława Staszica, ul. Adama Mickiewicza, ul. Reformacka, ul. Św. Anny, ul. Sportowa, ul. Dąbrowskiego, ul. Składowa), Kędziorki, Lisowice, Tworzyjanki, Bronowice, Michałów, Rozworzyn, Szymaniszki, Tanin, Brzezin (ul. Władysława St. Reymonta).

- szlak łącznikowy czarny „Z Brzezin do Tadzina”. W części północnej pokrywa się z przebiegiem szlaku czerwonego, biegnie ul. Władysława St. Reymonta w kierunku Tadzina wzdłuż doliny Mroźcy. Na terenie miasta Brzezin łączy następujące obiekty i obszary zabytkowe: kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, Muzeum Regionalne, kościół pw. Świętego Ducha, pl. Jana Pawła II, cmentarz żydowski.

W obszarze otuliny Parku, w granicach miasta Brzezin, wytyczona jest również ścieżka edukacyjna w uroczysku Tadzina. Jej trasa biegnie do Parowów Brzezińskich, na terenie miasta. W parowie znajdują się dwa przystanki:

4b – opisujący parów brzeziński, historię jego powstania, charakterystykę i występujące formy przyrodnicze

5b – wysoczyzna, przystanek umieszczony u wylotu parowu, z którego rozciąga się panorama widokowa.

Plan ochrony Parku postuluje utworzenie - wyznakowanie i przygotowanie obsługi turystycznej - ścieżki turystycznej biegnącej wzdłuż rzeki Mroźcy. Trasa tej ścieżki biegłaby systemem istniejących ścieżek nadrzecznych. Szlak prowadziłby z Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich przez teren Brzezin i łączył atrakcje wynikające z walorów przyrodniczych i kulturowych (najciekawsze historyczne obiekty miasta).

Działania związane z ochroną środowiska przyrodniczego na terenie miasta powinny się wiązać z:

- uporządkowaniem terenów nadrzecznych,
- likwidacją dzikich wysypisk śmieci oraz składowisk obornika w dolinie rzecznej,
- unowocześnieniem oczyszczalni ścieków,
- tworzeniem zieleni izolacyjnej dla obszarów zdegradowanych,
- ścisłą współpracą z Dyrekcją Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich przy organizowaniu ścieżki turystycznej wzdłuż Mrożycy – od źródeł w kierunku Tadzina,
- pozyskiwaniem społecznej akceptacji dla tworzenia ścieżki turystycznej w dolinie rzeki Mrożycy w drodze adaptacji (utwardzanie i poszerzanie) istniejących ścieżek nadrzecznych, wyznaczonych w granicach prywatnych, w zamian za zastosowanie przez gminę instrumentów prawno-finansowych (np. zwolnienia podatkowe) i tworzenie programu partnersko – publicznego.
- przygotowaniem wzornika architektonicznego prezentującego typowe, historyczne rozwiązania architektoniczne. Katalog ten, dostępny dla architektów projektujących na obszarze otuliny Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich i na obszarze miasta, przyczyni się do zachowania lokalnych, tradycyjnych form architektonicznych.
- wprowadzeniem architektoniczno-urbanistycznych wzorników zagospodarowania przestrzeni (wprowadzania stref zieleni wysokiej i niskiej, lokalnych form małej architektury), wzorników lokalnych detali architektonicznych i elementów przyrodniczych (ganków, ogrodzeń, zdobień snycerskich, układu i składu gatunkowego roślinności działek przydomowych).

Ustalenia ogólne miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta w zakresie zasad i warunków zagospodarowania wynikających z potrzeb ochrony środowiska przyrodniczego przewidują:

- zasadę jednoczesnej lub wyprzedzającej w stosunku do realizacji zabudowy sukcesywnej realizacji urządzeń, instalacji oraz sieci infrastruktury technicznej. Do czasu realizacji komunalnych sieci infrastruktury technicznej plan dopuszcza zaopatrzenie obiektów i terenów przeznaczonych pod inwestycje w lokalne urządzenia i sieci infrastruktury, w tym własne ujęcia wody i utylizacji ścieków sanitarnych i deszczowych.

- stosowanie indywidualnych lub zbiorowych (w tym komunalnych) proekologicznych źródeł ciepła (w oparciu o gaz lub olej opałowy lub paliwo stałe ze źródeł odnawialnych).

- zakaz odprowadzania nie oczyszczonych ścieków do rowów, rzeki i gruntu.

- wprowadzenie stałego monitoringu stanu wód, ziemi i bioróżnorodności.

- zachowanie przy realizacji zabudowy i zagospodarowaniu terenu stref ochrony dla istniejących i projektowanych obiektów, sieci i urządzeń (w szczególności komunalnych ujęć wody).

- wymóg pozostawienia terenów oznaczonych symbolem RZ i RZ, W, RL, RZ, W, R, ZI a znajdujących się wzdłuż cieków wodnych jako terenów otwartych, biologicznie czynnych w postaci trwałych użytków zielonych lub zadrzewień i lasów z zakazem nowej zabudowy, z dopuszczeniem obiektów infrastruktury technicznej, komunikacji i małej retencji wodnej, z zakazem dokonywania zmian stosunków wodnych mogący wpłynąć na zmianę dotychczasowych warunków siedliskowych roślinności.

- dla terenów rolnych oraz terenów przewidzianych pod inwestycje, a położonych w dolinie rzeki Mrożycy zachowanie minimalnej odległości zabudowy od linii brzegowej naturalnych cieków wodnych, istniejących rowów oraz obiektów małej retencji wodnej w obrębie dolin bocznych – 15,0 m, przy zachowaniu zakazu zabudowy w terenach narażonych na okresowe podtapianie.

- podporządkowanie szczególnym zasadom ochrony działań w stosunku do obiektów przyrody ożywionej i nieożywionej oraz terenów chronionych.

- ochronę przed zniszczeniem pomników przyrody oraz ustalenie wymogu prowadzenia wszelkich prac inwestycyjnych w promieniu 15,0 m od nich pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody. Plan ustala, że w granicach miasta Brzeziny znajdują się niżej wymienione drzewa stanowiące pomniki przyrody:

- lipa szerokolistna – przy budynku parafialnym (teren oznaczony symbolem 98 OS,U)

- klon pospolity, kasztanowiec biały, lipy drobnolistne na cmentarzu parafialnym (teren oznaczony symbolem 4 ZCc,U)

- lipa drobnolistna przed budynkiem muzeum (teren oznaczony symbolem 88 UK).

- ochronę przed zniszczeniem drzew oraz zespołów drzew (w tym zespołów zieleni komponowanej, szpalerów i alei) o walorach przyrodniczych i krajobrazowych, z dopuszczeniem niezbędnych zabiegów pielęgnacyjnych. W przypadku, gdy obiekty te stanowią zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia – plan dopuszcza ich ewentualne usunięcie pod warunkiem stosownej kompensacji przyrodniczej w obrębie obszaru, w którym usunięcie nastąpiło.

- w stosunku do terenów położonych w granicach stanowiska dokumentacyjnego przyrody - „Parowy Brzezińskie” plan ustala ochronę istniejących form ukształtowania terenu poprzez zakaz zabudowy, makroniwelacji, prowadzenia dróg i dojazdów kołowych, z dopuszczeniem szlaków turystycznych pieszych lub rowerowych na szczegółowych warunkach określonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody, zakaz prowadzenia takich form gospodarki rolnej i leśnej, które prowadzą do zmian form ukształtowania terenu oraz warunków siedliskowych istniejących zbiorowisk roślinnych.

- w stosunku do terenów oznaczonych symbolem RZ i R,RZ w dolinach cieków i obniżeniach bezodpływowych oraz w granicach otuliny Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich plan ustala następujące zakazy:

- zmniejszania powierzchni lasów oraz powierzchni łąk,

- likwidacji zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych.

- zanieczyszczania wód, gleby i powietrza,

- budowy ogrodzeń pełnych oraz ogrodzeń z betonowych elementów prefabrykowanych, .

- lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem przedsięwzięć służących ochronie środowiska, komunikacji, bezpieczeństwu i ochronie przed klęskami żywiołowymi,

- lokalizowania wysypisk odpadów stałych i wylewisk nieczystości,

- lokalizowania obiektów, urządzeń i instalacji infrastruktury technicznej przerywających korytarz ekologiczny rzeki Mroźnicy oraz naruszających walory krajobrazu jej doliny,

- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu,

- lokalizowania obiektów urządzeń infrastruktury technicznej o wysokości większej niż 35,0 m ponad poziom terenu (z wyjątkiem urządzeń związanych z bezpieczeństwem i ochroną lasu).

- dla terenów przeznaczonych pod inwestycje, a położonych w otulinie Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich plan ustala następujące nakazy:

- lokalizowania nowej zabudowy o wysokości nie przekraczającej wysokości 8,0 m w najwyższym punkcie kaleniczy dachu obiektu,

- stosowania dachów stromych dwuspadowych lub naczółkowych o symetrycznych spadkach przeciwległych połaci dachowych,

- zachowania minimalnego procentu powierzchni biologicznie czynnej – 70 % w obszarze każdej działki,

- nie lokalizowania nowej zabudowy w odległości mniejszej niż 25,0 m od granicy lasów o powierzchni większej niż 5,0 ha, z wyjątkiem istniejących zespołów zabudowy o ukształtowanej linii zabudowy.

- zachowania w nowo realizowanych oraz remontowanych obiektach nawiązania do lokalnych form tradycyjnej, historycznej zabudowy poprzez:

- lokalizację obiektów dłuższym bokiem równoległe do linii rozgraniczającej dróg i ulic oraz ogólnodostępnych dojazdów wewnętrznych;

- podkreślanie wejścia do budynku w bryle obiektu gankiem lub portykiem o wysokości nie przekraczającej kondygnacji przyziemia, przekrytym dachem o spadku połąci nawiązującym do spadków dachu przekrywającego cały obiekt;

- zakaz stosowania przy realizacji ogrodzeń prefabrykowanych elementów betonowych.

oraz zalecenia dotyczące:

- stosowania naturalnych materiałów budowlanych oraz stonowanej kolorystyki obiektów (ułatwiającej wtapianie się zabudowy w krajobraz),

- zaopatrzenia otworów okiennych w zewnętrzne okiennice o formie nawiązującej do tradycyjnej zabudowy na tym terenie.

- stosowanie żywopłotów.

- dla terenów przewidzianych pod zabudowę, a położonych poza otuliną Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich wprowadzenie zasady kształtowania gabarytów zabudowy nie zakłócających harmonii krajobrazu, a w szczególności określonych gabarytów wysokościowych. Dla terenów tych plan ustala minimalną odległość nowych budynków od granicy lasu oraz terenów ustalonych w planie do zalesień) - 10,0 lub 20,0 m.

- wysokość ogrodzeń nie powinna przekraczać 1,5 m, z zaleceniem realizacji ogrodzeń ażurowych na co najmniej 2/3 wysokości, przy dopuszczeniu ogrodzeń pełnych pełniących funkcję ekranów akustycznych.

- w terenach położonych w obszarze ochrony wód podziemnych oraz w odległości do 100,0 m od granicy istniejących i ustalonych planem ujęć wody dla celów komunalnego i zakładowego zaopatrzenia w wodę zapewnienie ochrony wód podziemnych przed przenikaniem zanieczyszczeń z powierzchni ziemi.

4. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta prognozuje się w ciągu najbliższych 15 lat rozwój sfery usług. Narastać będzie zjawisko decentralizacji rozwoju w ramach obszarów metropolitalnych, przy czym za "lokomotywy" rozwoju lokalnego uznaje się samorządy lokalne oraz małe firmy, elastycznie reagujące na zmiany popytu.

Miasto Brzeziny podlegać będzie restrukturyzacji mającej na celu zatrzymanie na miejscu ludności i zahamowanie jej odpływu do dużych miast poprzez wspieranie zróżnicowania gospodarki tych terenów, poprawę warunków zamieszkania oraz wielofunkcyjny rozwój wsi dla których miasto jest ośrodkiem obsługi posiadającym zasób usług, bazy materialnej, lokalnej siły roboczej, dostateczną dostępność komunikacyjną i stanowiącym atrakcyjne miejsce dla małych i średnich przedsiębiorstw. Jednocześnie wspierać się powinno napływ do miasta osób w wieku produkcyjnym mobilnym (do 44 lat).

Stosowanym w planowaniu strategicznym sposobem na syntezę i ocenę m.in. dziedzin mających wpływ na środowisko kulturowe w mieście jest - mając na względzie jako główne kryterium, jego aktywizację oraz realizację priorytetów rozwoju miasta określonych w strategii rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Brzeziny i cele i kierunki zagospodarowania przestrzennego określone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Brzeziny - analiza strategiczna SWOT stanowiąca zestawienie cech określających: S (Strong) – silne strony, W (Weak) – słabe strony, O (Opportunities) – szanse, T (Threats) – zagrożenia.

Wśród atutów i szans w interesującej nas problematyce należy wymienić

- walory krajobrazowe i przestrzenne miasta
- brak obiektów szczególnie szkodliwych dla środowiska
- dobrą jakość wody pitnej i jej znaczne zasoby dla celów gospodarczych
- znaczny zakres inwestycji infrastrukturalnych w centrum miasta
- rozbudowę sieci ciepłowniczej
- bogatą historię miasta i subregionu brzezińskiego, liczne zabytki i stanowiska archeologiczne
- tradycje krawieckie miasta
- występowanie obiektów zabytkowych w zespołach przestrzennych
- rozwój działalności licznych organizacji, szczególnie o profilu społeczno-kulturalnym
- działalność Muzeum Regionalnego
- poczucie lokalnej tożsamości i odrębności kulturowej mieszkańców
- wzrost ilości podmiotów gospodarczych działających w sferze usług
- istniejącą bazę materialną usług
- wzrost ilości instytucji otoczenia biznesu i ich oferty
- rozwój budownictwa wielorodzinnego w ramach TBS
- rezerwę terenu na cele realizacji obwodnicy miasta
- wzrost popytu na tereny budowlane wśród przybyszów z zewnątrz (głównie z Łodzi)
- tradycje wielofunkcyjne i usługowe miasta
- silne powiązania z aglomeracją łódzką.

Urozmaicony krajobraz okolic oraz dobra kultury materialnej w mieście stwarzają możliwości rozwoju turystyki i rekreacji, tworzenie atrakcyjnego środowiska zamieszkania oraz budowania tożsamości regionalnej. Zainwestowanie infrastrukturalne, występowanie obiektów zabytkowych w zespołach umożliwia podjęcie kompleksowych działań rewaloryzacyjnych w historycznym centrum miasta dotyczących tych obiektów i ich otoczenia. Wzrost ilości podmiotów gospodarczych umożliwia wielofunkcyjne wykorzystanie istniejącej w mieście kubatury. W drodze rozwoju budownictwa wielorodzinnego istnieje możliwość właściwego zagospodarowania zasobów komunalnych w granicach historycznego centrum i rozgęszczenia oraz uzupełnienia starej zabudowy. Realizacja obwodnicy miejskiej zapewni poprawę warunków życia w centrum miasta i zwiększy jego dostępność komunikacyjną.

Słabości i zagrożenia to:

- zagrożenie zerwania ciągłości powiązań ekologicznych
- uciążliwości dla stanu środowiska ze strony transportu tranzytowego
- zagrożenie centrum miasta zjawiskiem kumulacji zanieczyszczeń
- zły stan techniczny obiektów zabytkowych, dekapitalizacja zabudowy w historycznym centrum miasta
- brak inwestorów zainteresowanych rewitalizacją obiektów zabytkowych i zabudową centrum
- obudowywanie dróg wylotowych z miasta bez uwzględnienia potrzeby ochrony szczególnie atrakcyjnych widoków panoramicznych na miasto
- brak znaczącej oferty noclegowej i gastronomicznej bazy turystycznej
- bezrobocie
- pauperyzacja społeczeństwa, powstawanie dzielnic nędzy (w tym w domach komunalnych w centrum miasta)
- utrwalenie się substandardowych form handlu w centrum
- brak ośrodków innowacji i informacji gospodarczej
- brak strategicznych inwestorów zewnętrznych
- degradacja niewykorzystanych obiektów przemysłowych
- degradacja struktury przestrzennej centrum przez tranzytowy ruch kołowy
- brak stref ruchu spowolnionego, ścieżek rowerowych i tras pieszych
- zabudowa wkraczająca w tereny otwarte tworzące system ekologiczny miasta
- przemieszanie funkcji bez strefowania funkcji uciążliwych w terenach zabudowy mieszkaniowej
- brak przestrzeni publicznych.

Zabudowywanie korytarzy ekologicznych (w tym doliny rzeki Mroźnicy) stwarza zagrożenie dla kondycji terenów biologicznie czynnych w mieście oraz stanu środowiska zamieszkania. Ruch tranzytowy przechodzący przez centrum miasta stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa i komfortu zamieszkania. Zły stan obiektów zabytkowych oraz brak potencjalnych inwestorów zainteresowanych rewitalizacją zabudowy historycznej stwarzają zagrożenie dla stanu i kondycji centrum miasta. Poza dbałością o zabytkowe centrum, potrzeba ochrony krajobrazu kulturowego wymaga zachowania historycznych wglądów i panoram miasta. Utrzymujące się bezrobocie zagraża osłabieniem popytu i narastaniem biedy oraz wzrostem przestępczości. Pauperyzacja społeczeństwa stwarza zagrożenie dekapitalizacji i niszczenia zasobów mieszkaniowych, szczególnie w historycznym centrum miasta.

Zagadnienia związane z opieką nad zabytkami stanowią dla samorządu miejskiego istotny obszar działania ze względu na zasób obiektów zabytkowych i ich znaczenie budujące prestiż miasta.

Wobec tego przyjmuje się, że celami gminnego programu opieki nad zabytkami jest:

1. Konsekwentne i planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju miasta.

2. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.

3. Wyeksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego

4. Zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego przyrodniczego i krajobrazu oraz przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni.

5. Wykreowanie wizerunku miasta i tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego.

6. Zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.

7. Uregulowanie stanu formalno-prawnego obiektów i obszarów zabytkowych.

8. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

9. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków.

10. Tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

11. Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego.

12. Przygotowanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do wykorzystania w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

5. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Według założeń niniejszy program opieki nad zabytkami opracowany został w ujęciu metodycznym umożliwiającym włączenie go do programu rewitalizacji śródmieścia.

Wobec tego nawiązano w opracowaniu do działań rewitalizacyjnych definiowanych przez Stowarzyszenie Forum Rewitalizacji jako proces przemian przestrzennych, społecznych i ekonomicznych w zdegradowanych dzielnicach, przyczyniających się do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego, ożywienia gospodarczego i odbudowy więzi społecznych. Rewitalizacja obejmuje kompleksowe działania techniczne, społeczne i ekonomiczne mające na celu przywrócenie dawnych walorów oraz zapewnienie rozwoju określonego obszaru.

Do istotnych i pozytywnych wyznaczników koncepcji rozwiązywania sytuacji kryzysowych przez rewitalizację należą - zachowanie walorów historycznych obszaru, podkreślenie jego unikalności i kolorytu lokalnego, działanie w zgodzie z potrzebami wyznawanymi przez społeczność wartościami, przy jej aktywnym udziale w przygotowaniu i realizacji programu rewitalizacji.

Wspólne inicjatywy i działania władz lokalnych i mieszkańców, instytucji zlokalizowanych na danym terenie oraz innych zainteresowanych partnerów, pozwalają na osiągnięcie większych efektów rzeczowych oraz większą akceptację społeczności lokalnej dla prowadzonych działań. Program ma przecież na celu także przeciwdziałanie marginalizacji wybranych obszarów i grup społecznych

Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami określone zostały w tabeli nr 3

6. Podział na obszary, projekty, zadania

Zasięg terytorialny programu określony został na załącznikach graficznych dołączonych do niniejszego programu. Objęto nimi teren historycznej zabudowy miejskiej objęty obszarową ochroną konserwatorską, równocześnie stanowiącej teren zdegradowanej dzielnicy mieszkaniowej – obszar centrum miasta o stosunkowo słabej dynamice rozwoju.

Okres, na który opracowany został niniejszy program podzielono na dwa podokresy programowania:

- 2005 – 2006
- 2007 – 2009.

Określenie trwania podokresu pierwszego wynika z faktu opracowania przez Miasto w 2004 r. Planu rozwoju lokalnego i określenia w nim zadań do realizacji w tym okresie z wyszczególnieniem źródeł ich finansowania.

W ramach poszczególnych zadań operacyjnych podjęte zostaną niżej wymienione działania szczegółowe podane w podziale na podokresy (tabela nr 4):

7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminny. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz miasta na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych. Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty mające do czynienia z obiektami i przestrzeniami zabytkowymi, tak, by wywołać ich pożądane zachowania prowadzące do realizacji zamierzonych celów.

Głównym odbiorcą programu jest społeczność miasta, która bezpośrednio odczuje efekty jego wdrażania. Dotyczy to zarówno mieszkańców obszaru śródmiejskiego wpisanego do rejestru zabytków, jak i mieszkańców nowych osiedli dla których prestiż miasta jest podkreślany stanem i atrakcyjnością śródmieścia miasta.

Dostępne instrumentarium służące realizacji niniejszego programu generalnie wynika z obowiązujących przepisów prawnych oraz opartych na nich działaniach umocowanych w realiach finansów publicznych i instrumentów prawno-ekonomicznych.

W realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Brzeziny wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów - instrumenty prawne, instrumenty koordynacji, instrumenty finansowe, instrumenty społeczne, instrumenty kontrolne.

7.1. Instrumenty prawne

Do instrumentów prawnych należą między innymi:

1. wynikające z przepisów ustawowych dokumenty wydawane przez wojewódzkiego konserwatora zabytków
- 2.
3. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
4. wnioskowany w programie miejscowy plan rewitalizacji i rewitalizacji obszaru staromiejskiego
5. wnioskowany w programie archeologiczny park kulturowy
6. programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

7.2. Instrumenty koordynacji

Do instrumentów koordynacyjnych należą między innymi:

1. strategia rozwoju miasta
2. plany rozwoju lokalnego
3. programy rozwoju infrastruktury miejskiej (w tym komunikacyjnej)
4. programy ochrony środowiska przyrodniczego
5. programy prac konserwatorskich
6. plan ochrony Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich
7. studia i analizy, koncepcje
8. plany rewitalizacji
9. umowy i porozumienia
10. kontrakty
11. prowadzenie instytucji, w tym tworzenie podmiotów prawnych
12. współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi
13. współpraca z diecezją łódzką w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami

7.3. Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą między innymi:

1. dotacje
2. subwencje
3. dofinansowania
4. nagrody
5. zachęty finansowe
6. zbiórki społeczne
7. programy operacyjne uwzględniające finansowanie z funduszy Wspólnoty Europejskiej

7.4. Instrumenty społeczne

Do instrumentów społecznych należą między innymi:

1. edukacja kulturowa
2. informacja
3. sprawna komunikacja
4. współpraca
5. współdziałanie z organizacjami społecznymi
6. wzbogacona oferta miejsc pracy i działań prowadzących do przeciwdziałania bezrobociu

7.5. Instrumenty kontrolne

Do instrumentów kontrolnych należą między innymi:

1. ciągła aktualizacja bazy danych geodezji i gospodarki gruntami, infrastruktury technicznej (w tym komunikacji), stanu zagospodarowania przestrzennego miasta, stanów technicznych obiektów zabytkowych, poziomu bezrobocia
2. monitoring stanu środowiska kulturowego

Uruchomienie podanych instrumentów wymaga od władz i społeczeństwa miasta inicjatywy i konkretnych działań w wielu sferach prowadzonej działalności:

- wykorzystywanie wszelkich dopuszczonych prawem i polityką ochronną państwa przepisów dla efektywnego przygotowania polityki i programów ochrony środowiska kulturowego w mieście
- wykorzystywanie regionalnych programów dotyczących ochrony środowiska kulturowego województwa dla realizacji lokalnego programu opieki nad zabytkami
- tworzenie platform współpracy pomiędzy miastami o podobnych problemach związanych z ochroną środowiska kulturowego w celu zwiększenia skuteczności wspólnie podejmowanych inicjatyw
- nawiązanie ścisłej współpracy z sąsiadującymi samorządami dla tworzenia wspólnej, subregionalnej polityki ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego
- prowadzenie marketingu terytorialnego
- tworzenie opracowań planistycznych odpowiednio do potrzeb ochrony środowiska kulturowego
- sporządzanie analiz i ocen skutków wpływu planowanych działań inwestycyjnych na środowisko kulturowe miasta
- pozyskiwanie z wszelkich dostępnych źródeł środków finansowych, w tym przyjęcie zasad partnerstwa publiczno-prywatnego w realizacji ochrony środowiska kulturowego
- pozyskanie poparcia społecznego dla działań związanych z ochroną środowiska kulturowego
- koordynowanie działań prowadzonych w stosunku do środowiska kulturowego na terenie miasta

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

- współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną zabytków i opieką nad zabytkami
- utworzenie w strukturze Urzędu Miasta stanowiska ds. ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
- efektywne zarządzanie programem
- prowadzenie ciągłego monitoringu zmian w stanie środowiska kulturowego

8. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami

Jak wynika z zapisów ustawowych, burmistrz miasta Brzeziny ma obowiązek sporządzania co dwa lata sprawozdań z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami. Sprawozdanie to ma być przedstawione radzie miasta.

Kolejna edycja (aktualizacja) gminnego programu opieki na zabytkami dla miasta Brzeziny opracowana ma być po 4 latach od przyjęcia go przez radę miasta.

Ocena stanu realizacji programu powinna być przeprowadzana przez radę miasta przy ewentualnym udziale Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz organizacji działających na terenie miasta Brzeziny, zajmującymi się ochroną zabytków i opieką nad zabytkami. Dla oceny tej istotne znaczenie mieć będzie także opinia społeczeństwa miasta, wobec czego niezbędne jest udostępnienie programu do publicznej wiadomości.

Dla potrzeb dokonania oceny gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Brzeziny niezbędne jest prowadzenie monitoringu wybranych wskaźników i wyników działań podejmowanych dla realizacji poszczególnych celów określonych w tym programie.

Dla oceny realizacji celu konsekwentne i planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju miasta niezbędne będzie:

- przeanalizowanie ilości wykonanych raportów i analiz
- potwierdzenie faktu wykonania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i rewaloryzacji
- przeanalizowanie ilości i efektów spotkań z przedstawicielami służb konserwatorskich
- ocena zaawansowania prac prowadzących do wyeliminowania źródeł zanieczyszczania powietrza i uciążliwości komunikacyjnych w historycznym centrum
- określenie ilości obiektów zabytkowych objętych działaniami zabezpieczającymi
- potwierdzenie opracowania planu remontów zabezpieczających budynków zabytkowych
- ocena zaawansowania prac dokumentacyjnych sporządzanych dla potrzeb remontu Muzeum Regionalnego
- określenie ilości przeprowadzonych kontroli utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych
- ocena stopnia zaawansowania prac dla wyznaczenia granic archeologicznego parku kulturowego

Dla oceny realizacji celu zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania niezbędne będzie:

- ocena stopnia zaawansowania prac prowadzących do opracowania programu rewitalizacji miasta Brzeziny
- kontrola powołania Miejskiego Centrum Dziedzictwa Kulturowego
- określenie ilości projektów uzbrojenia w sieć infrastruktury technicznej historycznego centrum miasta

- określenie ilości dokonanych przeglądów stanu technicznego zabudowy wewnątrz kwartałów zabudowy śródmiejskiej
- określenie ilości opracowanych projektów porządkowania i zagospodarowania wnętrz kwartałów mieszkalnych
- określenie ilości opracowanych projektów przebudowy ulic w granicach historycznego centrum miasta
- określenie ilości działań realizowanych w drodze partnerstwa publiczno-prywatnego
- określenie ilości wspólnych ze służbą ochrony zabytków lustracji obiektów i obszarów zabytkowych
- ocena aktualności gminnej ewidencji zabytków

Dla oceny realizacji celu wyeksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego niezbędne będzie:

- potwierdzenie faktu opracowania studiów krajobrazu kulturowego miasta
- ocena zaawansowania modernizacji zieleni miejskiej
- analiza ilości ogłoszonych konkursów na projekty porządkowania obiektów i przestrzeni zabytkowych
- określenie ilości wniosków samorządu o wprowadzenie problematyki środowiska kulturowego miasta do tematów prac dyplomowych wykonanych przez absolwentów uczelni wyższych
- określenie ilości szkoleń dotyczących zasad ochrony konserwatorskiej obiektów zabytkowych i ewidencyjnych
- ocena stanu utrzymania obiektów zabytkowych będących w gestii samorządu
- potwierdzenie faktu opracowania koncepcji kształtowania pierzei ulicznych
- ocena stopnia zaawansowania prac mających na celu nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym w historycznym centrum miasta
- określenie ilości wykonanych analiz krajobrazowych poprzedzających wydanie decyzji dotyczących kształtowania formy projektowanych budynków (ocena wpływu obiektu na krajobraz kulturowy miasta).

Dla oceny realizacji celu zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego przyrodniczego i krajobrazu oraz przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni niezbędne będzie:

- ocena zaawansowania powstawania wspólnych zasad postępowania w ochronie środowiska przyrodniczego i kulturowego
- potwierdzenie faktu opracowania miejskiego planu zintegrowanej ochrony obiektów kulturowych, obszarów przyrodniczych i miejsc cennych krajobrazowo

Dla oceny realizacji celu wykreowanie wizerunku miasta i tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego niezbędne będzie:

- potwierdzenie faktu opracowania programu szkoleń z zakresu edukacji kulturowej
- określenie ilości przeprowadzonych zajęć szkolnych o tematyce ochrony dziedzictwa kulturowego miasta
- określenie ilości lekcji muzealnych przeprowadzonych przez Muzeum Regionalne
- potwierdzenie faktu utworzenia w strukturze Urzędu Miasta stanowiska ds. ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
- potwierdzenie faktu utworzenia bazy informacji o zabytkach
- analiza ilości cyklicznych spotkań mających na celu promocję środowiska

kulturowego miasta

- analiza środków finansowych przeznaczonych przez samorząd na wsparcie społecznej działalności przy ochronie dziedzictwa kulturowego

Dla oceny realizacji celu zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych niezbędne będzie:

- ocena efektów współpracy z Dyrekcją Paku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich
- ocena ilości i stanu zagospodarowania istniejących i nowo wyznaczonych szlaków turystycznych
- ocena stanu zaawansowania prac mających na celu nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym historycznego centrum miasta
- ocena ilości i atrakcyjności wydawnictw o tematyce środowiska kulturowego Brzezin
- ocena ilości i efektów konkursów o tematyce dziedzictwa kulturowego miasta
- ocena stopnia wykorzystania mediów dla prezentowania problematyki ochrony środowiska kulturowego miasta

Dla oceny realizacji celu uregulowanie stanu formalno-prawnego obiektów i obszarów zabytkowych niezbędne będzie:

- ocena stopnia aktualności ewidencji geodezyjnej dla obszaru historycznego centrum miasta
- ocena stopnia zaawansowania regulacji stanów własnościowych
- zaawansowanie inwentaryzacji stanów technicznych obiektów zabytkowych

Dla oceny realizacji celu wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami niezbędne będzie:

- dokonanie analizy ilości wdrożonych działań w ochronie i opiece nad zabytkami wspartych środkami samorządowymi
- potwierdzenie powstania programu zwiększania wpływów do budżetu z przeznaczeniem ich na ochronę dziedzictwa kulturowego miasta
- ocena stopnia zaangażowania finansowego samorządu w prowadzenie prac badawczych obiektów zabytkowych

Dla oceny realizacji celu określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków niezbędne jest:

- ocena stopnia zaangażowania samorządu w prowadzenie prac studialnych dla potrzeb rewitalizacji zabytkowego centrum miasta
- potwierdzenie utworzenia miejskiego systemu informacji i promocji ochrony dziedzictwa kulturowego
- ocena stopnia zaawansowania prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji

Dla oceny realizacji celu tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami niezbędne jest:

- potwierdzenie opracowania i wdrożenia programu tworzenia miejsc pracy związanych z ochroną i turystycznym wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego
- ocena systemu zachęt do włączenia się inwestorów prywatnych w działania rewitalizacyjne
- ocena działań prowadzących do zmniejszenia bezrobocia związanych z zatrudnieniem w ochronie dziedzictwa kulturowego

Dla oceny realizacji celu powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego niezbędne jest:

- potwierdzenie faktu opracowania programu edukacji środowiskowej przyrodniczo-kulturowej
- potwierdzenie ogólnego udostępnienia bazy danych o zabytkach miasta

Dla oceny realizacji celu przygotowanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do wykorzystania w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych UE niezbędne jest:

- potwierdzenie faktu opracowania koncepcji wieloletniego finansowania Lokalnego Programu Rewitalizacji miasta

9. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na właścicieli i użytkowników obowiązek dbania o zabytek. Wsparciem dla nich mogą być środki z budżetu Państwa lub ze specjalnie powołanych do tego funduszy, w tym funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Krajowym programem wspierającym inicjatywy kulturalne jest **Narodowa strategia rozwoju kultury na lata 2004-2013**. Wśród wielu programów operacyjnych znajdują się dwa, z których fundusze wspierają programy związane z ochroną dziedzictwa kulturowego. Są to: program operacyjny "Rozwój inicjatyw lokalnych" oraz program operacyjny "Dziedzictwo kulturowe"

Program operacyjny „Rozwój inicjatyw lokalnych”

Celem programu jest wyrównywanie różnic w dostępie do kultury, pobudzanie kulturalnych inicjatyw lokalnych oraz stwarzanie na poziomie lokalnym warunków do rozwoju twórczości.

W ramach programu wspierane będą wszystkie niskobudżetowe zadania (tj. takie, w których maksymalna wnioskowana dotacja z budżetu Ministra Kultury wynosi maksymalnie 25 000 zł.) z zakresu:

- a) upowszechniania kultury;
- b) edukacji kulturalnej;
- c) promocji twórczości;
- d) ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego;
- e) inwestycji oraz zakupu wyposażenia.

Uprawnionymi wnioskodawcami mogą być:

- a) państwowe i samorządowe instytucje kultury i instytucje filmowe;
- b) jednostki samorządu terytorialnego;
- c) publiczne i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne;
- d) organizacje pozarządowe dla których prowadzenie działalności kulturalnej jest podstawowym celem statutowym;
- e) kościoły (parafie) i związki wyznaniowe
- f) przedsiębiorcy działający w sferze kultury (pomoc de minimis)
- g) archiwa państwowe

Program operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”

Celem programu jest intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym kompleksowa poprawa stanu zabytków oraz rozwój kolekcji muzealnych. Program dotyczy również placówek emigracyjnych oraz zabytków polskich i z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju.

Celami częściowymi programu są:

- a) poprawa stanu zachowania zabytków;
- b) zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także dziedzictwa archeologicznego);
- c) kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne;

d) zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych;

e) poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji;

f) zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego.

Cele programu realizowane będą poprzez 2 priorytety:

Priorytet 1 Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych

Priorytet 2 Rozwój i konserwacja kolekcji muzealnych.

Priorytet 1 - Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych:

Departamentem zarządzającym jest Departament Ochrony Zabytków (DOZ).

Rodzaje kwalifikujących się zadań (projekty realizowane bez udziału środków europejskich) to:

a) rewitalizacja historycznych obszarów miejskich;

b) ochrona i zachowanie krajobrazu kulturowego wsi;

c) rewitalizacja, rewaloryzacja, konserwacja, renowacja, modernizacja i adaptacja na cele inne niż kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z ich otoczeniem, w tym zespołów fortyfikacyjnych oraz budowli obronnych, parków i ogrodów;

d) rewaloryzacja i konserwacja zabytków budownictwa drewnianego;

e) rewaloryzacja i konserwacja zabytków romańskich;

f) rewaloryzacja zabytkowych cmentarzy oraz renowacja, ochrona i zachowanie miejsc pamięci i martyrologii w kraju i za granicą;

g) prowadzenie badań archeologicznych; i zabezpieczanie zabytków archeologicznych;

h) konserwacja zabytków ruchomych (nie wchodzących w skład zasobów muzealnych), w tym w szczególności wystroju i historycznego wyposażenia kościołów w kraju i za granicą;

i) dokumentowanie zabytków (w tym badania naukowe i inwentaryzacja)

j) zabezpieczenie przed skutkami klęsk żywiołowych, zniszczeniem, kradieżą i nielegalnym wywozem zagranicę zabytków ruchomych i nieruchomych;

k) ochrona zabytków na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego;

l) rewaloryzacja oraz prace remontowe i konserwatorskie w zabytkach polskich lub z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju.

3. Uprawnieni wnioskodawcy to:

a) jednostki samorządu terytorialnego, realizujące zadania na własną rzecz lub na rzecz instytucji nie będących instytucjami kultury;

b) organizacje pozarządowe, za wyjątkiem działających w sferze kultury;

c) kościoły i związki wyznaniowe;

d) prywatni właściciele lub posiadacze zabytków;

e) podmioty prowadzące działalność gospodarczą

f) państwowe instytucje kultury realizujące wybrane zadania.

/informacje pochodzą ze strony: www.mk.gov.pl

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi wspierający inicjatywy na rzecz ochrony środowiska, promujące zrównoważony rozwój. Wśród priorytetów znajdują się między innymi:

Ochrona przyrody i krajobrazu, gospodarka leśna -

1. Prace leczniczo-pielęgnacyjne i konserwacyjne przy drzewach i krzewach.

2. Rekonstrukcja parków ze szczególnym uwzględnieniem terenów i obiektów poddanych pod ochronę zgodnie z Ustawą o Ochronie Przyrody z dnia 16 października 1991 r.
3. Zalesienia gruntów porolnych i rolniczo nieużytecznych.
4. Zakładanie nowych parków oraz enklaw zieleni poprzez nowe nasadzenia drzew i krzewów zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego.

Promocja i edukacja ekologiczna.

1. Edukacja ekologiczna prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego, w szczególności w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i gospodarki odpadami.
2. Promocja parków krajobrazowych województwa łódzkiego i LKP oraz wspieranie edukacji ekologicznej prowadzonej na ich obszarach i innych terenach leśnych.
3. Konkursy, olimpiady ekologiczne i przyrodnicze o zasięgu wojewódzkim.
4. Programy edukacji ekologicznej realizowane przez organizacje pozarządowe o działalności statutowej związanej z ochroną środowiska i edukacją ekologiczną.
5. Rozpowszechnienie edukacji ekologicznej i wiedzy na temat ochrony środowiska poprzez działalność wydawniczą oraz media.
6. Seminaria, konferencje i szkolenia podnoszące kwalifikacje i wiedzę z zakresu ochrony środowiska i edukacji.

Programy międzydziedzinowe i pozostałe zadania ochrony Środowiska:

1. Monitoring Środowiska.
 2. Badania naukowe i ekspertyzy dotyczące ochrony środowiska.
 3. Wykonanie planów ochrony dla rezerwatów i parków krajobrazowych.
 4. Przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i poważnym awariom oraz likwidacja skutków dla środowiska.
 5. Wspomaganie opracowania programów ochrony środowiska o zasięgu regionalnym i ogólnokrajowym.
 6. Wspieranie działań jednostek samorządów terytorialnych województwa łódzkiego związanych z pozyskiwaniem środków unijnych na ochronę środowiska w szczególności na pomoc techniczną.
 7. Wspomaganie działań związanych z ochroną środowiska na terenach wiejskich.
- /informacje pochodzą ze strony www.wfosigw.lodz.pl

Funduszem wspierającym rozwój gospodarki mieszkaniowej jest **Krajowy Fundusz Mieszkaniowy**. Został on powołany do realizacji zadań wynikających z polityki państwa w zakresie gospodarki mieszkaniowej oraz rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Głównym celem działania KFM jest zwiększenie dostępności do mieszkań dla osób o dochodach nie pozwalających na zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych na zasadach rynkowych. Środkiem służącym realizacji tego celu jest udzielanie preferencyjnych kredytów:

- dla Towarzystw Budownictwa Społecznego i spółdzielni mieszkaniowych na budowę i adaptację mieszkań na wynajem
- dla spółdzielni również na budowę mieszkań oddawanych do użytkowania na zasadach spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu
- dla gmin na budowę infrastruktury technicznej towarzyszącej budownictwu mieszkaniowemu.

Mieszkania finansowane z udziałem kredytu ze środków KFM mogą być wynajmowane osobom/rodzinom nie dysponującym tytułem prawnym do innego lokalu oraz posiadającym umiarkowane dochody w przeliczeniu na członka rodziny. Realizacja

programu społecznego budownictwa czynszowego odbywa się we współpracy z samorządowymi władzami lokalnymi.

Kredyty na realizację komunalnej infrastruktury technicznej udzielane ze środków KFM mają charakter preferencyjny i przeznaczone są na zwiększenie możliwości samorządów lokalnych w zakresie przygotowywania infrastruktury technicznej towarzyszącej budownictwu mieszkaniowemu.

/informacje pochodzą ze strony www.bgk.com.pl/fundusze/kfm/

Fundusze Generalnego Konserwatora Zabytków

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami reguluje tryb, zakres i rodzaj dotacji udzielanych z budżetu Skarbu Państwa, za pośrednictwem GKZ bądź WKZ.

Osoba fizyczna jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych /Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Dz. U.162 z dnia 17 września 2003 r., R. 7, art.73/

Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta Brzeziny opracowany został w ujęciu metodycznym umożliwiającym włączenie go do programu rewitalizacji śródmieścia.

Rewitalizacja poprzez interwencję w tkankę techniczną miasta, przyczynia się do poprawy substancji mieszkaniowej, do ożywienia życia kulturalnego i podbudowy świadomości lokalnych wartości kulturowych.

Finansowanie działań zintegrowanych, przyjętych w strategiach rewitalizacji miast, obejmujących problemy ekonomiczne, społeczne, architektoniczno-urbanistyczne, ochrony środowiska kulturowego, możliwe są dzięki różnego rodzaju instrumentom finansowym, krajowym oraz kierowanym do Polski funduszom strukturalnym. Pozwalają one na podejmowanie zadań o szerokim zasięgu i skali.

Programem europejskim wspomagającym szeroki wachlarz projektów na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym jest **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**, którego fundusze zarządzane są przez Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego. Projekty złożone do programów ZPORR ocenione zostały w 2005 r. Ostatnie nabory projektów ogłaszane są obecnie przez:

- Łódzką Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. o dofinansowanie ze środków ZPORR Priorytetu II „Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach” w ramach Działania 2.5 – „Promocja przedsiębiorczości”
- Zarząd Województwa Łódzkiego o dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Priorytetu II ZPORR: w ramach Działania 2.6 - Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy
- Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi o dofinansowanie realizacji projektu ze środków EFS w ramach ZPORR 2004-2006 Priorytet II Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach dla:

Działania 2.1 - Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie

Działania 2.3 - Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa

Działania 2.4 - Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi.

Jednocześnie przewiduje się, że w latach 2007 – 2013 przyznane zostaną Polsce nowe środki z Funduszy Strukturalnych przeznaczone na dofinansowanie rozwoju regionalnego. Prawdopodobnie nie będą one już integrowane w ramach ZPORR, ale fundusze rozdysponowane będą na poziomie regionalnym. Prawdopodobny jest podobny do obecnego mechanizm pozyskiwania funduszy założenie dofinansowania (w większości przypadków) 75% kwalifikowanych kosztów projektu w sektorze publicznym. Za priorytet w Narodowym Planie Rozwoju uznaje się wspieranie kompleksowych projektów rewitalizacji małych i średnich miast. Obejmują one również projekty dotyczące rozwoju lokalnych instytucji otoczenia biznesu, komunikacji społecznej i kultury.
/Informacje pochodzą ze strony www.zporr.gov.pl/

Nowy program KULTURA 2007 powstał wobec faktu zbliżającego się zakończenia funkcjonowania przez Program Kultura 2000 w roku 2006. Na lata 2007-2013 Komisja Europejska przygotowała projekt nowego programu, o roboczej nazwie "Kultura 2007". W chwili obecnej trwają negocjacje dotyczące ostatecznego kształtu programu oraz szczegółów technicznych. Prace nad nowym programem zostaną zakończone po osiągnięciu konsensusu przez państwa członkowskie Unii Europejskiej. Realizacja programu będzie możliwa jednak dopiero wtedy, kiedy przyjęta zostanie ostateczna wersja Nowej Perspektywy Finansowej UE na lata 2007-2013.
/informacje pochodzą ze strony www.mk.gov.pl

Dla restrukturyzacji obszarów rolnych na obszarze miasta, Sektorowy Program Operacyjny **Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich** określa strategię oraz kierunki działań w zakresie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Program realizowany jest w latach 2004 – 2006.

Program jest narzędziem w realizacji celu Narodowego Planu Rozwoju - Restrukturyzacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich. Planowane działania, zgodnie z priorytetami Rozporządzenia Rady (WE) 1257/99, mają służyć realizacji dwóch celów strategicznych programu, które określono jako:

- Cel 1 „Poprawa konkurencyjności gospodarki rolno – żywnościowej” - traktowany jako najważniejszy cel strategiczny rozwoju polskiego rolnictwa oraz przetwórstwa żywności w pierwszych latach integracji z UE.
- Cel 2 „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich” - realizowany również poprzez Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) oraz inne programy operacyjne w ramach Narodowego Planu Rozwoju.

Powyższe cele realizowane będą w ramach dwóch priorytetów.

- I. Wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym
- II. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Niezależnym dokumentem programowym, w stosunku do Sektorowego Programu Operacyjnego jest Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (Rural Development Plan), współfinansowany przez Sekcję Gwarancji EAGGF (z części budżetu UE przeznaczonej na Rozwój obszarów wiejskich). W ramach tego programu wdrażane są takie działania jak: renty strukturalne, programy rolnośrodowiskowe, zalesianie gruntów rolnych, płatności dla terenów trudnych dla gospodarki rolnej, płatności dla gospodarstw niskotowarowych, wsparcie dostosowań do standardów Wspólnotowych, grupy producenckie oraz pomoc techniczna.

Działania wdrażane w ramach obydwu programów są kompatybilne i wzajemnie się uzupełniają w ramach nadrzędnego celu jakim jest rozwój obszarów wiejskich.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi prowadzi prace nad Uzupełnieniem Programu.

/informacje pochodzą ze strony www.funduszeuropejskie.gov.pl

Innym programem wspierającym projekty rewitalizacyjne jest **Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego**

31 sierpnia 2005 r. ogłoszony został nabór projektów do wszystkich priorytetów w ramach Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Nabór wniosków będzie trwał trzy miesiące i zakończy się 30 XI. 2005 r.

Dla sektora kultury ważny jest Mechanizm Finansowy EOG, który jako jeden z obszarów priorytetowych dla finansowania projektów wymienia ochronę kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym transport publiczny i odnowa miast, na który przeznaczono 77,46 mln euro, czyli 14,5% z całości przyznanych Polsce środków.

Celem priorytetu jest zachowanie i odbudowa europejskiego dziedzictwa kulturowego wraz z jego otoczeniem oraz wykreowanie narodowych produktów turystyki kulturowej w historycznych miastach Polski (w szczególności Warszawa, Kraków, Gdańsk, Wrocław, Poznań).

Aneksy do Memorandum of Understanding wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG 2004-2009 wymieniają następujące „projekty o minimalnej wartości 1 mln euro z zakresu:

- rewitalizacji, konserwacji, renowacji, modernizacji i adaptacji na cele kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z ich otoczeniem, szczególnie realizowanych w ramach przyjętych narodowych strategii rozwoju produktów turystyki kulturowej;
- rewitalizacji historycznych obszarów miejskich;
- rewitalizacji, konserwacji, renowacji, modernizacji i adaptacji na cele kulturalne zespołów fortyfikacyjnych oraz budowli obronnych;
- rewitalizacji obiektów przemysłowych o wysokiej wartości historycznej na cele kulturalne, w tym zwłaszcza na muzea nowoczesności;
- renowacji, ochrony i zachowania miejsc pamięci i martyrologii;
- budowy i rozbudowy publicznych i niekomercyjnych instytucji kultury o europejskim znaczeniu;
- budowy, rozbudowy, odbudowy i adaptacji infrastruktury kulturowej w miejscach o symbolicznym znaczeniu dla polskiej kultury;
- kompleksowych programów konserwacji zbiorów zabytków ruchomych oraz konserwacji i digitalizacji zabytkowych księgozbiorów i archiwaliów;
- tworzenie systemów zabezpieczeń przed nielegalnym wywozem dzieł sztuki oraz zabezpieczenie zabytków ruchomych i nieruchomych przed kradzieżą i zniszczeniem."

O środki w ramach Mechanizmów ubiegać się mogą m.in.: Ministerstwo Kultury, jednostki samorządu terytorialnego, związki i porozumienia jednostek samorządu terytorialnego, instytucje publiczne, dla których organizatorem są organa administracji rządowej i samorządowej, organizacje pozarządowe, w tym stowarzyszenia i fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pożytku publicznego, przedsiębiorstwa państwowe i zakłady budżetowe jednostek samorządu terytorialnego działające non profit.
/Informacje pochodzą ze strony www.mk.gov.pl/ oraz www.mgip.gov.pl/

Prezentowany program opieki nad zabytkami dla miasta Brzeziny jest zgodny z politykami horyzontalnymi Unii Europejskiej, a w szczególności:

- realizacja programu będzie miała pozytywny wpływ na środowisko
- realizacja programu będzie miała pozytywny wpływ na uwzględnienie polityki równych szans (równość kobiet i mężczyzn, działania na rzecz dostępności dziedzictwa dla osób niepełnosprawnych)

- realizacja programu będzie miała pozytywny wpływ na tworzenie stabilnych miejsc pracy w kulturze i przemysłach kultury
- realizacja programu będzie miała pozytywny (lub neutralny) wpływ na tworzenie i rozwój społeczeństwa informacyjnego.

Tabela nr 1

Priorytety rozwoju miasta	Cele strategiczne	Cele operacyjne	Spodziewane efekty	Zadania na 10 lat
1.	2.	3.	4.	5.
I. Dbalność o środowisko naturalne	1.1 Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej	<p>1.1.1. Modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej i deszczowej</p> <hr/> <p>1.1.2. Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej.</p> <hr/> <p>1.1.4. Modernizacja oczyszczalni ścieków</p> <hr/> <p>1.1.5. Modernizacja składowiska odpadów</p> <hr/> <p>1.1.6. Modernizacja sieci elektrycznej.</p> <hr/> <p>1.1.7. Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczej</p> <hr/>	<p>1. Modernizacja sieci wpłynie pozytywnie na ochronę środowiska</p> <p>2. Rozdział sieci ogólnospławnej wpłynie na odciążenie oczyszczalni i umożliwi przyłączenie dodatkowych odbiorców</p> <p>3. Wzrost powierzchni terenów zielonych</p> <p>4. Zadbana zieleń miejska wizytówką miasta i miejscem relaksu mieszkańców</p> <p>5. Prawidłowa gospodarka odpadami wpłynie pozytywnie na ochronę środowiska</p> <p>6. Odpowiednia edukacja utrwali proekologiczne zachowania mieszkańców</p> <p>7. Gazyfikacja miasta wpłynie na wzrost atrakcyjności miasta dla potencjalnych inwestorów i mieszkańców.</p>	<p>1. Rozdział sieci kanalizacyjnej, sanitarnej</p> <p>2. Przyłączenie nowych użytkowników do oczyszczalni ścieków</p> <hr/> <p>1. Opracowanie planu modernizacji i rozbudowy sieci wodociągowej</p> <hr/> <p>1. Modernizacja oczyszczalni ścieków</p> <hr/> <p>1. Opracowanie i realizacja programu gospodarki odpadami</p> <hr/> <p>1. Opracowanie bilansu energetycznego i zaspokojenie potrzeb miasta</p> <hr/> <p>1. Opracowanie planu rozwoju sieci ciepłowniczej z uwzględnieniem kierunków rozwoju miasta</p> <hr/>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>1.2. Polityka proekologiczna samorządu</p>	<p>1.1.8. Gazyfikacja miasta</p> <hr/> <p>1.1.9. Termomodernizacja obiektów będących własnością miasta</p> <hr/> <p>1.2.2. Opracowanie programu modernizacji i rozbudowy zieleni miejskiej</p> <hr/> <p>1.2.3. Sukcesywna wymiana zieleni miejskiej i tworzenie nowych terenów zielonych</p> <hr/> <p>1.2.4. Edukacja mieszkańców w zakresie ekologicznego ogrzewania mieszkań.</p> <hr/>	<p>1. Opracowanie programu i realizacja gazyfikacji miasta</p> <hr/> <p>1. Termorenowacja szkół, przedszkoli, biblioteki, muzeum i innych budynków będących własnością miasta</p> <hr/> <p>1. Nawiązanie współpracy z SGGW AR i łódzkimi uczelniami w celu opracowania wieloletniego programu zieleni miejskiej. 2. Organizacja cyklicznych konkursów promujących najbardziej estetyczny, zielony fragment miasta</p> <hr/> <p>1. Wymiana drzewostanu w parku miejskim 2. Wyznaczenie terenów pod zadrzewienia</p> <hr/> <p>1. Edukacja i propagowanie ekologicznego ogrzewania mieszkań</p> <hr/>
--	---	---	--

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>1.3. Ochrona środowiska w mieście</p>	<p>1.2.5. Współpraca z sąsiednimi gminami i powiatem w zakresie ochrony środowiska</p> <p>1.2.6. Edukacja i popieranie działań mających na celu segregację odpadów.</p> <p>1.3.1. Monitorowanie stanu środowiska</p> <p>1.3.2. Objęcie ochroną doliny rzeki Mrożycy.</p>		<p>1. Podjęcie wspólnej polityki z sąsiednimi gminami w zakresie budowy obwodnicy</p> <p>1. Popieranie inicjatyw i działań prowadzących do segregacji odpadów</p> <p>1. Utworzenie i realizacja monitoringu środowiska</p> <p>1. Sporządzenie i realizacja projektu ochrony doliny rzeki Mrożycy</p>
<p>II. Poprawa warunków życia mieszkańców</p>	<p>2.1. Poprawa warunków mieszkaniowych</p>	<p>2.1.1. Rewitalizacja mieszkań</p> <p>2.1.2. Likwidacja barier dla niepełnosprawnych</p>	<p>1. Zmniejszenie emigracji</p> <p>2. Poprawa warunków życia mieszkańców</p> <p>3. Poprawa stanu zdrowotności</p> <p>4. Zmniejszenie bezrobocia i patologii społecznych</p> <p>5. Podniesienie poziomu wykształcenia</p> <p>6. Podniesienie atrakcyjności miasta dla mieszkańców i inwestorów</p> <p>7. Wzrost zainteresowania kulturą, w tym kulturą brzezińską</p>	<p>1. Planowa i systematyczna rewitalizacja zasobów komunalnych</p> <p>2. Planowa i systematyczna rewitalizacja budynków w zasobach T.B.S.</p> <p>3. Wspieranie inicjatyw dotyczących rewitalizacji prywatnych budynków mieszkalnych</p> <p>1. Ocena przez niepełnosprawnych warunków życia w Brzezinach i likwidacja wskazanych przez nich barier</p>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>2.2. Poprawa infrastruktury społecznej</p> <p>2.3. Poprawa komunikacji w mieście</p>	<p>2.1.3. Budowa mieszkań socjalnych</p> <p>2.2.2. Rozwój bazy kulturalno-oświatowej dla dzieci i młodzieży</p> <p>2.2.5. Ochrona bezpieczeństwa publicznego i przeciwpożarowa</p> <p>2.2.6. Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej</p> <p>2.3.3. Poprawa stanu dróg lokalnych</p> <p>2.3.5. Wyznaczenie miejscowych tras rowerowych oraz</p>	<p>8. Wzrost tożsamości regionalnej wśród mieszkańców</p> <p>9. Tworzenie wspólnoty regionalnej mieszkańców.</p>	<p>1. Określenie potrzeb ilościowych w zakresie mieszkań socjalnych i zaplanowanie ich realizacji</p> <p>1. Budowa ośrodka kultury</p> <p>2. Poprawa stanu technicz-nego istniejących placówek oświatowo-kulturalnych</p> <p>1. Opracowanie programu rozwoju turystyki i rekreacji w mieście i jego realizacja</p> <p>2. Wspieranie inicjatyw rozszerzających zagospodarowanie turystyczne w mieście</p> <p>1. Wyznaczenie bezpiecznych ścieżek rowerowych</p>
--	---	--	--	--

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>2.4. Poprawa stanu zdrowotności i wykształcenia mieszkańców</p>	<p>turystycznych tras rowerowych połączonych z innymi na terenie powiatu</p> <hr/> <p>2.3.6. Opracowanie planu budowy i modernizacji oświetlenia w mieście.</p> <hr/> <p>2.4.3. Wspieranie kształcenia młodzieży i mieszkańców miasta</p> <hr/> <p>2.4.4. Opracowanie programu poprawy zdrowotności mieszkańców</p> <hr/> <p>2.4.5. Wspomaganie jakościowego rozwoju oświaty</p> <hr/> <p>2.4.6. Wspieranie inicjatyw społecznych – organizacji pozarządowych w zakresie zdrowia, kultury, oświaty i wychowania</p> <hr/>		<p>i ich oznakowanie</p> <hr/> <p>1. Rozpoznanie potrzeb w zakresie rozwoju oświetlenia 2. Opracowanie projektu modernizacji oświetlenia w mieście i jego realizacja</p> <hr/> <p>1. Wspieranie stowarzyszenia „Wspólna przyszłość – Polska, Europa, Świat” w zakresie kształcenia mieszkańców</p> <hr/> <p>1. Wspieranie stowarzyszeń organizujących imprezy kulturalne, wychowawcze, prozdrowotne dla dzieci i młodzieży</p>
--	--	---	--	--

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

		<p>2.4.7. Współpraca samorządu miejskiego z powiatowym i lokalnymi przedsiębiorcami w sprawach oświatowych w celu dostosowania kwalifikacji mieszkańców do potrzeb gospodarki</p> <hr/> <p>2.4.8. Wspieranie programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii.</p>		
III. Wzrost konkurencyjności miasta	3.1. Uporządkowanie gospodarki przestrzennej	<p>3.1.1 Inwentaryzacja działek i zabudowań</p> <hr/> <p>3.1.2. Opracowanie programu komputerowego wspomaganie zarządzanie przestrzenią</p> <hr/> <p>3.1.3. Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego</p>	<p>1. Zwiększenie atrakcyjności dla inwestorów</p> <p>2. Zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców</p> <p>3. Wzrost zamożności mieszkańców</p> <p>4. Zmniejszenie bezrobocia</p> <p>5. Tworzenie miejsc pracy</p> <p>6. Stabilność gospodarcza miasta</p> <p>7. Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta</p> <p>8. Zwiększenie spójności miasta z regionem</p> <p>9. Poprawa warunków ży-</p>	<p>1. Inwentaryzacja działek i zabudowań oraz przygotowanie komputerowej bazy danych do Systemu Informacji o Terenie</p> <hr/> <p>1. Opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i jego udostępnienie w formie elektronicznej w internecie</p>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>3.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta</p> <p>3.3. Tworzenie dobrych warunków do lokalizacji inwestycji i rozwoju istniejących firm</p>	<p>3.1.4. Opracowania geodezyjne i kartograficzne</p> <p>3.2.1. Współpraca z samorządem powiatowym w celu budowy obwodnicy</p> <p>3.2.2. Współpraca z jednostkami samorządowymi w celu najlepszego wykorzystania szansy, jaką daje nowy układ komunikacyjny i modernizacja istniejącego układu drogowego integrującego miasto z Łodzią, okoliczną siecią osadniczą oraz układem autostrad.</p> <p>3.3.1. Promocja miasta w mediach</p>	<p>cia mieszkańców</p> <p>10. Podniesienie atrakcyjności miasta dla turystyki zewnętrznej</p> <p>11. Podniesienie atrakcyjności miasta dla lokalizacji nowych podmiotów gospodarczych</p> <p>12. Sprawniejsze zarządzanie przestrzenią</p>	<p>1. Opracowanie numerycznych map geodezyjnych i ich ciągła aktualizacja</p> <p>2. Opracowanie aktualnej mapy Brzezin</p> <p>1. Wyjście z inicjatywą nawiązania współpracy z samorządem powiatowym i wspólnej polityki w celu budowy obwodnicy</p> <p>1. Współpraca między jednostkami samorządowymi w zakresie poprawy stanu dróg powiatowych i wojewódzkich</p> <p>1. Przygotowanie folderu o mieście w kilku wersjach językowych</p> <p>2. Wzbogacenie i ciągła aktualizacja strony internetowej, współpraca z po-</p>
--	--	--	--	--

		<p>3.3.2. Przygotowanie terenów pod inwestycje</p> <p>3.3.3. Stworzenie bazy danych o działkach i nieruchomościach do zagospodarowania</p> <p>3.3.6. Elastyczna, jasna i długookresowa polityka podatkowa miasta, wspierająca małe i średnie przedsiębiorstwa</p> <p>3.3.10. Promowanie przedsiębiorczości lokalnej</p>	<p>wiatem i województwem w prowadzeniu stron internetowych</p> <p>1. Uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i określenie terenów pod zabudowę</p> <p>2. Wykorzystanie prawa pierwokupu ziemi przez miasto</p> <p>3. Wywłaszczenie nieruchomości</p> <p>4. Uzbrojenie terenów</p> <p>1. Stworzenie w Systemie Informacji o Terenie bazy danych o działkach i nieruchomościach do zagospodarowania.</p> <p>1. Określenie instrumentów dla rozwoju istniejących lokalnych małych i średnich firm</p> <p>1. Wykreowanie produktu lokalnego</p>
--	--	---	--

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>3.4. Wspieranie inwestycji podnoszących konkurencyjność miasta.</p>	<p>3.3.11. Pozyskiwanie unijnych funduszy strukturalnych</p> <hr/> <p>3.4.1. Wspieranie inwestycji w zakresie turystyki i rekreacji</p> <hr/> <p>3.4.2. Wspieranie inwestycji w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i kultury</p> <hr/> <p>3.4.3. Tworzenie bazy turystyczno-rekreacyjnej</p>		<p>1. Maksymalne wykorzystanie funduszy unijnych dla miasta</p> <hr/> <p>1. Wspieranie inicjatyw lokujących w mieście obiekty turystyczne i rekreacyjne (hotele, motele, gastronomia itp.)</p> <hr/> <p>1. Wspieranie inicjatyw lokujących w mieście obiekty kulturalne i wspomagające wykorzystanie i renowację zabytkowych elementów miasta</p> <hr/> <p>1. Opracowanie planu rozwoju turystyki i rekreacji w mieście 2. Inwestycje turystyczno-rekreacyjne</p>
<p>IV. Wykreowanie wizerunku miasta i tożsamości mieszkańców</p>	<p>4.1. Tworzenie wizerunku miasta z bogatą tradycją, zadbanego, przyjaznego, atrakcyjnego do zamieszkania i inwestowania</p>	<p>4.1.1. Opracowanie i realizacja programu rewitalizacji centrum</p>	<p>1. Rozwój kulturowy mieszkańców 2. Podniesienie atrakcyjności miasta dla mieszkańców i inwestorów 3. Wzrost zainteresowania kulturą, w tym kulturą brzezińską</p>	<p>1. Współpraca w zakresie rewitalizacji zabytków podmiotów samorządowych, wyznaniowych i prywatnych 2. Rekonstrukcja układu przestrzennego miasta przez historyków 3. Opracowanie planu za-</p>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

		<p>4.1.2. Ożywienie centrum jako miejsca spotkań, spacerów, rekreacji</p> <hr/> <p>4.1.3. Inwentaryzacja zabytków w mieście</p> <hr/> <p>4.1.4. Oznakowanie atrakcji turystycznych w mieście i regionie</p>	<p>4. Wzrost tożsamości regionalnej wśród mieszkańców (duma z miasta) 5. Pogłębienie szacunku mieszkańców do przeszłości i dziedzictwa kulturowego 6. Tworzenie wspólnoty regionalnej mieszkańców 7. Zmniejszenie emigracji 8. Dofinansowanie przez Unię Europejską projektów dla miast bliźniaczych 9. Zmiana wizerunku miasta – „Perły wzniesień łódzkich”</p>	<p>gospodarowania centrum 4. Modernizacja infrastruktury technicznej 5. Modernizacja nawierzchni ulic 6. Remonty kapitalne budynków TBS 7. Wymiana zieleni miejskiej 8. Zatrzymanie ruchu drogowego na jednej z ulic np ul. Staszica w celu stworzenia deptaka 9. Modernizacja oświetlenia</p> <hr/> <p>1. Wspieranie lokalizacji klubów, świetlic, itp. 2. Organizacja festynów na rynku, w parku miejskim.</p> <hr/> <p>1. Stworzenie szczegółowej ewidencji (komputero-wej bazy danych) zabytków</p> <hr/> <p>1. Podjęcie współpracy z powiatem w celu ustalenia wspólnego projektu oznakowania atrakcji</p>
--	--	---	---	--

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>4.2. Zwiększenie wiedzy o regionie w kraju i zagranicą</p> <hr/> <p>4.3. Wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej mieszkańców miasta</p>	<p>4.2.1. Nawiązanie współpracy partnerskiej z miastami w innych krajach (miasta bliźniacze)</p> <hr/> <p>4.2.2. Nawiązanie kontaktów z brzezinianami, którzy opuścili miasto (Polacy, Żydzi, Niemcy).</p> <hr/> <p>4.2.3. Promocja miasta na targach o zasięgu krajowym i międzynarodowym.</p> <hr/> <p>4.3.1. Wspomaganie i promowanie różnych form edukacji regionalnej mieszkańców przy współudziale szkół i muzeum regionalnego</p> <hr/> <p>4.3.2. Kultywowanie pamięci o tych, co odeszli i podtrzymywanie kontaktów z twórcami związanymi</p>	<p>turystycznych</p> <hr/> <p>1. W oparciu o kontakty mieszkańców lub samorządu wybór i nawiązanie kontaktów z miastami UE</p> <hr/> <p>1. Fundowanie nagród w konkursach wiedzy o regionie 2. Wytyczenie i realizacja ścieżek dydaktycznych po Brzezinach 3. Współpraca z sąsiednimi gminami i miastami w organizacji różnych form edukacji o regionie</p> <hr/> <p>1. Podjęcie wspólnie z samorządem powiatowym planowania i realizacji co-</p>
--	--	---	---

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

		<p>mi z miastem</p> <hr/> <p>4.3.3. Kultywowanie tradycji poprzez coroczne konkursy i festyny we współpracy z sąsiednimi gminami</p> <hr/> <p>4.3.4. Pogłębianie szacunku mieszkańców do przeszłości i dziedzictwa kulturowego</p> <hr/> <p>4.3.5. Umocnienie więzi mieszkańców z miastem i regionem.</p>		<p>rocznych akcji oświatowo-kulturalnych o znamienitych brzezinianach</p> <hr/> <p>1. Współpraca z gminami wyznaniowymi w celu edukacji o tolerancji, mniejszościach, zaproponowanie wspólnych działań takich jak: porządkowanie cmentarzy, organizacja wspólnych świąt i festynów</p> <p>2. Wypracowanie wśród mieszkańców dumy z posiadanych zabytków i tradycji</p> <p>3. Wspieranie inicjatyw mających na celu pogłębienie szacunku mieszkańców do przeszłości i dziedzictwa kulturowego</p> <hr/> <p>1. Wspieranie inicjatyw</p>
--	--	---	--	---

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

				mających na celu umocnienie więzi mieszkańców z miastem i regionem 2. Organizacja festynów, sesji fotograficznych, plenerów, zawodów i imprez kulturalno-oświatowych
--	--	--	--	---

Tabela nr 3

Priorytety gminnego programu	Cele strategiczne	Cele operacyjne	Spodziewane efekty
1.	2.	3.	4.
<p>1. Konsekwentne i planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju miasta.</p>	<p>1. Stworzenie gminnego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego</p> <hr/> <p>2. Rozszerzenie form ochrony w formule parku kulturowego.</p>	<p>1. Zapewnianie warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie</p> <p>2. Zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,</p> <p>3. Udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,</p> <p>4. Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,</p> <p>5. Uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska,</p> <hr/> <p>1. Powołanie parku kulturowego w mieście na podstawie uprzednio dokonanych prac studialnych i projektowych.</p>	<p>1. Powstrzymanie degradacji obszaru o najwyższych wartościach kulturowych, historycznych i przestrzennych w mieście</p> <p>2. Utrzymanie zróżnicowania krajobrazu kulturowego miasta</p> <p>3. Podniesienie konkurencyjności miasta rozpoznawalnego, dzięki walorom kulturowym, w skali województwa</p> <p>4. Posiadanie nieustająco aktualizowanych danych o stanie zachowania i użytkowania obiektów zabytkowych</p> <p>5. Ścisła współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków oraz państwowym nadzorem budowlanym w opiece nad zabytkami miasta skutkująca ich dobrym stanem utrzymania</p> <hr/> <p>1. Funkcjonowanie na terenie miasta formy ochrony prawnej zapewniającej zachowanie terenów wyróżniających się pod względem zachowanych cech krajobrazu kulturowego</p>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

<p>2. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania</p>	<p>1. Uporządkowanie gospodarki zasobem mieszkalnych i usługowych budynków zabytkowych</p> <hr/> <p>2. Poprawa stanu przestrzeni historycznego centrum miasta</p>	<p>1. Opracowanie i realizacja programu i planu rewitalizacji historycznego centrum,</p> <hr/> <p>2. Współpraca z użytkownikami i właścicielami budynków zabytkowych mająca na celu poprawę stanu zachowania i utrzymania substancji mieszkaniowej tych obiektów</p> <hr/> <p>1. Prowadzenie działań sanacyjnych we wnętrzach kwartałów zabytkowej zabudowy historycznego centrum</p> <hr/> <p>2. Aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych</p> <hr/> <p>3. Wykorzystanie szansy – dla poprawy uwarunkowań zachowania obiektów zabytkowych w centrum – związanej z realizacją obwodnicy miejskiej</p>	<p>1. Zdecydowana poprawa stanu zabytkowej substancji w historycznym centrum miasta</p> <p>2. Ożywienie centrum miasta</p> <hr/> <p>1. Szersze zaangażowanie mieszkańców miasta w działania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego.</p> <p>2. Uzyskanie akceptacji dla działań służących ochronie zabytków</p> <hr/> <p>1. Poprawa warunków zamieszkania i wypoczynku dla mieszkańców historycznego centrum miasta</p> <p>2. Likwidacja samowoli budowlanej</p> <hr/> <p>1. Wzbogacenie wielofunkcyjnej oferty centrum miasta, a tym samym podniesienie jego atrakcyjności</p> <hr/> <p>1. Poprawa aerosanitarnych warunków zamieszkania oraz bezpieczeństwa mieszkańców</p> <p>2. Likwidacja zagrożeń zabytków wynikających ze wstrząsów oraz negatywnego wpływu spalin na stan tych obiektów</p>
--	---	--	--

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>3. Monitorowanie dóbr kultury (stan i sposób użytkowania)</p> <p>4. Szersze zaangażowanie sektora prywatnego w ochronę dziedzictwa kulturowego</p>	<p>4. Tworzenie oferty nieruchomości na obszarze centralnym miasta</p> <p>1. Ścisła współpraca z rządowymi służbami ochrony zabytków</p> <p>2. Weryfikacja ewidencji zabytków w mieście</p>	<p>1. Wprowadzenie współczesnej zabudowy uzupełniającej na obszarze historycznego centrum miasta</p> <p>2. Poprawa stanu technicznego substancji zabytkowej w centrum miasta</p> <p>1. Pozyskanie aktywnych partnerów ochrony dziedzictwa kulturowego</p>
<p>3. Wyeksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego</p>	<p>1. Rewaloryzacja zabytkowego centrum i zespołów przestrzennych o cechach historycznych</p>	<p>1. Rozszerzenie i zwiększenie zakresu działań konserwatorskich w zabytkowym centrum na otoczenie zabytku</p> <p>2. Promocja dobrych wzorów działań w centrum historycznym</p> <p>3. Kompleksowe określenie pro-</p>	<p>1. Kompleksowa rewitalizacja obiektów i przestrzeni zabytkowych w mieście</p> <p>2. Uzyskanie atrakcyjnego, tradycyjnego miejsca zamieszkania, pracy i wypoczynku</p> <p>1. Uświadomienie użytkownikom zabytków pozytywnych działań wobec tych obiektów i satysfakcjonujących efektów tych działań</p> <p>1. Pozyskanie inwestorów poszu-</p>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>2. Uwzględnianie w zagospodarowaniu przestrzeni miasta elementów krajobrazu kulturowego i powiązań widokowych</p>	<p>ponowanych funkcji użytkowych dla obiektów zabytkowych (zwłaszcza będących w gestii samorządu) jako ofert inwestycyjnych</p> <hr/> <p>4. Sukcesywna wymiana lub przebudowa obiektów dysharmonizujących w historycznym otoczeniu</p> <hr/> <p>1. Respektowanie w zagospodarowaniu przestrzeni historycznych wartości układu urbanistycznego miasta</p> <hr/> <p>2. Zapobieganie rozpraszaniu zabudowy</p>	<p>kujących bazy lokalowej dla prowadzonej działalności</p> <p>2. Zapewnienie istnienia w historycznym centrum funkcji unikatowych</p> <hr/> <p>1. Poprawa stanu estetyki i rozwiązań formalnych obiektów nie respektujących tradycyjnych form i gabarytów</p> <p>2. Poprawa stanu przestrzeni centrum miasta</p> <hr/> <p>1. Zachowanie historycznego rozplanowania</p> <p>2. Zachowanie rozwiązań przestrzennych i zasad zagospodarowania przestrzeni centrum miasta</p> <hr/> <p>1. Uzupełnienie zabudowy pierzejowej ulic i placów</p> <p>2. Uzyskanie atrakcyjnych miejsc zamieszkania i pracy w historycznym centrum</p>
<p>4. Zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu oraz przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni.</p>	<p>1. Realizacja ochrony zabytków w powiązaniu z ochroną przyrody i krajobrazu</p>	<p>1. Integracja ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego w zagospodarowaniu przestrzeni</p> <hr/> <p>2. Rozszerzanie pola ochrony na</p>	<p>1. Zsumowanie w przestrzeni miasta oddziaływania walorów przyrodniczych i kulturowych</p> <p>2. Wzajemna adaptacja zasad ochrony przyrody i dóbr kultury</p> <hr/> <p>1. Dostosowanie zasad działania</p>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

		całe dziedzictwo - dobra kultury i natury odpowiednio do tendencji europejskich i światowych	do metod wypracowanych w Unii Europejskiej
5. Wykreowanie wizerunku miasta i tożsamości mieszkańców, wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego	<p>1. Promocja miasta akcentująca jego niepowtarzalność wynikającą z zasobów środowiska kulturowego</p> <hr/> <p>2. Stymulowanie zasad partnerstwa i współodpowiedzialności mieszkańców za zachowanie dziedzictwa kulturowego w mieście</p>	<p>1. Pogłębienie w mieszkańcach miasta zainteresowania i dumy z tradycji historycznych miasta</p> <hr/> <p>2. Nawiązywanie w nowych realizacjach do lokalnych tradycji kształtowania zabudowy i stosowanych materiałów</p> <hr/> <p>3. Szeroka, długoterminowa akcja edukacyjna i promocyjna przy udziale lokalnych fundacji, organizacji pozarządowych itp.</p> <hr/> <p>1. Wdrożenie szerokiego programu informacyjnego we współdziałaniu ze środowiskami lokalnymi</p> <hr/> <p>2. Prowadzenie przy szerokim udziale społecznym działań w ra-</p>	<p>1. Uświadomienie wartości środowiska kulturowego miasta będącego śladem po działalności ojców i dziadów dzisiejszych jego mieszkańców</p> <p>2. Traktowanie dziedzictwa kulturowego jako elementu decydującego o niepowtarzalności miasta i jego indywidualnym wyrazie</p> <hr/> <p>1. Poszanowanie i kultywowanie we współczesnych realizacjach lokalnych tradycji budowlanych</p> <hr/> <p>1. Uświadomienie potrzeby poszanowania i sprawowania opieki nad dziedzictwem kulturowym miasta najszerszemu gronu jego mieszkańców</p> <hr/> <p>1. Pozyskanie społecznych partnerów dla ochrony środowiska kulturowego</p> <hr/> <p>1. Szeroka konsultacja społeczna przy prowadzeniu działań związa-</p>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

		<p>mach Lokalnych Programów Rewitalizacji</p> <hr/> <p>3. Kształcenie i edukacja dorosłych i dzieci na rzecz ochrony zabytków</p> <hr/> <p>4. Promowanie prawidłowych postaw wobec zabytków</p>	<p>nych z ochroną środowiska kulturowego</p> <p>2. Ogólna akceptacja świadomych mieszkańców dla działań ochronnych</p> <hr/> <p>1. Wzrost świadomości i poparcia dla działań rewitalizacyjnych w mieście</p> <hr/> <p>1. Wyzwolenie aktywności społecznej w dziedzinie ochrony dóbr kultury</p>
6. Zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych turystycznych i edukacyjnych	1. Wykorzystanie zabytków dla wykreowania produktu turystycznego	<p>1. Stworzenie i udostępnianie komputerowej bazy danych o zabytkach miasta</p> <hr/> <p>2. Przeznaczanie obiektów zabytkowych będących w posiadaniu samorządu na cele obsługi ruchu turystycznego</p> <hr/> <p>3. Tworzenie oferty turystycznej przy jednoczesnym wykorzystaniu walorów kulturowych i przyrodniczych miasta i jego okolic.</p> <hr/> <p>4. Wyznaczenie tras turystycznych – pieszych i rowerowych</p>	<p>1. Ułatwienie dostępu do informacji o obiektach zabytkowych i dziedzictwie kulturowym miasta</p> <p>2. Wykorzystanie bazy do działań naukowych i promocyjnych</p> <hr/> <p>1. Wielofunkcyjność obiektów zabytkowych</p> <p>2. Zwiększenie bazy lokalowej dla obsługi turystyki</p> <hr/> <p>1. Stworzenie propozycji wypożyczynku czynnego i biernego dla dzieci, młodzieży i dorosłych</p> <hr/> <p>1. Zorganizowanie szlaków turystycznych</p>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>2. Podjęcie działań popularyzujących dziedzictwo kulturowe</p>	<p>przez najbardziej atrakcyjne obszary miasta i jego okolice</p> <hr/> <p>5. Nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym</p> <hr/> <p>6. Wspieranie wydawnictw prezentujących obiekty zabytkowe i środowisko kulturowe Brzeziny</p> <hr/> <p>1. Ogłaszanie konkursów na temat dziedzictwa kulturowego</p> <hr/> <p>2. Ustanawianie nagród za najlepsze działania wobec dziedzictwa kulturowego</p> <hr/> <p>3. Popularyzacja zasobów kulturowych w prasie radiu, telewizji i</p>	<p>tycznych umożliwiających zapoznanie się turystów z walorami przyrodniczymi i kulturowymi miasta</p> <hr/> <p>1. Utworzenie w centrum miasta łatwego do identyfikacji dla mieszkańców miasta i przyjezdnych „salonu” stanowiącego miejsce spotkań i wspólnych działań społecznych</p> <hr/> <p>1. Uzyskanie materiałów informacyjnych i propagujących Brzeziny w kraju i Unii Europejskiej</p> <hr/> <p>1. Pogłębienie znajomości obiektów zabytkowych w mieście 2. Pogłębienie znajomości zagadnień ochrony zabytków w społeczeństwie</p> <hr/> <p>1. Uatrakcyjnienie form propagowania właściwych zachowań wobec dziedzictwa kulturowego 2. Poszerzanie kręgu osób zainteresowanych pozytywnymi działaniami wobec obiektów zabytkowych</p> <hr/> <p>1. Budowanie klimatu społeczne-</p>
--	---	---	---

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

		filmie	go zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony dziedzictwa kulturowego
7. Uregulowanie stanu formalno-prawnego obiektów i obszarów zabytkowych	1. Ostateczne rozstrzygnięcie spraw własnościowych – podstawowych przy prowadzeniu prac inwestycyjnych	1. Inwentaryzacja działek i zabudowań w centrum miasta 2. Wykonanie opracowań geodezyjnych - ewidencyjnych 3. Przeprowadzanie sądowych regulacji własności	1. Aktualność danych dotyczących stanu własnościowego obiektów i terenów 2. Kompletowania zasobu archiwalnego – inwentaryzacji obiektów zabytkowych 1. Utworzenie zasobu aktualnych materiałów ewidencyjnych 1. Ostateczne uregulowanie stanu własnościowego działek 2. Umożliwienie prowadzenia działań rewitalizacyjnych na terenach zabytkowych
8. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami	1. Wypracowanie programu wspomagania finansowego długofalowych działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków	1. Wspieranie finansowe działalności fundacji i osób prywatnych skierowanej na ochronę zabytków (dodatkowość). 2. Podejmowanie inicjatyw zmierzających do pozyskania środków zewnętrznych na działania rewitalizacyjne.	1. Sumowanie pochodzących z różnych źródeł nakładów na rewitalizację obszarów i obiektów zabytkowych 1. Pozyskanie środków resortu kultury (dofinansowanie rewitalizacji obiektów wpisanych do rejestru zabytków) 2. Pozyskanie środków z programów bilateralnych rządu RP 3. Pozyskanie środków samorządu województwa na

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>2. Stymulowanie zasad partnerstwa publiczno-prywatnego z sektorem przedsiębiorców działających w obszarze dziedzictwa kulturowego</p>	<p>1. Finansowanie wybranych prac badawczych i dokumentacyjnych w zagrożonych obiektach zabytkowych – ważnych ze względu na ich rolę w przestrzeni miasta</p>	<p>rewitalizację obszarów zabytkowych</p> <p>4. Pozyskanie środków z pomocowych funduszy unijnych.</p> <p>5. Pozyskanie środków z funduszy inwestycyjnych wspierających małe i średnie przedsiębiorstwa</p> <hr/> <p>1. Skoordynowanie tworzenia atrakcyjnych ofert inwestycyjnych sprzyjających działaniom rewitalizacyjnym</p> <p>2. Związanie przedsiębiorców z rewitalizowanym obszarem historycznego centrum miasta</p>
<p>9. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków</p>	<p>1. Wypracowanie metod i strategii zarządzania dziedzictwem kulturowym w mieście</p>	<p>1. Opracowanie przy dużym udziale społecznym miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego - rewitalizacji historycznego centrum miasta</p>	<p>1. Wypracowanie zasad partnerstwa i odpowiedzialności wszystkich zainteresowanych użytkowaniem i ochroną obiektów i przestrzeni zabytkowych</p> <p>2. Wspieranie aktywności lokalnej dla ochrony i utrzymania obiektów dziedzictwa kulturowego</p> <p>3. Wypracowanie zasad kreowania i wdrażania nowych form opieki nad zabytkami</p> <p>4. Włączenie ochrony dziedzictwa kulturowego w</p>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

		<p>2. Wdrożenie programu informacyjnego ułatwiającego współdziałanie przy ochronie dziedzictwa kulturowego</p> <p>3. Opracowanie wieloletniego wariantowego Lokalnego Programu Rewitalizacji</p>	<p>obszar interwencji i wsparcia samorządu</p> <p>1. Nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym jako skutek zgodnych działań samorządu i właścicieli zabytków</p> <p>2. Ożywienie historycznego centrum miasta</p>
10. Tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	<p>1. Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego, a zwłaszcza zabytków w rozwoju gospodarczym miasta</p> <p>2. Tworzenie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych sprzyjających</p>		<p>1. Wieloaspektowe wykorzystanie środków finansowych na ratowanie obiektów zabytkowych</p> <p>2. Uzyskanie większej akceptacji społecznej dla prac rewitalizacyjnych</p> <p>3. Pozyskanie miejsc pracy w obsłudze ruchu turystycznego wykorzystującego miejskie dobra kultury</p> <p>4. Szkolenie osób bezrobotnych w rzemiosłach związanych z tradycyjną sztuką budowlaną</p> <p>1. Przyciągnięcie tworzących no-</p>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>działaniom rewaloryzacyjnym</p> <hr/> <p>3. Wspieranie zaprogramowanych prac modernizacyjnych w historycznym centrum miasta</p> <hr/> <p>4. Nawiązanie współpracy z organizacjami propagującymi stosowanie tradycyjnych technik i umiejętności o odnowie zabytków</p> <hr/> <p>5. Prowadzenie kształcenia osób zatrudnionych w ochronie dziedzictwa kulturowego</p>		<p>we miejsca pracy inwestorów zainteresowanych ofertą samorządu</p> <p>2. Ułatwienie dzięki pomocy samorządu w pozyskiwaniu do adaptacji obiektów zabytkowych i opracowywaniu dokumentacji projektowej</p> <hr/> <p>1. Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji</p> <p>2. Wspieranie prac ratowniczych i interwencyjnych prac zabezpieczających</p> <hr/> <p>1. Przeniesienie na teren miasta dobrych wzorów działań w myśl zasady „Ratować zabytki, ratować pracę, ratować rzemiosło – zawo-dy” (model Hallandzki /Szwecja/)</p> <hr/> <p>1. Wsparcie utrzymywania i reaktywacji na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów</p> <p>2. Podniesienie poziomu wykształcenia pracowników samorządowych zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego miasta</p>
11. Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kultu-	1. Wprowadzenie i wzmocnienie tematyki ochrony dziedzictwa	1. Opracowanie programu nauczania budującego na bazie	1. Podjęcie współpracy z uczelniami wyższymi dla realizacji

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

<p>rowego</p>	<p>kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej</p> <hr/> <p>2. Zwiększenie wiedzy o mieście w kraju i na kontynencie</p> <hr/> <p>3. Prowadzenie szeroko dostępnych szkoleń na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym z zakresu zarządzania zabytkowym zasobem</p>	<p>środowiska kulturowego i przyrodniczego więzi z miastem</p> <hr/> <p>1. Utworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych o niematerialnych zabytkach w mieście</p> <hr/>	<p>nauczania i ochrony dziedzictwa kulturowego</p> <p>2. Szerokie i długoterminowe działania edukacyjne i promocyjne przy pomocy specjalnie w tym celu powołanej fundacji</p> <hr/> <p>1. Nawiązanie współpracy z potomkami dawnych mieszkańców Brzezin</p> <p>2. Pozyskanie materialnych pamiątek historii Brzezin</p> <p>3. Możliwość zainteresowania miastem potencjalnych inwestorów zewnętrznych</p> <hr/>
<p>12. Przygotowanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do wykorzystania w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych UE.</p>	<p>1. Wypracowanie programu wspomaganie finansowego działań na rzecz dziedzictwa kulturowego z wykorzystaniem programów celowych UE</p> <hr/> <p>2. Współpraca z samorządem województwa w tworzeniu warunków pełnoprawnego partnerstwa w strukturach unijnych wyspecja-</p>		

	lizowanych w ochronie środowiska kulturowego		
--	--	--	--

Tabela nr 4.

<p><u>Dla realizacji celu:</u> 1. Konsekwentne i planowe realizowanie zadań kompetencyjnych samorządu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju miasta</p>		
Cel operacyjny	2005 - 2006	2007 - 2009
1.1.1. Zapewnienie warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wypracowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego i wprowadzenie jej do polityk sektorowych prowadzonych przez samorząd. 2. Opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i rewaloryzacji (zintegrowanej ochrony obiektów kulturowych, obszarów przyrodniczych i miejsc cennych krajobrazowo) 3. Wypracowanie metod współdziałania władz samorządowych ze służbami ochrony zabytków. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utworzenie organizacji mającej na celu współfinansowanie prac przy ochronie i utrzymaniu obiektów zabytkowych 2. Utworzenie Miejskiego Forum Ochrony Dziedzictwa Kulturowego
1.1.2. Zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eliminacja zagrożeń mających wpływ na zachowanie i bezpieczeństwo obiektów zabytkowych <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działań mających na celu wypracowanie ruchu tranzytowego z historycznego centrum miasta - wyeliminowanie lub ograniczenie ruchu kołowego w ciągach ulic położonych w granicach 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiana organizacji ruchu kołowego w granicach historycznego centrum miasta 2. Opracowanie koncepcji przebudowy systemu ogrzewania budynków położonych w granicach historycznego centrum 3. Bieżąca regulacja stanów własnościowych obiektów zabytkowych

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej (ulice Adama Mickiewicza i Stanisława Staszica, plac Jana Pawła II)</p> <ul style="list-style-type: none"> - opracowanie programu eliminowania innych źródeł zanieczyszczenia powietrza w historycznym centrum, w tym lokalnych źródeł ciepła - zapewnienie systematycznego przeprowadzania remontów bieżących obiektów zabytkowych 	
1.1.3. Udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wypracowanie zasad postępowania wobec dewastowanych obiektów zabytkowych i znaczących w krajobrazie kulturowym miasta 2. Opracowanie zakresu działań zabezpieczających niszczone obiekty zabytkowe 3. Opracowanie dokumentacji na remont Muzeum Regionalnego wraz z zagospodarowaniem terenu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie planu remontów zabezpieczających budynków zabytkowych 2. Opracowanie planu zmiany przeznaczenia (zmiany użytkownika) obiektów zabytkowych
1.1.4. Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie planu systematycznych kontroli stanu utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sporządzenie pełnej oceny stanu obiektów zabytkowych oraz określenie kategorii i stopnia zagrożeń 2. Opracowania diagnozy stanu zachowania krajobrazu kulturowego historycznego centrum miasta
1.1.5. Uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowywanie dla obszarów szczególnie wartościowych analiz i studiów przydatnych do podejmowania decyzji planistycznych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wypracowanie wspólnych zasad postępowania w ochronie środowiska miasta rozumianego jako suma środowiska przyrodniczego i środowiska kulturowego
1.2.1. Powołanie parku kulturowego w mieście na podstawie uprzednio dokonanych prac studialnych i projektowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie prac analitycznych mających na celu przygotowanie informacji niezbędnych do wyznaczenia granic archeologicznego Parku Kulturowego w Brzezinach 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie prac badawczych i naukowych w celu wyznaczenia granic archeologicznego Parku Kulturowego w Brzezinach 2. Powołanie Parku Kulturowego w Brzezinach 3. Podjęcie prac projektowych nad planem och-

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

		rony Parku Kulturowego w Brzezinach
Dla realizacji celu:		
2. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania		
Cel operacyjny	2005 - 2006	2007 - 2009
2.1.1. Opracowanie i realizacja programu i planu rewitalizacji historycznego centrum	<ol style="list-style-type: none"> Opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami zawierającego ustalenia dotyczące m. in. obszarów objętych ścisłą ochroną konserwatorską Podjęcie działań prowadzących do sporządzenia programu rewitalizacji miasta Brzeziny, obejmującego także obszar historycznego centrum 	<ol style="list-style-type: none"> Opracowanie programu rewitalizacji miasta Brzeziny Podjęcie starań o pozyskanie środków na rewitalizację miasta.
2.1.2. Współpraca z użytkownikami i właścicielami budynków zabytkowych mająca na celu poprawę stanu zachowania i utrzymania substancji mieszkaniowej tych obiektów	<ol style="list-style-type: none"> Wypracowanie zasad współpracy z właścicielami, administratorami i użytkownikami budynków zabytkowych Organizowanie cyklicznych spotkań służb ochrony zabytków z przedstawicielami samorządu oraz właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych Tworzenie mechanizmów zainteresowania właściwym utrzymaniem mieszkalnych obiektów zabytkowych Promowanie pozytywnych wzorów gospodarowania w obiektach zabytkowych i centrach historycznych miast 	<ol style="list-style-type: none"> Powołanie do życia Miejskiego Centrum Dziedzictwa Kulturowego Wymiana doświadczeń dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego z przedstawicielami właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych z innych miast
2.2.1. Prowadzenie działań sanacyjnych we wnętrzach kwartałów zabytkowej zabudowy historycznego centrum	<ol style="list-style-type: none"> Podjęcie opracowania projektów technicznego kompleksowego uzbrojenia w sieć infrastruktury technicznej historycznego centrum miasta Dokonanie przeglądu stanu technicznego zabudowy wewnątrz kwartałów śródmiejskich Budowa sieci wodociągowej w ulicach Rejta- 	<ol style="list-style-type: none"> Opracowanie projektów porządkowania i zagospodarowania wnętrz kwartałów mieszkalnych Wprowadzanie nowoczesnego wyposażenia w infrastrukturę w budynkach mieszkalnych historycznego centrum miasta (wodociąg, kanalizacja,

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	<p>na, Waryńskiego</p> <p>4. Wymiana sieci wodociągowej w ulicach Mickiewicza i Staszica.</p> <p>5. Doprowadzenie ciepła z sieci miejskiej w ramach inwestycji PEC do zasobów mieszkaniowych przy ul. Reformackiej, Piłsudskiego i św. Anny</p> <p>6. Opracowanie wstępnego projektu zagospodarowania kwartału zabudowy mieszkalnej mieszczącego się pomiędzy ulicami Staszica-Mickiewicza-Reformacką-św. Anny</p>	<p>centralne ogrzewanie, gazociąg) warunkującego porządkowanie i likwidację zbędnej zabudowy gospodarczej w obrębie poszczególnych działek</p> <p>3. Realizacja kanalizacji sanitarnej w ulicach Tra-ugutta, Piłsudskiego, Kościuszki, M.C. Skłodowskiej</p> <p>4. Podjęcie opracowania projektów technicznych dla zagospodarowania kwartału zabudowy mieszkalnej zawartego pomiędzy ulicami Staszica-Mickiewicza-Reformacką-św. Anny</p>
2.2.2. Aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowywania obiektów zabytkowych	1. Inicjowanie powstawania wspólnot mieszkaniowych w zabytkowych budynkach mieszkalnych	<p>1. Stworzenie systemu zachęt do nabywania przez osoby prywatne obiektów zabytkowych (dotacje)</p> <p>2. Wdrożenie działania partnerstwa publiczno-prywatnego w dziedzinie ochrony zabytków</p> <p>3. Stosowanie rekompensat za inwestowanie przez osoby prywatne w ochronę zabytków.</p>
2.2.3. Wykorzystanie szansy – dla poprawy uwarunkowań zachowania obiektów zabytkowych w centrum – związanej z realizacją obwodnicy miejskiej	<p>1. Opracowanie projektów technicznych urządzenia dróg miejskich dostosowanych do zmniejszonego (w wyniku likwidacji tranzytu przez centrum) ruchu kołowego</p> <p>2. Opracowanie projektu zagospodarowania placu Jana Pawła II</p>	<p>1. Koordynacja projektów sukcesywnie dokonywanych remontów elewacji budynków zabytkowych</p> <p>2. Podjęcie realizacji przebudów ulic i placów w historycznym centrum miasta</p> <p>3. Wprowadzanie elementów małej architektury w zagospodarowanie ulic</p>
2.2.4. Tworzenie oferty nieruchomości na obszarze centralnym miasta	1. Porządkowanie spraw własnościowych na terenie historycznego centrum	<p>1. Stworzenie oferty nieruchomości miejskich przeznaczonych do sprzedaży inwestorom zainteresowanym działaniem na obszarze historycznego centrum miasta</p> <p>2. Opracowanie projektów ciągów pierzei (elewacji) ulic miasta w celu jednoznacznego określenia, na etapie podejmowania decyzji o</p>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

		nabyciu nieru-chomości, wymogów konserwatorskich dotyczą-cych gabarytu, formy i stosowanych materiałów obiektów przewidzianych do realizacji w histo-rycznym centrum
2.3.1. Ścisła współpraca z rządowymi służbami ochrony zabytków	1. Opracowanie planu wspólnych lustracji obiektów i przestrzeni zabytkowych 2. Przeprowadzanie wspólnych lustracji obiektów zabytkowych	1. Dokonywanie wspólnych lustracji obiektów zabytkowych 2. Opracowywanie wniosków z dokonywanych lustracji
2.3.2. Weryfikacja ewidencji zabytków w mieście	1. Systematyczna ocena aktualności gminnej ewi-dencji zabytków	1. Uzupełnianie gminnej ewidencji zabytków o obiekty przewidziane do ochrony ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz w wyniku przeprowadzonych prac naukowo-badawczych
<u>Dla realizacji celu:</u>		
3. Wyeksponowanie zabytków i walorów krajobrazu kulturowego		
Cel operacyjny	2005 - 2006	2007 - 2009
3.1.1. Rozszerzenie i zwiększenie zakresu działań konserwatorskich w zabytkowym centrum na otoczenie zabytku	1. Opracowanie studiów krajobrazu kulturowego miasta 2. Określenie kategorii i stopnia zagrożeń zabytków nieruchomych 3. Modernizacja zieleni miejskiej w historycznym centrum miasta	1. Uwzględnianie działań konserwatorskich w zespołach przestrzennych – kwartałach zabudowy, ciągach ulicznych zabytkowego centrum i history-cznych zespołów przestrzennych 2. Pozyskiwanie propozycji projektowych dla przestrzeni zabytkowej miasta w drodze ogłoszanych konkursów 3. Inicjowanie powstawania prac dyplomowych o tematyce dotyczącej środowiska kulturowego miasta wśród studentów uczelni wyższych
3.1.2. Promocja dobrych wzorów działań w centrum historycznym	1. Organizowanie spotkań informujących o pozytywnych efektach działań konserwatorskich pro-	1. Organizowanie szkoleń upowszechniających prawidłowe ustalanie cyklu prac

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	wadzonych w wybranych miastach o podobnych problemach środowiska kulturowego	konserwatorskich przy obiektach i przestrzeniach zabytkowych 2. Powołanie fundacji promocji środowiska kulturowego Brzezin
3.1.3. Kompleksowe określenie proponowanych funkcji użytkowych dla obiektów zabytkowych jako ofert inwestycyjnych	1. Analiza programu użytkowania obiektów zabytkowych będących w gestii samorządu.	1. Opracowanie, przy uwzględnieniu zamierzeń innych właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych, wariantowych programów użytkowania tych obiektów mając na celu utworzenie w centrum kompleksowej oferty obsługi ogólnomiejskiej. 2. Przygotowanie oferty inwestycyjnej dla potencjalnych użytkowników obiektów zabytkowych będących w gestii samorządu.
3.1.4. Sukcesywna wymiana lub przebudowa obiektów dysharmonizujących w historycznym otoczeniu	1. Analiza zabytkowych struktur przestrzennych pod kątem stopnia zachowania lokalnej tradycji miejsca (historycznej ewolucji krajobrazu kulturowego). 2. Dokonanie oceny obiektów budowlanych w granicach historycznego centrum pod kątem ich zharmonizowania z otaczającą przestrzenią historyczną.	1. Opracowanie koncepcji kształtowania pierzei ulicznych. 2. Opracowanie programu wymiany lub przebudowy obiektów dysharmonizujących w historycznym otoczeniu.
3.2.1. Respektowanie w zagospodarowaniu przestrzeni historycznych wartości zastanego układu urbanistycznego miasta	1. Uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Brzeziny uwzględniającego szczegółowe zasady ochrony środowiska kulturowego zabytkowego centrum. 2. Nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym w historycznym centrum miasta. 3. Opracowanie projektu budowy kanalizacji deszczowej i wymiany nawierzchni placu przed kościołem św. Anny (terenu dworca autobusowego)	1. Kontynuacja działań prowadzących do nadania wyższego standardu przestrzeniom publicznym w historycznym centrum miasta. 2. Wprowadzenie do bezwzględnej realizacji zasady poprzedzania decyzji dotyczących kształtowania formy projektowanych budynków indywidualnie wykonywanymi analizami krajobrazowymi (element oceny wpływu obiektu na krajobraz kulturowy miasta). 3. Podjęcie realizacji zagospodarowania placu

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	4. Opracowanie projektów przebudowy infrastruktury i nawierzchni placu Jana Pawła II 5. Opracowanie projektów budowlanych dla przebudowy miejskiego rynku targowego. 6. Wymiana nawierzchni ulic Stanisława Staszica i Adama Mickiewicza	przed kościołem św. Anny (terenu dworca autobu-sowego). 4. Podjęcie realizacji zagospodarowania placu Jana Pawła II 5. Podjęcie realizacji przebudowy miejskiego rynku targowego.
3.2.2. Zapobieganie rozpraszaniu zabudowy	1. Podjęcie walki z samowolą budowlaną na terenie historycznego centrum miasta.	1. Opracowanie oferty atrakcyjnych nieruchomości w obszarze centrum miasta (wypełnianie i uzupełnianie zabudowy).
<u>Dla realizacji celu:</u> 4. Zintegrowanie ochrony dziedzictwa kulturowego przyrodniczego i krajobrazu Oraz przyjęcie odpowiednich zasad zagospodarowania przestrzeni		
Cel operacyjny	2005 – 2006	2007 - 2009
4.1.1. Integracja ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego w zagospodarowaniu przestrzeni	1. Opracowanie zasad powiązania ochrony dziedzictwa kulturowego z polityką ochrony środowiska przyrodniczego.	1. Opracowanie miejskiego planu zintegrowanej ochrony obiektów kulturowych, obszarów przyrodniczych i miejsc cennych krajobrazowo. 2. Przyjęcie w planowaniu przestrzennym zasad rozwoju zrównoważonego w szerokim sensie tego pojęcia – nie tylko z punktu widzenia środowiska przyrodniczego, ale także ze względu na społeczny, ekonomiczny i kulturowy wymiar rozwoju.
4.1.2. Rozszerzanie pola ochrony na całe dziedzictwo o dobra kultury i natury odpowiednio do tendencji europejskich i światowych	1. Wprowadzenie zadań wynikających z Gminnego Programu Opieki na Zabytkami dla miasta Brzeziny do polityk sektorowych.	1. W porozumieniu z gminą Brzeziny i Dyrekcją Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich określenie obiektów przewidzianych do ochrony „in situ” i tworzenia „żywych skansenów”.
<u>Dla realizacji celu:</u> 5. Wykreowanie wizerunku miasta i tożsamości mieszkańców,		

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

Wspieranie aktywności lokalnej mającej na celu poszanowanie dziedzictwa kulturowego		
Cel operacyjny	2005 – 2006	2007 - 2009
5.1.1. Pogłębienie w mieszkańcach miasta zainteresowania i dumy z tradycji historycznych miasta	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wprowadzenie i wzmocnienie problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji szkolnej 2. Wprowadzenie problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do programów edukacji społecznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Propagowanie działania społecznej opieki nad zabytkami. 2. Nawiązanie współpracy z organizacjami społecznymi dla ochrony środowiska kulturowego. 3. Podjęcie przedsięwzięć prowadzących do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami
5.1.2. Nawiązywanie w nowych realizacjach do lokalnych tradycji kształtowania zabudowy i stosowanych materiałów budowlanych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie studiów określających lokalne wartości i tradycje kształtowania przestrzeni w celu utrzymania ich niepowtarzalnego charakteru 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utworzenie bazy danych o środowisku kulturowym Brzezin 2. Wykonanie katalogu form i detalu rekomendowanych do stosowania w rozwiązaniach formalnych projektowanych nowoprojektowanych obiektów w historycznym centrum miasta 3. Opracowanie systemu zachęt do stosowania w realizacji nowych obiektów tradycyjnych, lokalnych materiałów budowlanych.
5.1.3. Szeroka, długoterminowa akcja edukacyjna i promocyjna przy udziale lokalnych fundacji, organizacji pozarządowych itp.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie programu szkoleń z zakresu edukacji kulturowej kierowanej do dzieci i dorosłych 2. Zorganizowanie cyklicznych spotkań z przedstawicielami biznesu i członkami stowarzyszeń i organizacji lokalnych i ponad lokalnych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie systematycznych szkoleń i spotkań informacyjnych dotyczących środowiska kulturowego miasta kierowanych do wszystkich jego mieszkańców 2. Opracowanie programu promocji środowiska kulturowego Brzezin na terenie województwa łódzkiego 3. Udział w targach turystycznych
5.2.1. Wdrożenie szerokiego programu informacyjnego we współdziałaniu ze środowiskami lokalnymi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyznaczenie wśród pracowników samorządowych osoby znającej środowisko kulturowe Brzezin do kontaktów z mediami 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udostępnienie bazy danych o zabytkach i historycznych przestrzeniach miasta 2. Utworzenie baz informacji bibliograficznej
5.2.2. Prowadzenie przy szerokim udziale społecznym działań w ramach		<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie przy udziale społeczeństwa miasta Lokalnego Programu Rewitalizacji

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

Lokalnych Programów Rewitalizacji		obejmującego między innymi historyczne centrum miasta
5.2.3. Kształcenie edukacja dorosłych i dzieci na rzecz ochrony zabytków	1. Opracowanie programu edukacji środowiskowej łączącego problematykę ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego 2. Włączenie placówki muzealnej do działań edukacyjnych	1. Realizacja programu edukacji środowiskowej wśród dorosłych i dzieci. 2. Organizacja wystaw uzmysławiających wartość zasobów dziedzictwa kulturowego miasta
5.2.4. Promowanie prawidłowych postaw wobec zabytków	1. Opracowanie programu społecznego monitorowania stanu obiektów i przestrzeni zabytkowych 2. Wypracowanie metod ścisłego współdziałania służb ochrony zabytków i władzy samorządowej	1. Społeczny monitoring i weryfikacja ewidencji zabytków na terenie miasta 2. Organizowanie festynów, zabaw i loterii, których dochód przeznaczony będzie na potrzeby środowiska kulturowego miasta 3. Wsparcie finansowe działalności organizacji pozarządowych i osób społecznie zajmujących się ochroną dziedzictwa kulturowego w mieście
<u>Dla realizacji celu:</u>		
6. Zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych		
Cel operacyjny	2005 – 2006	2007 - 2009
6.1.1. Stworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych o zabytkach miasta	1. Opracowanie bazy danych o zabytkach i historycznych przestrzeniach miasta	1. Systematyczne uaktualnianie bazy danych o zabytkach i historycznych przestrzeniach miasta
6.1.2. Przeznaczenie obiektów zabytkowych będących w posiadaniu samorządu na cele obsługi ruchu turystycznego	1. Inwentaryzacja użytkowania obiektów zabytkowych stanowiących własność gminną	1. Opracowanie programu zmian użytkowania wybranych obiektów zabytkowych z przeznaczeniem ich na cele obsługi turystyki – informacja turystyczna, miejsca noclegowe, gastronomia, placówki kulturalne.
6.1.3. Tworzenie oferty turystycznej przy jednoczesnym wykorzystaniu walorów kulturowych i przyrodniczych miasta i jego okolic	1. Nawiązanie współpracy z Dyrekcją Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich oraz gminą Brzeziny w celu opracowania wspólnej oferty turystycznej kierowanej do mieszkańców	1. Utworzenie jednolitego systemu informacji turystycznej 2. Opracowanie programu oznaczenia w przestrzeni miasta materialnych śladów jego dawnych

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	najbliższych aglomeracji w celu zapewnienia wypoczynku weekendowego	żydowskich mieszkańców.
6.1.4. Wyznaczenie tras turystycznych przez najbardziej atrakcyjne obszary miasta i jego okolice	<p>1. Utrzymanie istniejących i kreowanie nowych szlaków edukacyjno-turystycznych po zasobach przyrodniczych i kulturowych miasta i jego okolic w tym:</p> <p>szlaki rowerowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - okrężny w parku Krajobrazowym Wzniesień Łódzkich - „Zgierski – agroturystyczny” - szlak o trasie PKWŁ–Las Łagiewnicki–Rogów– Lipce Reymontowskie–Skierniewice PKP–Budy Grabskie - „Z Brzezin do doliny Mrogi” (o trasie Brzeziny-Kędziorki-Lisowice-Tworzyjanki-Bronowice-Mi-chałów-Rozworzyn-Szymaniszki-Tadzin-Brzezi-ny) <p>szlaki piesze:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szlak pieszy okolic Łodzi - szlak okrężny PKWŁ - Brzeziny-Tadzin-węzeł szlaków <p>2. Budowa ścieżek rowerowych przebiegających przez teren miasta</p>	<p>1. Opracowanie tras nowych szlaków turystycznych (w tym wybiegających bezpośrednio z Łodzi /np. szlak historyczny „stara droga do Brzezin”/ i z dworca kolejowego w Koluszkach), przebiegających przez teren miasta i gminy Brzeziny, łączących obszary zasobne w atrakcje przyrodnicze i kulturowe (np. ścieżki rowerowe Brzeziny-dolina Mrogi-Bogdanka-Rochna-przystań kajakowa na zalewie w Lisowicach oraz Brzeziny-Tadzin do skrzyżowania dróg do Grzmiącej i Dąbrówki Małej)</p>
6.1.5. Nadanie wyższego standardu przestrzeniom publicznym	<p>1. Formalne uznanie historycznego centrum miasta za obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców miasta Brzeziny (wg. definicji obszaru przestrzeni publicznej zawartej w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym) i przypisanie mu zasad specjalnego postępowania w celu dokonania jego re-witalizacji</p>	<p>1. Opracowanie studium i projektu systemu obszarów przestrzeni publicznych w Brzezinach i ich powiązań przestrzennych z atrakcyjnymi obszarami przyrodniczymi w okolicach miasta.</p> <p>2. Opracowanie programu przebudowy nawierzchni ulic Piłsudskiego, Lasockich</p> <p>3. Opracowanie planu zagospodarowania doliny rzeki Mrozący wraz z obszarem parku miejskiego</p>

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

6.1.6. Wspieranie wydawnictw prezentujących obiekty zabytkowe i środowisko kulturowe Brzezin	1. Opracowanie folderów i innych wydawnictw o tematyce środowiska kulturowego Brzezin	1. Stworzenie serii wydawniczej zawierającej dokumentację i popularyzację środowiska kulturowego miasta
6.2.1. Ogłaszanie konkursów na temat dziedzictwa kulturowego	1. Organizowanie konkursów dotyczących ochrony tradycji materialnych i niematerialnych w mieście.	1. Ogłaszanie konkursów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego
6.2.2. Ustanawianie nagród za najlepsze działania wobec dziedzictwa kulturowego	1. Organizowanie szkolnych i przedszkolnych konkursów plastycznych na temat obiektów zabytkowych w mieście	1. Organizowanie lokalnych konkursów na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego 2. Organizowanie konkursów na najlepsze prace dyplomowe o tematyce dziedzictwa kulturowego Brzezin 3. Ustanowienie nagrody za najlepsze prace naukowe dotyczące środowiska kulturowego miasta
6.2.3. Popularyzacja zasobów kulturowych miasta w prasie, radiu, telewizji i filmie	1. Bieżące wykorzystanie prasy, radia, telewizji, filmu i internetu do prezentacji środowiska kulturowego miasta i podejmowanych wobec niego działań	1. Kontynuacja współpracy z prasą, radiem, telewizją, filmem i wykorzystania internetu do prezentacji środowiska kulturowego miasta i podejmowanych działań rewitalizacyjnych
<u>Dla realizacji celu:</u>		
7. Uregulowanie stanu formalno-prawnego obiektów i obszarów zabytkowych		
Cel operacyjny	2005 – 2006	2007 - 2009
7.1.1. Inwentaryzacja działek i zabudowań w centrum miasta	1. Inwentaryzacja (aktualizacja) stanu własnościowego terenów historycznego centrum miasta	1. Inwentaryzacja obiektów budowlanych pod kątem ich stanu technicznego 2. Opracowanie wieloletniego planu remontów obiektów zabytkowych
7.1.2. Wykonanie opracowań geodezyjno-kartograficznych	1. Uaktualnienie map ewidencyjnych terenów historycznego centrum miasta	
7.1.3. Przeprowadzanie sądowych regulacji własności	1. Podjęcie prac zmierzających do ostatecznego uregulowania stanów własnościowych terenów w historycznym centrum miasta	1. Prowadzenie sądowych regulacji własności 2. Przyjmowanie do gminnego zasobu własności terenów pod obiektami wpisanymi do rejestru zabytków

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

<u>Dla realizacji celu:</u>		
8. Wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami		
Cel operacyjny	2005 – 2006	2007 - 2009
8.1.1. Wspieranie finansowe działalności fundacji i osób prywatnych skierowanej na ochronę zabytków	1. Wypracowanie systemu rekompensat za inwestowanie przez osoby prywatne w ochronę zabytków.	1. Partycypacja finansowa samorządu w sporządzaniu opracowań planistycznych niezbędnych do prac rewitalizacyjnych przy obiektach i przestrzeniach zabytkowych.
8.1.2. Podejmowanie inicjatyw zmierzających do pozyskania środków zewnętrznych na działania rewitalizacyjne		1. Opracowanie programu zwiększania wpływów do budżetu z przeznaczeniem ich na ochronę dziedzictwa kulturowego 2. Pozyskanie pełni informacji o możliwościach wykorzystania dla działań rewitalizacyjnych różnych źródeł finansowania w tym: fundusze strukturalne, inicjatywy wspólnotowe i programy unijne, krajowe fundusze publiczne, fundusze prywatne i ich sumowanie dla potrzeb realizacji działań rewitalizacyjnych.
8.2.1. Finansowanie wybranych prac badawczych i dokumentacyjnych w zagrożonych obiektach zabytkowych ważnych ze względu na ich rolę w przestrzeni miasta	1. Rozpoznanie potrzeb (obiektów) wymagających przeprowadzenia prac rewaloryzacyjnych	1. Opracowanie programu działań związanych z finansowaniem prac badawczych i dokumentacyjnych wybranych obiektów zabytkowych
<u>Dla realizacji celu:</u>		
9. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, Eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków		
9.1.1. Opracowanie przy dużym udziale społecznym miejscowego planu zagospodarowania	1. Podjęcie działań prowadzących do członkostwa miasta w Stowarzyszeniu Forum Rewitalizacji	1. Podjęcie prac studialnych i analitycznych dla sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego i rewitalizacji historycznego centrum miasta

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

przestrzennego i rewitalizacji historycznego centrum miasta		
9.1.2. Wdrożenie programu informacyjnego ułatwiającego współdziałanie przy ochronie dziedzictwa kulturowego	1. Przyjęcie przez samorząd roli koordynatora działań przy ochronie dziedzictwa kulturowego	1. Samorządowa koordynacja działań przy ochronie dziedzictwa kulturowego 2. Udostępnienie strony internetowej miasta www.Brzeziny.pl dla potrzeb działań związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego 3. Stworzenie miejskiego systemu informacji i promocji zagadnień ochrony dziedzictwa kulturowego
9.1.3. Opracowanie wieloletniego wariantowego Lokalnego Programu Rewitalizacji	1. Szkolenie pracowników samorządowych dotyczące przygotowania procesu rewitalizacji	1. Opracowanie przy udziale społeczeństwa miasta Lokalnego Programu Rewitalizacji obejmującego między innymi historyczne centrum miasta
<u>Dla realizacji celu:</u>		
10. Tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami		
10.1. Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego, a zwłaszcza zabytków w rozwoju gospodarczym miasta		1. Opracowanie, w porozumieniu z Powiatowym Urzędem Pracy, programu tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami w: - rzemiośle, - turystyce - doradztwie - edukacji - transporcie - infrastrukturze technicznej
10.2. Tworzenie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych sprzyjających działaniom rewaloryzacyjnym	1. Przygotowanie oferty terenowej dla inwestycji planowanych w historycznym centrum miasta 2. Opracowanie systemu zachęt do uczestnictwa inwestorów prywatnych w działaniach rewalory-	1. Stosowanie systemu zachęt do uczestnictwa inwestorów prywatnych w działaniach rewaloryzacyjnych w mieście 2. Prowadzenie prac związanych z modernizacją i

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

	zacyjnych w mieście	rozbudową infrastruktury technicznej w historycznym centrum miasta 3. Pomoc finansowa i merytoryczna świadczona przez samorząd inwestorom przy sporządzaniu dokumentacji naukowej i projektowej sporządzonej przed adaptacją obiektów zabytkowych
10.3.1. Organizacyjne i finansowe wspieranie prac modernizacyjnych i związanych z właściwym utrzymaniem obiektów zabytkowych	1. Opracowanie w porozumieniu samorządu ze służbami konserwatorskimi, administratorami obiektów zabytkowych i ich użytkownikami zasad postępowania i zakresu dopuszczalnych prac związanych z bieżącą eksploatacją zabytków	1. Stosowanie przez samorząd systemu zachęt do podejmowania prac modernizacyjnych w obiektach zabytkowych
10.4. Nawiązanie współpracy z organizacjami propagującymi stosowanie tradycyjnych technik i umiejętności w ochronie zabytków		1. Inicjowanie stworzenia we współpracy z zainteresowanymi samorządami (w tym wojewódzkim) regionalnego, wzorowanego np. na <i>Modelu Hal-landzkim</i> , programu ukierunkowanego na współdziałanie instytucji samorządowych i rządowych m.in. w celu walki z bezrobociem i szkolenia w rzemiosłach związanych z tradycyjną sztuką budowlaną
10.5. Prowadzenie kształcenia osób zatrudnionych w ochronie dziedzictwa kulturowego		1. Opracowanie we współpracy z Ministerstwem Kultury programu szkoleń mającego na celu przygotowanie kadr administracji samorządowej do stworzenia systemu współpracy w celu ochrony zabytków oraz tworzenia nowych miejsc pracy (na wzór programu BALCON przygotowanego przez rząd Szwecji)
<u>Dla realizacji celu:</u>		
11. Powszechna edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego		
Cel operacyjny	2005 – 2006	2007 - 2009

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

11.1.1. Opracowanie programu nauczania budującego na bazie środowiska kulturowego i przyrodniczego więzi z miastem		1. Opracowanie w porozumieniu z Dyrekcją Parku Krajobrazowego Wzniesień Łódzkich programu edukacji środowiskowej łączącego problematykę ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, a wykorzystujące doświadczenia i metodykę pracy wypracowane w trakcie działań związanych z edukacją ekologiczną.
11.2.1. Utworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych o zabytkach niematerialnych w mieście		1. Opracowanie bazy danych o zabytkach niematerialnych i tradycjach miasta 2. Nawiązanie kontaktów z potomkami dawnych mieszkańców Brzezin mieszkającymi poza granicami miasta
11.3. Prowadzenie szeroko dostępnych szkoleń na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, w tym z zakresu zarządzania zabytkowym zasobem	1. Powołanie Towarzystwa Ochrony Kultury Miasta Brzeziny stawiającego sobie za cel czynną ochronę dziedzictwa kultury materialnej i niematerialnej w mieście	1. Opracowanie programu spotkań Towarzystwa Ochrony Kultury Miasta Brzeziny z mieszkańcami miasta 2. Powołanie fundacji ochrony środowiska miasta Brzeziny
<p><u>Dla realizacji celu:</u> 12. Przygotowanie właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do wykorzystania w opiece nad zabytkami funduszy strukturalnych UE</p>		
Cel operacyjny	2005 - 2006	2007 - 2009
12.1. Wypracowanie programu wspomagania finansowego działań na rzecz dziedzictwa kulturowego z wykorzystaniem programów celowych UE		1. Opracowanie koncepcji wieloletniego finansowania Lokalnego Programu Rewitalizacji z wykorzystaniem dostępnych źródeł finansowania w tym różnych form wsparcia publicznego oraz Funduszy Strukturalnych UE
12.2. Współpraca z samorządem województwa w tworzeniu warunków pełnoprawnego partnerstwa w strukturach		1. Podjęcie inicjatywy powstania regionalnej fundacji ochrony środowiska kulturowego 2. Uczestnictwo w przedsięwzięciach i instytuc-

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA BRZEZINY

unijnych wyspecjalizowanych w ochronie środowiska kulturowego		jach ochrony dziedzictwa kulturowego o charakterze międzyregionalnym i międzynarodowym
---	--	--

Tabela nr 5

Źródła finansowania	Cel finansowania	Podmiot finansowania			
		Samorząd terytorialny	Organizacje pozarządowe	Sektor MSP	Osoby prywatne
1. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – zarządzanie przez Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego	Priorytet I – Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionu	X	X		
	Priorytet II – Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich	X	X	X	
	Priorytet III – Rozwój lokalny	X	X	X	
2. KULTURA 2007	Zachowanie dziedzictwa kulturowego/ program w przygotowaniu/				
3. Sektorowy Program Operacyjny PROW w dyspozycji Ministerstwa Rolnictwa.	I. Wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolniczym II. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	X	X	X	
4. Mechanizm Finansowy EOG	Zakres obszarów jest bardzo szeroki i obejmuje zarówno ochronę środowiska, kulturę, ochronę zdrowia, rozwój regionalny, współpracę przygraniczną, pomoc dla samorządów,	X	X	X	X
5. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury	Programy operacyjne:				
	1. Rozwój inicjatyw lokalnych, 2. Dziedzictwo kulturowe	X X	X X	X X	X X
6. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi	Ochrona przyrody i krajobrazu, gospodarka leśna Promocja i edukacja ekologiczna Programy międzdziedzinowe i pozostałe zadania ochrony Środowiska:	X			
7. Krajowy fundusz mieszkaniowy	Modernizacja komunalnych zasobów mieszkaniowych	X			
8. Fundusze Generalnego Konserwatora Zabytków	Rewitalizacja obiektów Zabytkowych			X	X